ការពន្យល់ និង ទំនៀមអក្សរសាស្ត្រ

វ៉វ៉.៨៤

808

គីម-សេត

ការពន្យល់ នឹង ទំនៀនអក្សរសាស្ត្រ

នៅថ្នាក់ទី ៣ ទំនើប

នៃ

វិទ្យាល័យ នឹង អនុវិទ្យាល័យ

B. 129. 1581

446
80

★

ការផ្សាយរបស់:

បណ្ណាគារ-វង់ស៊ី

ផ្ទះលេខ ១៣ ផ្លូវព្រះកេតុមាលា - ក្រុងកំពង់ចាម

រក្សាសិទ្ធិ

អ្វីដែលហៅថាវិប្បធម៌ ?

មធ្យោបាយគ្រប់យ៉ាងដែលស្វែងរកនូវកុសល (le bien) សោភ័ណ (le beau) នឹងសុភមង្គល (le bonheur) ជូនមនុស្សជាតិ ហៅថាវិប្បធម៌ ។ និយាយដល់វិប្បធម៌ គឺត្រូវនិយាយពីសាសនា ទំនៀមទម្លាប់ - ការសិក្សា ទស្សនវិជ្ជា - ចរិយា - សាស្ត្រ វិទ្យាសាស្ត្រនឹងសិល្បៈ ។

តាមចលនន័យ (au point de vue du mouvement), វិប្បធម៌កើតចេញមកពីការប្រយុទ្ធគ្នារវាងវណ្ណៈ មួយនឹងវណ្ណៈមួយ នៃមនុស្សគ្រប់សម័យក្នុងលោកសន្និវាសនេះ ។ ព្រោះបរមគោត្តមរបស់យើងបានបង្កើតពុទ្ធសាសនា ក្នុងពេលដែលវណ្ណៈព្រាហ្មណ៍ខំផ្សាយព្រាហ្មណ៍សាសនា របស់ខ្លួនក្នុងជម្ពូ-ទ្វីប ។ ពួកយើងជាពុទ្ធបរិស័ទបានដឹងច្បាស់ហើយថា ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់មិនយល់ព្រមថា មានអាទិទេពមានឫទ្ធិណាមួយអាចបង្កើតផែនដី, បង្កើតមនុស្ស, បង្កើតសត្វនឹងរុក្ខជាតិ ដូចវណ្ណៈព្រាហ្មណ៍បានឃោសនានោះទេ ។

ពួកកសិករនឹងកម្មករ មិនពេញចិត្តនឹងនាយទុនលក់ទំនិញថ្លៃដើម្បីបានចំណេញគប់គ្រាន់, ក៏ស្រុះស្រួលបបួលគ្នាបង្កើតអង្គការមួយថ្មី សម្រាប់ឃិតយោងជីវភាពរបស់ខ្លួន ៗ អង្គការថ្មីនោះ គឺសហករណ៍ ៗ ជនកសមាជិកនៃសហករណ៍នីមួយៗ បាននាំសរសេរនឹងបោះពុម្ពផ្សាយនូវសៀវភៅក្បួនច្បាប់និយាយអំពីផលប្រយោជន៍នៃសហករណ៍ នឹងរបៀបចាត់ចែងដំណើរការសហករណ៍ ដើម្បីឲ្យជនដទៃទៀតអនុវត្តន៍តាម ៗ

ព្រោះតែពុំព្រមជឿតាមការឃោសនារបស់អ្នកកាន់សា-សនាកាតូលិក, បណ្ឌិតហ្គាលីឡេ ខំបង្កើតបានកែវឆ្លុះមួយមើលឃើញផែនដីមានរាងមូល ហើយវិលជុំវិញខ្លួនឯងផង នឹងវិលជុំវិញព្រះអាទិត្យផង ក្នុងគ្រិស្តសករាជ ១៦៣២ ៗ

ឧទាហរណ៍ទាំងពីរខាងលើនេះ បញ្ជាក់យើងឲ្យឃើញថា វប្បធម៌មិនមែនកើតឡើងដោយឯងៗទេ គឺជាលទ្ធផលនៃការប្រយុទ្ធដ៏លំបាករវាងវណ្ណៈមួយនឹងវណ្ណៈមួយ ៗ ដោយហេតុថា វប្បធម៌កើតចេញមកពីការប្រយុទ្ធតទល់គ្នា រវាងវណ្ណៈមួយនឹង

វណ្ណៈមួយ , វប្បធម៌គឺជាក្បួនកសាងសង្គម , ក្បួនបដិវត្តន៍សង្គមអួនថយ ឲ្យបានជាសង្គមចំរើនជឿនលឿនសម្បូណ៌សប្បាយដែរ ការអនុវត្តន៍ផ្នែកនីមួយៗរបស់វប្បធម៌នាំឲ្យយើងបានផលផ្សេងៗអំពីគ្នា ។ អនុវត្តតាមទំនាមទម្លាប់និងសាសនា យើងបានទទួលនូវកុសល (LE BIEN) ។ អនុវត្តតាមការសិក្សាវិទ្យាសាស្ត្រយើងបានទទួលនូវលោកិយសច្ចៈ (LE-VRAI) អនុវត្តតាមសិល្បៈយើងបានទទួលនូវសោភ័ណ ។

ការផ្សាយវប្បធម៌ទូទៅ នាំឲ្យមានសោភណភាពទូទៅ ។ ការអនុវត្តន៍នូវវប្បធម៌ទូទៅ ដែលគេបានផ្សាយរួចហើយ នាំឲ្យមានវឌ្ឍនភាពខាងសតិអារម្មណ៍និងខាងសម្ភារៈ គឺនាំឲ្យមានសេចក្ដីសុខសប្បាយក្នុងជីវិត , ក្នុងសង្គម ។ សេចក្ដីសុខសប្បាយក្នុងជីវិត ក្នុងសង្គមនេះហើយដែលហៅថា: អរិយធម៌ ។

បុព្វបុរសយើង , ដោយលោកអនុវត្តទំនៀមទម្លាប់, សាសនា ,បរិយាធម៌, ទស្សនវិជ្ជានិងសិល្បៈ ទើបលោកកសាង

បាន ប្រាង្គប្រាសាទជាច្រើន មានប្រាសាទអង្គរវត្តជាដើម ទុកជាកេរ្តិ៍ដំណែលមកដល់យើងសព្វថ្ងៃនេះ ។ ថ្មទាំងម៉ឺនផ្ទាំង ផ្គុំគ្នាបានជាអង្គរ ដោយសារតែការអនុវត្តន៍នូវវប្បធម៌ជាតិ ។ អង្គរសព្វថ្ងៃនេះ ជានិមិត្តរូបនៃអរិយធម៌ជាតិ ។ ដូច្នេះគេមិនអាចផ្ដាច់វប្បធម៌នឹងអារ្យធម៌ឲ្យដាច់ពីគ្នាបានឡើយ ។ និយាយដល់វប្បធម៌នឹងអារ្យធម៌ខ្មែរ គេត្រូវនិយាយដល់ សម្ភកគួរ របស់ខ្មែរ, និយាយដល់រទេះគោ និយាយដល់បុរាណវត្ថុនឹង បុរាណដ្ឋានទាំងអស់ ។

វប្បធម៌និងជីវភាពមនុស្សជាតិ

មនុស្សទាំងអស់ក្នុងលោកនេះ រស់រានមានជីវិតបាន ដោយសារតែវប្បធម៌ ប៉ុន្តែមនុស្សភាគច្រើនៗតែមិនដឹងថាវប្បធម៌នេះជាអ្វី មិនខុសពីលោកហ្សួរដាំងក្នុងរឿង „អភិជនដ៏សុភាព„ របស់ម៉ូលីយែរ ដែលចេះនិយាយពាក្យរាយធម្មតា (PROSE) រៀងរាល់ថ្ងៃតាំងពីតូច ប៉ុន្តែលោកពុំបានដឹងថា ពាក្យដែលលោកនិយាយនោះជាពាក្យរាយធម្មតាឡើយ ។

ជីវិតយើងត្រូវការអាហារ ។ បើគ្មានអាហារទេ , យើងត្រូវតែស្លាប់ ។ អាហារជាលទ្ធផលនៃការអនុវត្តន៍វប្បធម៌ ។ បើគ្មានវប្បធម៌ក៏គ្មានអាហារដែរ ។

យើងចេះផ្សំអាហារនិងចេះចំអិនអាហារបែបនេះបែបនោះ មកអំពីយើងបានទទួលវប្បធម៌ (ទំនៀមទម្លាប់របៀបស៊ីចុក) អំពីមាតាបិតាយើង ។ មាតាបិតាយើងឬសន្ដមយើង បានផ្សាយវប្បធម៌មកដល់យើង ។ បច្ចុប្បន្ននេះ ; អ្នកគ្រូសាវឹងនៅខេត្តបាត់ដំបងបានផ្សាយវប្បធម៌ ដែលមានលក្ខណៈល្អដល់យើងទៀតគឺសៀវភៅ „ វិជ្ជាធ្វើម្ហូប „ នឹងបន្ថែមផ្សេងៗ ។ យើងអនុវត្តតាម „ វិជ្ជាធ្វើម្ហូប " របស់អ្នកគ្រូ យើងនឹងបានអាហារឆ្ងាញ់ , យើងនឹងមានជីវិតប្រកបដោយសុខភាពល្អជាងមុន ព្រោះអាហារថ្មីនេះ បានផ្សំនឹងបានចំអិនតាមក្បួនអនាម័យ ។

អាហារដែលកើតចេញពីវប្បធម៌ ហើយដែលមនុស្សជាតិត្រូវការខានពុំបាននោះ យើងបានចែកជាពីរផ្នែក គឺកវលិង្ការហារ នឹងមនោសញ្ចេតនាហារ ។

១- កវលិង្ការាហារ

កវលិង្ការាហារ ជាអាហារទ្រទ្រង់កាយមនុស្សឲ្យមានមាឌមាំ មានកម្លាំងពលំ ។ អាហារជំពូកនេះគឺ: បាយ,ទឹក, ម្ហូប, នំនែក, បេក, អំពៅជាដើម ។ កវលិង្ការាហារ បានបែកចេញជាពីរយ៉ាងទៀតគឺ:បណីតាហារ១និងលូខាហារ១បណីតាហារបានដល់អាហារណាដែលបរិភោគទៅមិនមានទោសគឺមិនចំពាស់ដល់សុខភាព: ដូចជាបាយឆ្អិន, ម្ហូបឆ្អិន, សាច់ល្អ, បន្លែស្អាត ។ល។ រីឯលូខាហារវិញ ជាអាហារសៅហ្មង កាលបើយើងបរិភោគទៅ ពនាំឲ្យយើងឈឺក្រពះ, ខូចសុខភាព, មានជម្ងឺផ្សេង១ ។ លូខាហារមានជាអាទិ៍គឺ: បាយឆៅ, នំផ្អូម, បន្លែល្អួយ, ស្រាមេរ័យ ។ល។

បើកវលិង្ការាហារមានពីរបែបដូច្នេះតើយើងគួរទទួលទានអាហារជំពូកណា? ..។ ដើម្បីឲ្យមានសុខភាពបរិបូណ៌ យើងត្រូវទទួលទានបណីតាហារ ។ ប៉ុន្តែដើម្បីឲ្យបានបណីតាហារគ្រប់ពេលយ៉ាន :យើងត្រូវសាមគ្គីដោះស្រាយបញ្ហាក្រីក្ររបស់យើង

២-មនោសញ្ចេតនាហារ

ពិតមែនតែវិទ្យាសាស្ត្រធម្មជាតិបានរាប់មនុស្សបញ្ចូលទៅក្នុងពពួកសត្វ មនុស្សយើងនៅតែមានឋានៈខ្ពស់ជាងសត្វជាដរាប ។ សត្វមានឋានៈអន់ជាងមនុស្ស ព្រោះវាគ្មានមនោសញ្ចេតនាហារ ។ គោក្របីមានតែស្មៅជាកវឡិង្គាហារទ្រទ្រង់រាងកាយតែប៉ុណ្ណោះ ។

មនោសញ្ចេតនាហារ គឺអាហាររបស់ខួរក្បាល ។ មនោសញ្ចេតនាហារនេះ មានសមត្ថកិច្ចខាងការទ្រទ្រង់, ពង្រីកសតិអារម្មណ៍របស់យើងឲ្យរីកចំរើន, មានប្រាជ្ញាភ្លឺថ្លា អាចយល់ច្បាស់នូវបញ្ហានានាក្នុងឆាកជីវិតបានដោយងាយ ។ មនោសញ្ចេតនាហារនេះ គេអាចស្វែងរកបានដោយមធ្យោបាយច្រើនយ៉ាង មានការមើល, ការអាននិងការស្តាប់ជាអាទិ៍ ។ ប៉ុន្តែពិសេសបំផុតគឺការអានសៀវភៅ ព្រោះសៀវភៅជាឃ្លាំងនៃអក្សរសាស្ត្រ, ហើយអក្សរសាស្ត្រជាឃ្លាំងនៃវិជ្ជាគ្រប់ចំពូកដែលជាសាខារបស់វប្បធម៌ ។ ដូចនេះ បានអានសៀវភៅ

ឈ្មោះថា បានបំប៉នចំណីអាហារគឺតម្រេះវិជ្ជាឲ្យខួរក្បាល ឈ្មោះថា បានពង្រីកសតិអារម្មណ៍របស់យើងឲ្យមានប្រាជ្ញាភ្លឺថ្លាវាងវៃ អាចយល់ច្បាស់បាននូវបញ្ហាសព្វសារពើក្នុងសង្សារវដ្តនេះ ។

ប៉ុន្តែ, យើងត្រូវយល់ថា: ដោយកវលិង្កាហារមានពីរយ៉ាង មនោសញ្ចេតនាហារក៏មានពីរបែបដែរ ។ មកដល់ចំណុចនេះ យើងត្រូវរំលឹកដល់ឥទ្ធិពលនៃអក្សរសាស្ត្រគ្រប់ចលនា និង គ្រប់និន្នាការ ដែលយើងអាចបែកចេញដោយសង្ខេបជាពីរប្រភេទ គឺអក្សរសាស្ត្រជឿនលឿនមួយ, អក្សរសាស្ត្រប្រតិកិរិយាមួយ ។ អក្សរសាស្ត្រជឿនលឿន គឺអក្សរសាស្ត្រដែលថ្លែងនូវសេចក្តីពិត, បំភ្លឺខួរក្បាល , ពង្រីកសតិអារម្មណ៍ឲ្យរីកចំរើនជឿនលឿនតាមគន្លងវិទ្យាសាស្ត្រ, អក្សរសាស្ត្របែបនេះយើងចាត់ទុកជាបណីតាហារ សម្រាប់ខួរក្បាល ។ អក្សរសាស្ត្រប្រតិកិរិយា គឺអក្សរសាស្ត្រដែលថ្លែងតែពីរឿងទេពនិយាយ, ថ្លែងសេចក្តីប្រាសចាកការពិត , បំភាន់គំនិត, បង្ខិលភ្នែក , បង្ខិលខួរមនុស្សឲ្យវិលទៅកាន់អបិយជំនឿគ្រប់បែបគ្រប់យ៉ាង,

អក្សរសាស្ត្រែបបនេះ យើងចាត់ទុកជាម្ហូបអាហារសម្រាប់ចំពុលខួរក្បាល ។

ដោយខួរក្បាលយើងតែងត្រូវការមនោសញ្ចេតនាហារ ព្រោះយើងមិនចង់បានឈ្មោះជាសត្វ នៅគ្រប់វ័យ នឹងគ្រប់កាលៈទេសៈ យើងត្រូវចេះជ្រើសរើសអាហារណាដែលអាចផ្តល់នូវសុខភាពដល់ខួរក្បាលយើង គឺយើងត្រូវអានសៀវភៅល្អ, ស្តាប់ចម្រៀងល្អ, មើលភាពយន្តល្អ.. ។

ប៉ុន្តែ, ដើម្បីឲ្យបានមនោសញ្ចេតនាហារល្អ យើងត្រូវរួមសាមគ្គីកំចាត់វប្បធម៌ពុករលួយ ស្អុយគគ្រុករបស់ពួកចក្រពត្តិនិយមចេញ ។ យើងត្រូវកសាងវប្បធម៌ជាតិយើងឲ្យមានលក្ខណៈស្របនឹងព្រះចិន្តាស្នេហាសន្តិភាព របស់សម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋរបស់យើង ។

បទទស្សនាវប្បធម៌

ខ្មែរយើងមានវប្បធម៌មួយ — សម្រាប់ជាតិយើង ។ ពួកក៏មានវប្បធម៌មួយសម្រាប់ជាតិពួកដែរ ។ មនុស្សគ្រប់

សាសន៍ , ប្រទេសគ្រប់សណ្ឋាន (ធំតូច) សុទ្ធតែមានវប្បធម៌ទាំងអស់; ក៏ប៉ុន្តែវប្បធម៌របស់ជាតិនីមួយ ៗ ក្នុងលោកនេះ មានលក្ខណៈមិនដូចគ្នាទេ ។ ជាតិខ្លះមានវប្បធម៌អន់ថយ ។ ជាតិខ្លះមានវប្បធម៌ចំរើនគ្រាន់បើ ។ ជាតិខ្លះទៀតមានវប្បធម៌ជឿនលឿនជាងគេ ។

សព្វថ្ងៃនេះ នៅគ្រប់ប្រទេសក្នុងសកលលោក , ប្រជាជាតិនីមួយៗ បានខំកសាងវប្បធម៌របស់ខ្លួនឲ្យមានលក្ខណៈប្រពៃឡើង . គឺខំពង្រីកការសិក្សា, ពង្រីកអក្សរសាស្ត្រ, សិល្បៈ, វិទ្យាសាស្ត្រ, – វិជ្ជាបច្ចេកទេស, វេជ្ជវិជ្ជានិងអនាម័យ ។ កាលបើសាខាទាំងអស់ នៃវប្បធម៌ បានបោះជំហានទៅមុខ ព្រមគ្នាហើយ, តួវប្បធម៌ទាំងមូល របស់ជាតិគេនឹងមានលក្ខណៈល្អប្រពៃ ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យជីវភាព នៃប្រជាជាតិគេ បានឡើងដល់កំរិតខ្ពង់ខ្ពស់និងថ្លៃថ្នូរ សមតាមបំណងរបស់មនុស្សជាតិ ។

យើងត្រូវយល់ថា: កាលបើមនុស្សជាតិ ពុំទាន់មានជីវ

ភាពរុងរឿងនឹងថ្លៃថ្នូរនៅឡើយទេ ទោះវប្បធម៌នៅមានលក្ខណៈ
អូទថយថ្ម ពុករលួយខ្លាំងណាស់ ៗ សៀវភៅកកកុញក្នុង
បណ្ណាគារ ពុំទាន់បានន័យគ្រប់គ្រាន់ជាអក្សរសាស្ត្រចំរើនទេ ៗ
ប្រទេសដែលមានវិសាលភាពដ៏ធំ នឹងមានប្រជាជនច្រើន
ពុំទាន់បានឈ្មោះជាមហាអំណាចដែរ ៗ ទ្វីបលោកដែលមាន
វិមានខ្ពស់កប់ពពក តែបី-បួនខ្នង, សង់នៅកណ្តាលចំណោម
ខ្ទមស្លឹកច្រើនលានខ្នង ទ្វីបលោកនោះ បានឈ្មោះថា
អនារ្យទ្វីប គឺទ្វីបដែលមានវប្បធម៌ពុករលួយជាទីបំផុត ៗ

ផ្ទុយពីនេះទៅវិញ, សៀវភៅតែពីរ-បីក្នុងបណ្ណាគារ
ក៏អាចបង្ហាញនូវវឌ្ឍនភាព នៃអក្សរសាស្ត្ររបស់ប្រជាជាតិនី
មួយ ៗបាន ៗ រដ្ឋតូច, ប្រជាជនតិចអាចទៅជាអារ្យប្រទេស
ក្នុងលោកបាន ៗ

ពាក្យថា: „ចំរើន“ ក្នុងវប្បធម៌មិនមែនស្ថិតនៅលើបរិមាណ
(quantité) ទេ, គឺស្ថិតលើគុណសម្បត្តិ (qualité)
របស់ សៀវភៅ, របស់ ចម្រៀង, របស់ ការអប់រំ ។ល។

ហេតុនេះប្រសិនជាគោលបំណងដឹកនាំប្រជាជាតិ ឲ្យមាន-វឌ្ឍនភាពខាងប្រាជ្ញាស្មារតី និងសម្ភារៈ, អ្នកអប់រំ, អ្នកចម្រៀង, អ្នកកវី, អ្នកនិពន្ធត្រូវតែប្រុងប្រយ័ត្ន ក្នុងការយកវណ្ណកម្មរបស់ខ្លួនទៅ សាបព្រោះលើសមុទ្រមនុស្ស ។ យើងត្រូវយល់ថា: វប្បធម៌អាក្រក់អាចសម្លាប់មនុស្សបានដោយស្ងាត់ៗ ។ ភាសិតមួយរបស់ជាតិអាក៏បានថែងថា: គ្មានចោរពីណាអាក្រក់ហោរហៅជាងសៀវភៅពុករលួយឡើយ ។

ជីវភាពមនុស្ស វិវត្តតាមដំណើរវប្បធម៌

វប្បធម៌មានឥទ្ធិពលខ្លាំងណាស់ ៗ បទភ្លេង ឆា! ឆា! ឆា! បានកន្ត្រាក់សរសៃវិស្សិត មិនឲ្យអង្គុយទន្ទេញមេសូត្រ ដោយស្រួលដូចដើមបាន ។ នារីស្រគត់ស្រគំ ក្លាយខ្លួនទៅជានារីរវើរវាយហួតដល់ទៅដណ្តាំបាយខ្លោច ព្រោះតែចម្រៀងស្នេហាត្រជាក់ល្អក់ ដែលរលកអាកាសនាំមកបោសអង្អែលបេះដូងនាងទាំងយប់ថ្ងៃ ។

ទស្សនាវដ្ដីអឺរ៉ុប ដែលផ្សាយរូបភាពគំរូសំលៀកបំពាក់

របស់ស្រី "គាក់ស៊ី" ប្រមុះស្រួច បានចូលមកក្រឡៀសសំ-លៀកបំពាក់សមស្លូនរបស់នារីខ្មែរភាគខ្លះ នៅស្រុកក្រុង ឲ្យទៅជាសំពៃះស្ដាបញេញគល់ . . . . អស់រលីង ។

ខ្សែភាពយន្តសណ្ដៀ បានចូលមកបង្ហាត់កុមារ កុមារីខ្មែរយើង ឲ្យចេះប្រើពាក្យ "ណាក៉យ ៗ" សឹងតែគ្រប់គ្នា ព្រមទាំងបានចូលទៅបង្ហាត់សិល្បករនៅកេងល្ខោននានា ឲ្យចេះកំរបៀប "ក្បាលរង្គោះខ្លួនរង្គើ" ដូចជានាង់នេរុប៉ារ៉យ ប៉ុន្មានមីនាក៉ុមារីដែរ ៗ ខ្សែភាពយន្តបក្រពត្តិនិយមវិញបានទឹងកំពុងតែបង្ហាត់បង្រៀនបណ្ដាអ្នកចូលទៅទស្សនា ឲ្យចេះស្លៀកខោចង់ស្រី, ស្លៀកល្ខូច, ល្បែបប៉ុន់, ខុបាយកលក្បត់ជាតិ ៗល ៗ

ឧទាហរណ៍ យ៉ាងខ្លី ៗ ខាងលើនេះបានបញ្ជាក់ជូនបងប្អូនរួមជាតិឲ្យជ្រាបថា: វប្បធម៌មានឥទ្ធិពលខ្លាំងណាស់ ។ វាមួលកាច់សតិអារម្មណ៍របស់យើងឲ្យវិលទៅតាមចរិតរបស់វា ។ កៅសិបឆ្នាំនៅក្រោមនឹមអាណានិគមនិយម, ជាតិយើងបានទទួលវប្បធម៌ពុករលួយ (វប្បធម៌អាណានិគមនិយម) ទាំងយប់

ថ្ងៃ ៗ សព្វថ្ងៃនេះ បងប្អូនយើងភាគខ្លះបានជ្រុះបាត់ចរិតជាតិ ចរិតពូជពង្សអង្គរវត្ត យ៉ាងជ្រុះស្រឡះ ៗ គេលែងចេះស្តាប់ចម្រៀងចាប៉ី ចម្រៀងអាយ៉ៃ. ល្ខោនខោល. រាំត្រុដិ-ឬ-បទអណ្តើកស៊ីត្រកួនហើយ គេចេះស្តាប់តែភ្លេងកញ្ឆែចៗ នៅរង្គសាល; គេពេញចិត្តតែបទអណ្តើកស៊ីសាច់ស្រស់ ! ...ៗ គេមិនចេះអានកាសែតកម្ពុជាទេ គេចូលចិត្តតែកាសែតបារាំងឬអង់គ្លេស ហើយបើគេនិយាយខ្មែរនឹងខ្មែរគ្នាឯងវិញ ក្នុងពាក្យ១០ម៉ាត់គេប្រើពាក្យបារាំងឬអង់គ្លេស៤ម៉ាត់ឬ៦ម៉ាត់ទៅហើយ ៗ

ដោយយល់ឃើញថា: ជីវិតមនុស្សវិវត្តទៅតាមដំណើរវប្បធម៌យ៉ាងហ្នឹង បានជាពួកអាណានិគមនិយមបានខំបញ្ចូលវប្បធម៌ពុករលួយរបស់វា(មិនមែនវប្បធម៌របស់ប្រជាជនបារាំងទេ) មកក្នុងប្រទេសយើងយ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់ ៗ វាបង្ហាត់កូនខ្មែរឲ្យស្គាល់ „បៀប៉ា" តាំងពីនៅរៀនថ្នាក់កុមារដ្ឋានម្ល៉េះ (សូមមើលសៀវភៅថ្នាក់កុមារដ្ឋានផង) ៗ វាបង្ហាត់សិស្ស

ឲ្យបេះប្រៀនថា: "កញ្ចាញ់ចេកអើយលោតទំមែកស្វាយស្រុក យើងសប្បាយដោយសារបាកំង- . . . " ។ល។ វាជិះជាន់យើងបានដោយស្រួលក្នុងកំឡុងជិត១០០ឆ្នាំ, ព្រោះតែយើងលិចលង់ក្នុងរណ្ដៅវប្បធម៌ល្វេយស្អុយរបស់វាហ្នឹងឯង ហើយហេតុដល់ស្ថានការណ៍បានបង្ខំចិត្តវាឲ្យរត់បះជើង ចេញពី-ស្រុកយើងទៅទៀត ក៏នៅតែយើងគាគខ្វះខំជួយទ្រទ្រង់ផលប្រយោជន៍វាដដែល ។

ពេលហ្នឹង, គួរតែយើងចាំងអស់គ្នាខំផ្សាយវប្បធម៌របស់យើងដែលមានលក្ខណៈ ប្រជាជាតិ-ប្រជាជន ឲ្យបានសាយភាយពាសពេញឡើង ដើម្បីសូសទាញបងប្អូនយើងឲ្យរួចចេញពីរណ្ដៅវប្បធម៌ល្វេយស្អុយរបស់អាណានិគមនិយម និងចក្រ-ពត្តិនិយម ។ យើងកុំឧស្សាហ៍បញ្ចេញតែសំដី យើងត្រូវនិយមការប្រតិបត្តិជាក់ស្តែងផង ។ បើយើងហាមគេមិនឲ្យញ៉ាំបាយផ្អម ហើយយើងនៅតែមិនព្រមយកបាយឆ្ងាញ់មកឲ្យគេញ៉ាំផង, .. ម៉្លោះហើយពោះគេឃ្លាន, គេត្រូវតែញ៉ាំបាយផ្អម

ទៀតហើយ ។ • ៗ មួយវិញទៀត, យើងទាំងអស់គ្នាដែលមាន ចិត្តចង់យកបាយឆ្ងាញ់មកជូនបងប្អូនរួមជាតិយើងបរិភោគនោះ យើងត្រូវតែខំរៀនដណ្តាំបាយ, រៀនធ្វើម្ហូបអាហារ ឲ្យបាន ឆ្អិនមែនទែនផង ដើម្បីកុំឲ្យជនរួមជាតិយើងបរិភោគបាយរបស់ យើងទៅៗជាហើមពោះហើមពុង ដូចកាលញ៉ាំបាយផ្អូមរបស់ អាណានិគមនិយមទៀត ៗ

ដើម្បីឲ្យវប្បធម៌ជាតិមានលក្ខណៈល្អ, យើងទាំងអស់គ្នា ត្រូវតែជួយទិទៀននឹងសុខចិត្តឲ្យគេធ្វើការទិទៀនដល់ស្នាដៃ យើងផង ៗ

ទិទៀនវប្បធម៌ ដើម្បីកែប្រែវប្បធម៌

-ការទិទៀន-

និយាយដល់ការទិទៀន, មិត្តខ្លះមានយោបល់ថា: ត្រូវ ទុកការៈនេះជូនទៅអាចារ្យទិសាបាមោក្ខ ឬ ជូនទៅបណ្ឌិតល្បី ល្បាញក្នុងលោកវិញ ៗ យោបល់បែបហ្នឹង ខ្ញុំមិនបដិសេធទេ

កំប៉ុន្តែខ្ញុំយល់ថា: គួរតែលាស់ចោលខ្លះទៅកុំឲ្យវាចង្អៀត ចង្អល់ពេក . . ! ។ ក្នុងលោកនេះ អ្នកណាមួយដែលមិនចេះ ទិទៀន? ។ កើតមកជាមនុស្ស មិនថាស្រីមិនថាប្រុស ចាប់តាំងពីអាយុ ២ ឆ្នាំទៅទល់នឹងថ្ងៃស្លាប់ សុទ្ធតែបានធ្វើការ ទិទៀនទាំងអស់ ។ កុមារតូចៗចេះតម្អូញប្រាប់ម៉ាក់ថា: ថ្ងៃនេះក្តៅណាស់! មេឃនេះហ៊ុំណាស់! កូនញ៉ាំមិនបានទេ ក្តៅណាស់! ហ៊ំណាស់! ជាមូលដ្ឋានដើមនៃគំនិតទិទៀន ។ កុមារហ៊ានថា: ថ្ងៃនេះក្តៅណាស់! ព្រោះវាបានយកថ្ងៃនេះ ទៅប្រៀបធៀបនឹងថ្ងៃម្សិល ឬ ថ្ងៃមុនៗ ។ មិត្តស្រី ១ កាល ដែលត្រឡប់មកពីផ្សារវិញបានពោលរអ៊ូរទាំប្រាប់គ្នាថា: មេឃ ម៉ាថ្ងៃនេះថ្ងៃងងឹតមុខ! . . ។ កសិករបានថ្ងូរថា: ឆ្នាំនេះគ្មាន ភ្លៀងសោះធ្វើស្រែមិនបាន ។ នៅក្នុងសាលារៀនវិញ សិស្សា នុសិស្សប្រាប់គ្នាថា: សៀវភៅនេះពន្យល់ពាក្យមិនច្បាស់ សៀវភៅនេះទៀតបង្ហាញតែស្ទៀតខ្ចប ដូចសៀវភៅចក្រពត្តិ អញ្ចឹង . . ! ។ នេះមិនមែនការទិទៀនទេឬ? ។ មនុស្ស

ណាដែលហាមគេមិនឲ្យទិតៀនខ្លួន, មនុស្សនោះក៏កំពុងតែទិតៀនគេដែរ ។ ហាមមិនឲ្យគេទិតៀនយើង បានន័យថា: យើងបានទិតៀនសមត្ថភាពគេរួចស្រេចទៅហើយ ; ។

ខ្ញុំយល់ថា: មនុស្សទាំងអស់ក្នុងលោកនេះ សុទ្ធតែបានធ្វើការទិតៀនគ្រប់ៗគ្នា ។ មិនចេះធ្វើការទិតៀន មានតែមនុស្សដែលដេកសម្ងំក្នុងការម្សួស ។

មហាវិទ្យាល័យខ្លះនៅបស្ចិមប្រទេសបានពន្យល់និស្សិតថា: ត្រូវតែរៀនក្បួនទិតៀន ទើបចេះទិតៀន ។ គេថា: ទិតៀនសិល្បៈជាការលំបាក ព្រោះទាមទារសមត្ថភាពយ៉ាងច្រើន ។ ខ្ញុំបានអានច្បាប់មួយ ដែលវិជ្ជាស្ថានវប្បធម៌បារាំងនៅក្រុងប៉ារីសបោះពុម្ពចែកនិស្សិតរបស់គេ ។ ខ្ញុំអានចប់ក្បួននោះ, ខ្ញុំជឿថា: ការទិតៀនសិល្បៈបស្ចិមប្រទេស ជាការលំបាកមែនព្រោះអីទស្សននិយមរបស់សិល្បករ នៅបស្ចិមប្រទេសនោះមិនដូចទស្សននិយមរបស់សិល្បករបូព៌ាប្រទេសទេ ។ គេយល់ថា: សិល្បៈមានគោលបំណងគ្រាន់តែបង្កើត

សោភណភាព (L'art a pour but la reproduction de la beauté) ហើយគេយល់ថា: សោភ័ណមិនស្ថិតនៅលើការមានប្រយោជន៍ឡើយ (Le beau est également distinct de l'utile) បណ្ឌិតម្នាក់ឈ្មោះ (kant) ដែលមានឈ្មោះល្បីល្បាញថាជាអ្នកចេះធ្វើការទិទៀននោះ បានសរសេរថា: (Le beau est un plaisir désintéressé) ។ គេមានទស្សនៈ ទៅលើសិល្បៈ យ៉ាងហ្នឹងខ្ញុំក៏សូមយល់ថា: ការទិទៀនពិបាកមែន, មនុស្សដែលមិនឃ្លាតឆ្ងាយពីការតស៊ូ, មនុស្សដែលមិនធ្លាប់ដេកត្រាំលើគំនរឆ្អឹងនឹងថ្លុកឈាមពលករមិនអាចទិទៀនបានទេ ក្រៅពីហាមាត់បន្ទោសថា: “សិល្បៈដើម្បីសិល្បៈ„ ។ ប៉ុន្តែ, បើគេព្រមយល់ថា, សិល្បៈមានគោលបំណងបំរើប្រជាជនវិញនោះច្បាស់ថាប្រជាជនអាចចេះធ្វើការទិទៀនគ្រប់ៗគ្នា ព្រោះអីសិល្បៈនោះបានស្តែងអំពីសកម្មភាព, អំពីការរស់នៅរបស់ប្រជាជន ។ បើស្តែងទៅហើយមានការខុសឆ្គងមិនសមរម្យកន្លែងណាមួយ ប្រជាជនអាចជួយបំពេញឲ្យបាន, ប៉ុន្តែ

បណ្ឌិតដែលមិនធ្លាប់ស្គាល់ជនថប, មិនធ្លាប់ដេកហាលភ្លៀង ហាលខ្យល់មិនអាចជួយបំពេញបានឡើយ ។

សិល្បករយើងបានទទួលលក្ខណៈវប្បធម៌បស្ចិមប្រទេសជាច្រើន ខ្ញុំចំទៀនវប្បធម៌នេះ ពុំមានបំណងអូសបញ្ចូលទៅក្នុងរបបឯណាមួយដែរ ក៏ប៉ុន្តែឲ្យមានប្រយោជន៍ ដល់ប្រជាជន–មហាជន ដល់មនុស្សជាតិ ដែលជាមហាមាគ៌ា នយោបាយបច្ចុប្បន្នរបស់ព្រះអគ្គមគ្គុទ្ទេសក៍នៃយើងរាល់គ្នា ។

ទស្សនៈរួមទៅលើវប្បធម៌បច្ចុប្បន្ន

ជាការធម្មតាទេ ចំពោះមធ្យោបាយខ្លួនគ្នា ក្នុងការបញ្ចេញស្នាដៃសិល្បៈ ព្រោះយើងទាំងអស់គ្នា មានការរស់នៅខុសគ្នាស្រេចទៅហើយ ។ សេដ្ឋពុំអាចបន្ទោសនាយទុនបានទេ ព្រោះបើធ្វើដូច្នេះ វានឹងខាតប្រយោជន៍សួនតួរបស់គាត់ហើយវាមិនខុសអ្វីពីគាត់ដេកផ្ងារ រួចស្ដោះទឹកមាត់នោះឡើយ ។ ក៏ប៉ុន្តែ, បើយើងពុំព្រមធ្វើឲ្យមានប្រយោជន៍ដល់ប្រជាជន–មហាជនផង នោះហាក់ដូចជាយើងឃ្លាតឆ្ងាយ

ពីនយោបាយស្រោចស្រង់ក្រុត្រែក្រ ។

ខ្ញុំសូមអភ័យទោស, ពុំបានយកស្នាដៃសិល្បៈមួយៗមកពិទៀនទេ ។ ខ្ញុំចូលចិត្តជឿថាៈ ឆ្នាំចាស់ទាំងឡាយដែលកន្លងទៅហើយនោះ ច្បាស់ជាបាននាំយកគំនិតចាស់គំរិលរបស់យើងទៅជាមួយផង ហើយឆ្នាំថ្មីនេះ យើងទាំងឡាយទើងកើតមានទស្សនៈថ្មីពិតប្រាកដ ព្រោះយើងទាំងឡាយគាន់តែមានវ័យចាស់បន្តិចហើយ ។ ពេលនេះខ្ញុំគ្រាន់តែសុំមានយោបល់ថាៈ ស្នាដៃចាស់របស់យើងភាគច្រើននោះ ពុំស្រូវស្របតាមកាលនិយមឡើយ ។

សិល្បៈដែលស្តែងអំពីសុជីវធម៌ក្នុងការគាន់ស្លាបព្រា, គាន់សម, កាន់កាំបិត, ញុំបំសុគ្រិត; ក្នុងការកោចពងសត្វនៅលើផ្ទះថ្មខ្ពស់ត្រដឹមកប់ពពក ឬនៅក្នុងរថយន្តគន្ទុយវែងពិតជាពុំមានខ្លឹមសារទេ ព្រោះវាខុសទីជីវភាពដ៏ពិតប្រាកដនៃប្រជាជនយើង ។

មួយវិញទៀត, ក្នុងពេលដែលយើងត្រូវព្រួតដៃគ្នាលើក

ដំកើងជីវភាពនៃយើងតាមផែនការណ៍ប្រាំឆ្នាំ, ក្នុងពេលដែល យើងត្រូវចងសាមគ្គីភាព ឲ្យខ្ជាប់ខ្ជួនជុំវិញអង្គសម្តេចដើម្បី អព្យាក្រឹតភាព នោះគួរតែសិល្បករធ្លៀតអធិប្បាយ វែកញែក ឲ្យឃើញច្បាស់នូវតម្លៃនៃការហត្ថកម្ម , ឲ្យឃើញច្បាស់នូវ សន្តិភាពដែលកើតមានឡើងលើមាគ៌ាអព្យាក្រឹត, ព្រោះយើង ជាសិល្បករ ហើយករណីយកិច្ចរបស់សិល្បករ គឺបំរើផល ប្រយោជន៍ប្រជាជន-មហាជន ។

ប្រវត្តិអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

កំណើតអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

ចាប់តាំងពីមានប្រជាជាតិខ្មែរមកទល់នឹងសតវត្សរ៍ទី ៧ នៃពុទ្ធសករាជ, ខ្មែរយើងគ្រាន់តែមានភាសានិយាយ ពុំទាន់មានអក្សរសេរសេរនៅឡើយទេ ។

ភាសារបស់ខ្មែរយើង ជាអម្បូរភាសាមន-ខ្មែរ, មានរូបសិទ្ធិផ្សេង មាននិរុត្តិសាស្ត្រផ្សេងពីភាសាអម្បូរឥណ្ឌូអឺរ៉ុប ។

មុនពុទ្ធសតវត្សរ៍ទី ៧ នេះ, យើងមិនទាន់មានអក្សរជាតិមែន តែយើងបានយកអក្សរឥណ្ឌៀសុទ្ធសាធមកប្រើ. ហើយ ពីព្រោះកាលពុទ្ធសតវត្សរ៍ទី ៤ ជនជាតិឥណ្ឌៀ បានធ្វើវិត្ថារកម្មមកដល់ប្រទេសខ្មែរយើង បាននាំវប្បធម៌-សំស្ក្រឹតមកសាបព្រួសនៅប្រទេសយើងហើយ ។ ឯវប្បធម៌សំស្ក្រឹតនោះ សរសេរជាអក្សរឥណ្ឌៀ ។ ហេតុនេះបានជាខ្មែរបុរាណយកអក្សរឥណ្ឌៀសុទ្ធសាធមកសរសេរ ។ យើងហានពោលថាខ្មែរយើងយកអក្សរឥណ្ឌៀ សុទ្ធសាធមកប្រើ

ព្រោះមានសិលាចារឹកនៅវ៉ូកាញ់(១) (ពុទ្ធសតវត្សរ៍ទី ៧) ជាសក្ខីភាព ។

លុះដល់ពុទ្ធសករាជ៧០៧ ទើបព្រះមហាក្សត្រខ្មែរយើង, ព្រះបាទភវវរ្ម័ន ទី ១, ទ្រង់បានកសាងអក្សរជាតិលើកដំបូង តាមបែបផែនអក្សរព្រាហ្មណ៍នៅឥណ្ឌាភាគខាងត្បូង ។ ដូច្នេះអក្សរសាស្ត្រខ្មែរយើងមានរូបភាពជាក់ស្តែង (Matérialisation de la littérature) នៅដើមសតវត្សទី ៨ នៃពុទ្ធសករាជ ឬនៅសតវត្សទី ២នៃគ្រិស្តសករាជ (E.C.164)។

អក្សរសាស្ត្រខ្មែរយើងបានប្រែប្រួល ចរិតតាមការវិវត្តន៍នៃសង្គមខ្មែរ តាំងពីពេលនោះរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។

ភាពជាសម្ភារៈនៃអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

អក្សរសាស្ត្រខ្មែរយើង, ដោយមានតួអក្សរខ្មែរសុទ្ធ-

វ៉ូកាញ់ — គឺជាឈ្មោះភូមិមួយនៅក្នុងខេត្តញ៉ាត្រាំង (Nhatrang) វៀតណាមខាងត្បូងសព្វថ្ងៃនេះ ។ ភូមិភាគវ៉ូកាញ់នេះកាលដំនាន់ដើមជាសមត្ថភាពប្រទេសខ្មែរសម័យនគរភ្នំ (ហ្វូណន) ។

សាធជាឧបករណ៍ផងនោះ, បានផ្តិតជាប់នៅលើសម្ភារៈប្រាំបែប – (La littérature cambodgienne s'est matérialisée sous cinq formes ។

១- ការសរសេរដោយដៃនៅលើស្បែកសត្វ (des manuscrjtts sur de speaux)

២- ចារឹកនៅលើថ្ម-សិលាចារឹក (Des inscriptions épigraphiques) ។

៣- ចារនៅលើស្លឹករឹត ស្ត្រាស្លឹករឹត (Des olles)

៤- ការសរសេរជាក្រាំង (Des Krangs)

៥- ការបោះពុម្ពជាសៀវភៅ (Des livres)

អក្សរសាស្ត្រនិងសម្ភារៈមួយបែបៗ

១- អក្សរសាស្ត្រ ដែលផ្តិតជាប់នៅលើស្បែកសត្វ បានរលាយបាត់រូបភាពយ៉ាងឆាប់រហ័ស ពីព្រោះតំនូសដីសបំពង់ដែលសរសេរនៅលើស្បែកសត្វនោះ មិនអាចធន់បានទឹងកម្លាំងធម្មជាតិ មានភ្លៀង, ខ្យល់ ឬទឹងអំពើបំផ្លិចបំផ្លាញ

របស់សត្វល្អិតៗបានឡើយ ។

២– ដោយយល់ឃើញថា អក្សរសាស្ត្រដែលផ្តិតជាប់នៅលើស្បែកសត្វ មិនអាចគង់វង្សបានយូរ, បុព្វបុរសរបស់យើង បានរិះរកមធ្យោបាយមួយថ្មី ដើម្បីរក្សាអក្សរសាស្ត្រទាំងនោះ ។ មធ្យោបាយនោះគឺ ការឆ្លាក់ទៅលើថ្ម ហៅថាសិលាចារឹក ។ សិលាចារឹកនេះ អាចរក្សាអក្សរសាស្ត្រឲ្យគង់វង្សបាន ប៉ុន្តែមានគុណវិបត្តិក្នុងការផ្សាយ ព្រោះគេមិនអាច លើកយកសិលាចារឹកទាំងផ្ទាំងៗ ទៅផ្សាយពាសពេញនគរបានទេ ។

៣– ដោយហេតុនេះហើយ, បានជាពេលក្រោយមកដូនតាយើង រិះរកមធ្យោបាយចារអក្សរសាស្ត្រនៅលើស្លឹក-រឹត ។ វិធីនេះអាចឲ្យដូនតាយើង យកអក្សរសាស្ត្រទៅផ្សាយបានគ្រប់ទីកន្លែង ពិសេសគឺនៅតែគ្រប់វត្តអារាម ។

ប៉ុន្តែការដែលយកអក្សរសាស្ត្រមកផ្តិតជាប់នៅលើស្លឹករឹតនេះ ដូនតាយើងត្រូវប្រើពេលយ៉ាងយូរណាស់ ព្រោះ

ទម្រាំតាបានអក្សរមួយ ៗ លោកត្រូវប្រើពេលមិនតិចជាង ពីពីរម៉ឺនុតទេ ។

៤– ក្រោយមក ក៏មានមាញាបាយមួយថ្មីទៀត គឺយកអក្សរសាស្ត្រទៅផ្តិតឲ្យជាប់នៅលើក្រដាសស្នែ ហៅថាក្រាំង ៗ ការសរសេរជាក្រាំង ដូចតាយើងមិនខាតពេលច្រើនដូចកាលតារនៅលើស្លឹករឹតទេ ។

៥ – លុះមកដល់សម័យវិទ្យាសាស្ត្រនេះ, អក្សរសាស្ត្រខ្មែរយើង ត្រូវបានផ្តិតជាប់ទៅលើសៀវភៅដូចជាអក្សរសាស្ត្ររបស់បរទេសទាំងឡាយដែរ ។ ការបោះពុម្ពជាសៀវភៅ អាចឲ្យយើងចំណេញពេលច្រើនហើយការផ្សាយអក្សរសាស្ត្រទៀត ក៏បានប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងឆាប់រហ័សក្រៃលែង។

របនាសម្ពន្ធរបស់អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

អក្សរសាស្ត្រខ្មែរយើងចែកចេញជា ៣ ផ្នែកធំ ៗ គឺ:

១– អក្សរសាស្ត្រសាសនា (la littérature religieuse)

២- អក្សរសាស្ត្រនីតិវិធី (la littérature juridique)

៣- អក្សរសាស្ត្របច្ចេកទេស (la littérature technique)

អក្សរសាស្ត្រសាសនា- អក្សរសាស្ត្រសាសនា ពោលអំពីឋាននរក, ឋានសួគ៌, ឋាននិព្វាន ដឹកនាំមនុស្ស ឲ្យបេះធ្វើបុណ្យឲ្យបាន ឲ្យមានចិត្តបំណងប្រាថ្នាទៅចាប់កំណើតជាទេវតា នៅលើឋានសួគ៌ ។ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រសាសនានេះ ខ្មែរយើងមានរឿងព្រះវេស្សន្តរជាសំខាន់ជាងគេ ។

ក្នុងផ្ទៃនៃអក្សរសាស្ត្រសាសនាច្រើនតែពោលអំពីៈ

១- ព្រះវិន័យ (la Discipline)

២- ព្រះសូត្រ (les Formules a réciter)

៣- ព្រះអភិធម្ម (la Métaphysique)

អក្សរសាស្ត្រសាសនា មានពីរផ្នែកទៀតគឺ: អក្សរសាស្ត្រ

សាសនាមហាយាន និងអក្សរសាស្ត្រសាសនាហីនយាន ។

អក្សរសាស្ត្រមិននីតិវិធី. អក្សរសាស្ត្រនីតិវិធីពោលអំពីក្បួនច្បាប់សម្រាប់បំពុតចរិយាមនុស្ស ដឹកនាំមនុស្សឲ្យមានគំនិតថ្មី គន់ការប្រកបរបរសាជីវៈ ។ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រនីតិវិធីនេះ, ខ្មែរយើងមានច្បាប់ក្រម - ច្បាប់កេរ្តិ៍កាល - ច្បាប់ប្រុស - ច្បាប់ស្រី - ច្បាប់ពាក្យចាស់ - ច្បាប់ទូន្មានខ្លួន - ច្បាប់ទូន្មានកូន - ច្បាប់បណ្តាំឪពុក - ច្បាប់ហៃមហាជន - ច្បាប់ក្រមង៉ុយ - ច្បាប់វិធូរបណ្ឌិត - ច្បាប់ព្រះរាជសម្ភា ។ល។ និង ។ល។ ហើយនឹងកាសិតជាច្រើនទៀត ។

អក្សរសាស្ត្របច្ចេកទេស - អក្សរសាស្ត្រផ្នែកនេះខ្មែរយើងមានច្រើនចំពូកណាស់ ។

១- ក្បួនទាយ (la divination) ដូចជាហោរាសាស្ត្រ តម្រាផ្សំគ្រឿងរាសនា ។ល។

២- ល្ខោន (le théâtre) ដូចជារឿងរាមកេរ្តិ៍ (Ramayena) ។

៣- ចម្រៀង (Chanson) ដូចជាចម្រៀងរបស់ម្ចាស់ក្សត្រីស្រ-អ៊ុក, របស់អ្នកម្នាងយ៉យ ។ល។

៤- ប្រលោមលោក (Roman) វាវង្សសូរ្យវង្ស ។

៥- រឿងព្រេងតុលាការ (Contes judiciaires) ដូចជារឿងសុភាទន្សាយ-ច្បាប់កឹងកន្ត្រៃ ។

៦- រឿងព្រេងកំប្លែង (Contes comiques) ដូចជាអាឡេវអាជ័យប្រាជ្ញ-អាខ្វាក់អាខ្វិន-ពស់កេងកង-រឿងថ្នាំងវែងអន្ទង់វែង ។ល។

សម័យរបស់អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ បែកចេញជាប្រាំ (៥) សម័យតាមការវិវត្តន៍របស់សង្គមខ្មែរផង តាមការគង់វង្សអក្សរសាស្ត្រកន្លងកាលជាសម្ភារៈផង (Matérialisation de la littérature Khmère) ។

សម័យអក្សរសាស្ត្រទាំងប្រាំគឺ៖

១- សម័យមុនអង្គរ (Période Pré Angkorienne)

២- សម័យអង្គរ (Période Angkorienne) គិតតាំងពី គ.ស ៨០២ ដល់១.៤៣៣ ។

៣- សម័យលង្វែក (Période obscure) គិតតាំងពី គ.ស.១.៤៣៤ ដល់ ១ ៨៦២ ។

៤- សម័យអាណានិគមនិយម (Période Colonialiste française) គិតតាំងពីគ.ស.១៨៦៣ដល់១៩៥៣ ។

៥- សម័យបច្ចុប្បន្ន (Période moderne) គិតតាំងពី គ.ស. ១៩៥៤ រហូតដល់នៅ . . . ។

ចលនាអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

អក្សរសាស្ត្រខ្មែរចែកចេញជាប្អូនចលនា (Mouvement littéraire)

១- ចលនាព្រាហ្មណ៍និយម (Mouvement Bhramaniste)

២- ចលនាពុទ្ធនិយម (Mouvement Bhoudhiste)

៣- ចលនាខេមរនិយម (Mouvement khmeriste)

៤- ចលនាលាយឡំ នឹង អក្សរសាស្ត្របរទេស (Mouvement sous l'influence étrangère)

សេចក្ដីសង្កេត

១- រឿងណាដែលស្ដែងអំពីបុគ្គលផ្ដេកផ្ដួលខ្លួនទៅលើព្រេងវាសនា បណ្ដែតអាត្មាតាមយថាកម្ម, ឬក៏ជាបុគ្គលមានចិត្តអាក្រក់ឃោរឃៅ កាប់សម្លាប់គេឥតត្រាប្រណី; រឿងនោះនៅក្នុងពួក ចលនាអក្សរសាស្ត្រព្រហ្មញ្ញនិយម ។ ដូចជារឿង កមកេរ្ដិ៍ជាដើម ។

២- រឿងណាដែលស្ដែងអំពីបុគ្គល មិនជឿកម្មពៀរ, មិនបណ្ដែតខ្លួនតាមយថាកម្ម, ហើយថែរជាយកបញ្ញាមកតទល់ឲ្យឈ្នះអំពើឃោរឃៅទៅវិញ; ឬក៏បុគ្គលនោះមានឫក-ពាសុភាព, មានសីលធម៌ចរិយូណា, មានមនុស្សធម៌ក្នុងខ្លួន រឿងនោះនៅក្នុងពួក ចលនាអក្សរសាស្ត្រពុទ្ធនិយម ។ ដូចជារឿងសង្ខេបបញ្ញាសជាតកជាដើម ។ល។

៣ – រឿងណាដែលមិនផ្ដុកផ្ដួល ទៅលើមហិទ្ធិឫទ្ធិ ព្រះព្រហ្មព្រះពុទ្ធ, ស្ដែងតែអំពីជីវភាពរបស់ខ្មែរមែនៗ រឿងនោះនៅក្នុងចំពូក ចលជាអក្សរសាស្ត្រទេបរ និយម ៗ ដូចជារឿង “ទុំទាវ” រឿង “សូផាត” ជាដើម ៗ

៤ – រឿងណាដែលមានតួបុគ្គលក្នុងរឿងបានប្រកាន់ យកទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណី ខុសអំពីចរិតរបស់ខ្មែរ . . . ដូចជា “កំដន់សុញា” ជាដើម: រឿងនោះនៅក្នុងចំពូក ចល ជាអក្សរសាស្ត្រលាយឡំ ទឹង ឥទ្ធិពលអក្សរសាស្ត្របរទេស (១) ៗ

បំណាំ <១>នឹងមានអធិប្បាយយ៉ាងពិស្ដា ក្នុងសៀវភៅ“អក្សរសាស្ត្រខ្មែរពន្យល់” របស់អ្នកនិពន្ធគីម-សែតនិងដែល ។

សង្ខេបរឿងទុំទាវ

ទុំកើតនៅស្រុកបាភ្នំ, ខែត្រព្រៃវែង ។ ដល់មានអាយុគ្រប់រៀន, ម្តាយយកទៅឲ្យនៅវត្ត ព្រះវិហារធំ ។ ទុំមានប្រាជ្ញាឆ្លាតវៃ រៀនសូត្រចាប់ចេះឆាប់ចាំ ហើយមានសម្លេងពីរោះផង ។ បួសជាសាមណេរ, នេនទុំនិងនេនពេជ្រនៅវត្តជាមួយគ្នា, ស្រឡាញ់រាប់អានគ្នាដូចបងប្អូន ។

ថ្ងៃមួយនោះ, នេនទាំងពីរសុំអនុញ្ញាត ពីលោកគ្រូចៅអធិការបររទេះគោទៅលក់តោកឯស្រុកត្បូងឃ្មុំ ។ លុះទៅដល់ភូមិពោធិ៍ដើមខាល, នេនទុំនិងនេនពេជ្រឈប់លក់រទេះតោកឲ្យអ្នកស្រុក ។ នៅទីនោះ នេនទុំបានសូត្រជូនអ្នកស្រុកស្តាប់ផង ។ ដោយនេននេះ មានរូបសម្បត្តិល្អ ព្រមទាំងមានសម្លេងពីរោះលន្លង់លន្លោច, អ្នកស្រុកទាំងប្រុសទាំងស្រីបាននាំគ្នាចោមរោមស្តាប់ហើយមានសេចក្តីសរសើរនិងរាប់អានយ៉ាងខ្លាំង ។

ក្រោយមកទៀត, តាមសេចក្តីនិមន្តរបស់ដូន ដាន់, នេនទុំបានទៅសូត្រនៅផ្ទះដូន ដាន់ ដែលជាស្រីមេម៉ាយមួយ-

រូប នៅក្នុងស្រុកត្បូងឃ្មុំនោះ ៗ នៅទីនោះ នាងទាវជាកូនស្រីដូនផាន់បានជាប់ចិត្តស្នេហាទៅលើនេនទុំភ្លាម ៗ នាងបានបូជាផាហ៊ុមជន្ទាប់ព្រោះទឹកអប់ខ្ទឹមចន្ទន៍ ឈ្ងុយរំភើយ ធ្វើឲ្យនេនទុំដែលនៅជាសង្ឃ ឈប់ចង់ស្វែងរកឋានសួគ៌ទៀត ៗ

ត្រឡប់ទៅដល់វត្តព្រះវិហារធំវិញ, នេនទុំ អួលអុំដោយតណ្ហាក៏បបួលនេនពេជ្រលាលោកគ្រូបាគសិក្ខាបទ ៗ លោកគ្រូចៅអធិការបើកឲ្យនេនពេជ្រសឹក, ឯចំណែកនេនទុំលោកមិនឲ្យសឹកទេ ព្រោះលោកទាយទៅឃើញថា បើសឹកនៅពេលនេះរួចកាលណា ទុំនឹងត្រូវអន្តរាយធំ ៗ នេនទុំបានតែទៅពឹងម្តាយដោយសំដីកុហក់ ឲ្យមកជួយអង្វរលោកគ្រូទៀត ប៉ុន្តែលោកគ្រូនៅមិនអនុញ្ញាតឲ្យសឹកដដែល ៗ ពោរពេញទៅដោយសេចក្តីនឹករឭក ដល់នាងក្រមុំទាវ, នេនទុំតែទៅដោះស្បង់ចីពរចោលក្រោមដើមឈើម្នាក់ឯងទៅ ៗ

សឹករួចកាលណា, ទុំទៅសូមខមាលាទោសលោកគ្រូ, ទៅសូមខមាលាទោសម្តាយ ហើយបបួលពេជ្រទៅស្រុកត្បូង.

ឃុំតាមដើម្បីបានជួបមុខនាងដ៏ជាទីស្រឡាញ់ ៗ ទុំទីងនាងបាន រួមគ្រែគ្នាដោយលួចលាក់ ហើយបានតាំងចិត្តបេជ្ញាស្លាប់រស់ ជាមួយគ្នាលុះដល់ទីអវសាន ៗ

នាងទាវមិនលុះតាមជូនផាន់ជាម្ដាយ ដែលសុខចិត្ត លើកនាងឲ្យទៅម៉ឺនងួន, កូនប្រុសរបស់លោកអរជូន ចៅ-ហ្វាយស្រុកៗត្បូងឃ្មុំទេ ៗ ជូនផាន់បង្ខំចិត្តកូនក្រមុំគាត់ទាំង យប់ទាំងថ្ងៃ ! . . .

នៅសម័យនោះ, ព្រះចៅប្រទេសខ្មែរយើងទ្រង់ព្រះ នាម ព្រះរាមា ៗ ព្រះអង្គបានឮឈ្មោះទុំ, ពូកែច្រៀង ហើយទីងឈ្មោះពេជ្រ; ពូកែផ្លុំខ្លុយ ក៏ទ្រង់ចាត់រាជមាត្យទៅ កេណ្ឌយកមកលង្វែក, រាជធានីអាណាចក្រកម្ពុជា ៗ ទុំបាន លានាងទាវ ទៅស្រុកបាភ្នំលាលោកគ្រូ, ម្ដាយ; ញាតិមិត្ត រួចចុះទូកទៅគាល់ស្ដេចជាមួយពេជ្រ ៗ ខ្លុយពេជ្រនិងចម្រៀង ទុំបានធ្វើឲ្យព្រះរាមាពេញព្រះទ័យយ៉ាងខ្លាំង ៗ ព្រះអង្គបាន លើកទុំជាម៉ឺនឯក, ពេជ្រជាចៅពញា ៗ ក្រោយមកទៀត,

ព្រះកមាបានចាត់នាម៉ឺនមន្ត្រីឲ្យរើសស្រីណាមួយល្អយកមកធ្វើ
ជាស្នំមហេសី ។ នាងតាវដែលមានរូបឆោមលោមពណ៌ផ្តាច់
គេ, ក៏ត្រូវបានអាមាត្យចាប់យកមកល្វែក ។ ម៉ឺនងួន, អវជួន
ទឹងជួន ផាន់ មិនហ៊ានរើងទង់ទឹងព្រះបញ្ញាទេ ពិតមែនតែបាន
លើកខាន់ស្លា ទាំងបង្គំរួចទៅហើយ ។ ជូនផាន់, នាងតាវ
ទឹងនាងនោះបាននាំគ្នាមកដល់ល្វែក ។ នាងតាវមិនត្រេកអរ
ទឹងមកធ្វើមហេសីស្តេចទេ, នាងនឹកទៅទុំជាគូកំសត់ជានិច្ច ។
ចំណែកជូនផាន់វិញ, គាត់ត្រេកអរទឹងបុណ្យ ល្វែកខ្លាំង
ណាស់ ។ គាត់ភ្លេចនឹកនា ដល់ម៉ឺន-ងួនដែលគាត់គាប់ចិត្តពី
ថ្ងៃមុននោះទៅវិញហើយ ។

ឃើញនាងតាវចូលដល់វាំង, ដោយអំណាចសេចក្តី-
ស្នេហា, ទុំភ្លេចខេស្តាព្រះកមា, ក៏បានប្រៀងទូលស្តេចថា:
តាវជាគូសង្សារខ្ញុំ ។ ព្រះកមាទ្រង់ខ្ញាល់ទឹងនាងតាវដែល
ហ៊ានស្រឡាញ់ប្រុសដោយចិត្តឯង, តែព្រះអង្គមិនយកទោស
តែវ៉ាទេ បែរជាទ្រង់សួរ ទុំ – តាវ ឲ្យឆ្លើយប្រាប់តាមត្រ

ទៅវិញ ៗ ទុំនឹងទាវស្របមាត់គ្នា,ទូលស្ដេចថា: ស្រឡាញ់ ស្រឡាញ់គ្នាមែន! . . . ៗ ព្រះបាទរាមា ក៏បានរៀបការ ឲ្យជាប្ដីប្រពន្ធ ហើយឲ្យនៅគាល់ជាពជបំរើទៀត ៗ

ដូនជាន់, ដែលពេញចិត្តតែនឹងបុណ្យសក្ដិ ហើយនឹងលុយកាក់, ឃើញកូនស្រីបានជាភរិយាទុំកំសត់វិញ, កើតក្ដីក្ដៅក្រហាយណាស់, ក៏ទូលលាស្ដេចត្រឡប់ទៅភូមិជើងខាល, ទៅនិយាយនឹងអាជូនឲ្យដណ្ដឹងទាវម្ដងទៀត ៗ ស្របគំនិតគ្នា, ដូនជាន់ឲ្យគេតែងសំបុត្រមួយច្បាប់ ផ្ញើទៅទាវថាខ្លួនគាត់ឈឺធ្ងន់ណាស់, សូមឲ្យកូនស្រីត្រឡប់ទៅផ្ទះឆាប់ៗ ៗ

ទាវស្មានថាម្ដាយឈឺមែន ក៏លាប្ដីវិលទៅថែជម្ងឺម្ដាយជាមួយនឹងនាងនោ ៗ ទៅដល់ភូមិពោធិជើងខាល, បែរជាឃើញម្ដាយ កំពុងរៀបចំពិធីការឲ្យនាងនឹងម៉ឺនងួនទៅវិញ ៗ នាងប្រកែកដាច់អហង្ការ តែដូនជាន់ពុំព្រមស្ដាប់ ៗ ទាវបានសរសេរសំបុត្រផ្ញើដំណឹងអាសន្ននេះទៅទុំ ៗ ទុំដឹងរឿងហេតុក្ដាម, ក៏ទូលព្រះបាទរាមា ហើយនាំពេជ្រព្រមទាំងយក

ព្រះរាជសារហាមឃាត់អរជូន ទៅស្រុកត្បូងឃ្មុំជាបន្ទាន់ ។

ទុំទៅដល់ភូមិជើងទាល ឃើញគេកំពុងរៀបការ ។ ទុំមិនយករាជសារទៅឲ្យអរជូនទេ, បែរជាតែទៅស្និទ្ធស្នាលជាអស្ចារ្យ, ផឹកស្រា, ជាមួយទាវ នៅចំពោះមុខភ្ញៀវទៅវិញ ឃើញដូច្នេះ, ដូនផាន់នឹងលោកអរជូន ប្រើបាវឲ្យចាប់ទុំយកទៅសម្លាប់ទៅ ។ ទាវដឹងថាទុំត្រូវគេសម្លាប់ហើយ ក៏បានឲ្យនាងអៅជាពីលៀង រកកាំបិតស្លាឲ្យមួយ ហើយនាំគ្នាទៅកាន់ខ្មោចទុំក្រោមដើមពោធិ ។ នាងក៏បានចាក់កស្លាប់ក្បែរខ្មោចទុំនោះទៅ ។ ឯនាងនោះក៏បានសម្លាប់ខ្លួនទៅជាមួយនឹងគេដែរ ។

ពេជ្រយកដំណឹងមហន្តរាយនេះទៅទូលព្រះរាជានៅលង្វែក ។ ព្រះរាជាទ្រង់ក្រោធ, ក៏បានលើកទាហានមកស្រុកត្បូងឃ្មុំ ហើយបានកាត់ទោសសម្លាប់រាស់ក្បាល លោកអរជូន, ម៉ឺនងួន នឹង ដូនផាន់ ព្រមទាំងដាក់ទណ្ឌកម្មដល់អ្នកស្រុកត្បូងឃ្មុំទាំងមូលជា „ អ្នកងារ ” ។

បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់តួនីមួយៗ

បុគ្គលិកលក្ខណៈព្រះរាមា

ព្រះរាមាទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យ នឹងសិល្បៈជាតិខ្លាំងណាស់ ៗ ព្រះអង្គបានលើកតំកើង សិល្បករខ្មែរពីររូប គឺទុំហើយនឹងពេជ្រ ដោយទ្រង់បានប្រទានបុណ្យស័ក្តិដល់អ្នកទាំងពីរជា ម៉ឺនឯក នឹងជាចៅពញា ៗ តែអំពើនេះយើង មិនចាត់ទុកជាអំពើប្រសើរណាស់ណាទេ ពីព្រោះព្រះរាមាមិនបានឲ្យសិល្បករពីររូបនេះ ទៅស្តែងសិល្បៈ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ ប្រជាជនខ្មែរ ខ្លួទៅឡើយ ៗ បំពេរកាមតណ្ហាវិញព្រះរាមាបានឲ្យអាមាត្យដើររកក្រមុំរូបល្អ យកមកថ្វាយ ៗ នេះជាអំពើអមនុស្សធម៌ ប៉ុន្តែជាអំពើធម្មតាក្នុងសម័យ សក្តិភូមិៗតែយើងបានសំគាល់ឃើញថា ព្រះរាមាទ្រង់បានបោះជំហានទៅកាន់ផ្លូវមនុស្សធម៌ខ្លះហើយ ដោយទ្រង់ពុំបានពង្រាត់បង្រាស នាងចាវពីបណ្ឌិតទុំជាគូសង្សាររបស់, ទ្រង់បានរៀបការឲ្យអ្នកទាំងពីរ បានគ្នាជាប្ដីប្រពន្ធពេញលក្ខណៈទៅវិញ ៗ

ទោះបីអំពើនេះ បានកើតឡើងដោយសារសេចក្ដីខ្មាសអៀន ចំពោះខ្ញុំ ក៏ដោយ ក៏យើងអាចចាត់បានថា: ជាអំពើប្រសើរហើយ ៗ មួយវិញទៀត, ព្រះរាមាទ្រង់បានចេញព្រះរាជសារ ហាមឃាត់អរជូនជានាម៉ឺនអាក្រក់ កុំឲ្យពង្រ៉ាត់បង្រ៉ាសនាងទាវពីទុំផងទៀត ៗ នេះជាអំពើល្អដែរ ពិតមែនតែគុណអំពើនេះមានគោលបំណង រក្សាព្រះរាជអាជ្ញាឲ្យគង់វង្សក៏ដោយ ៗ ចំពោះបញ្ហាតុលាការវិញ, ព្រះរាមា មិនបានកាត់ទោស លោកអរជូន ដោយផ្ទាល់ព្រះអង្គទេ, ទ្រង់បានដាក់ការៈនេះទៅឲ្យនាម៉ឺនទាំងឡាយ ៗ ត្រង់នេះសរឲ្យឃើញថាព្រះអង្គមានការវៃឆ្លាតណាស់, ទ្រង់មិនបានកាន់អំណាចផ្ដាច់ការទេ ៗ គួរកត់សំគាល់ថែមទៀតថា: ព្រះរាមាទ្រង់មិនទទួលសំណូក ដែលលោកអរជូនយកមកសូកសោះឡើយ ៗ

រឿងកាត់ទោសកស់ក្បាលសម្លាប់លោកអរជូន ជារឿងធម្មតាទេ, ប៉ុន្តែរឿងដាក់ទណ្ឌកម្ម ដល់អ្នកស្រុកត្បូងឃ្មុំទាំងមូលជា « អ្នកងារ » នោះ ឃើញថាហួសហេតុពេក ៗ

បុគ្គលិកលក្ខណៈនាងទាវ

នាងទាវជាបុត្រីរបស់ជូនជាន់នៅក្នុងស្រុកត្បូងឃ្មុំ ។ ក្នុងចំណោមតួអង្គទាំងឡាយក្នុងរឿងទុំទាវនេះ មានតែនាងទាវមួយទេដែលមានលក្ខណៈប្រសើរជាងគេ គួរឲ្យយើងកោតសរសើរ ។ ពិតមែនតែនាងបានប្រព្រឹត្តផ្ទុយនឹងចេតនារម្មណ៍នៃព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយបានបូជាផ្កាហ៊ុមព្រោះទឹកអប់ខ្លឹម-ចន្ទន៍ទៅឲ្យសាមណេរទុំ ហើយបានបួងសួងសុំឲ្យបានជួបរួមរក្សនឹងទុំនៅក្នុងជាតិនេះនិងក្នុងជាតិទៅអនាគតទៀត យើងមិនចាត់ទុកអំពើនេះជាជាអំពើអាក្រក់ណាស់ណាទេ ពីព្រោះសេចក្ដីស្រឡាញ់ជាច្បាប់របស់ធម្មជាតិ ។ យើងមិនរិះគន់នាងទាវ ក្នុងការដែលនាងលួចស្រឡាញ់ព្រះសង្ឃទេ តែយើងមិនពេញចិត្តក្នុងរឿងស្រឡាញ់ដោយឥតបានត្រិះរិះជាមុន ។ មុននឹងស្រឡាញ់នារីណាឬបុរសណា យើងត្រូវសង្កេតមើលកិរិយាមារយាទរបស់នារីនោះឬបុរសនោះឲ្យបានច្បាស់លាស់សិន ។ ប្រញាប់ពេកក្រែងវាខុស ! ។ ចំពោះបញ្ហារួមរក្សគ្នា

ដោយលួចលាក់ជាមួយទឹកចិត្ត ជារឿងដ៏ស្មោកគ្រោកក្រៃលែង, តែនាងទាវជានារីមួយ មានស្វាមីភក្តិចំពោះគូស្នេហ៍តែមួយរបស់នាងផង ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យអំពើអាក្រក់នេះ បានជាស្អាតស្អំទៅវិញ ។ មានតែខ្ញុំមួយទេដែលអាចប៉ះពាល់ដល់រាងកាយនាង ក្នុងមួយជាតិនេះ ។ នាងមិនត្រូវការទេកម្លោះម៉ឺនងួន កូនលោកអរជូន, ចៅហ្វាយស្រុកត្បូងឃ្មុំ ។ នាងមិនត្រូវការទេ អំណាចលង្វែក គឺព្រះបាទរាមា ។ ទាំងនេះសរឲ្យឃើញថា ទាវជានារីល្អ; ចេះគោរពកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់នាងឲ្យបានគ្រប់ នៅក្នុងសង្គមកុំឲ្យជុំស្អុយរលួយ ដូចនាងកាកីកញ្ញាឆើតឆាយ កើតចេញពីផ្កាកណិការតាមសេចក្តីស្រមៃរបស់ព្រះបាទអង្គជ័យ ។ ទាវជានារីបដិវត្តមួយរូបក្នុងសម័យសក្តិភូមិ ។ នាងបានក្រោកឡើងប្រឆាំងនឹង "អំពើមាតាបង្ខំកូន" នាងប្រឆាំងនឹងទំនៀម "ទំមិនដែលធំជាងនាឡិ" ។ ទាមទារសិទ្ធិរបស់នារីក្នុងការជ្រើសរើសគូស្រករ, ពោលគឺក្នុងការស្វែងរកសុភមង្គលសម្រាប់ខ្លួនទៅអនាគត ។ យើងសូម

សរសើរដល់សេចក្តីក្លាហានរបស់នាងក្នុងរឿងនេះ ហើយអ្នកផងទាំងពួងក៏មិនអាចត្អះតិះដៀល ថានាងជានារីអកតញ្ញូបានដែរ ។ ការពិត នាងជានារីកតញ្ញូ ។ គ្រាន់តែពុំ ដំណឹងជាម្តាយឈឺក្លាម ,នាងប្រញាប់ប្រញាល់ទៅថែរក្សាក្លាម,ក៏ប៉ុន្តែម្តាយនាងឈឺទន្ទ្រាយស្លាះ(យាយផាន់បញ្ឆោតកូនស្រីឲ្យទៅផ្ទះដើម្បីបង្ខំឲ្យរៀបការនឹងម៉ឺនង៉ួន) ។ ក្នុងពេលនេះនាងទាវបានបង្ហាញដល់សាធារណជន នូវសេចក្តីស្វាមីភក្តិរបស់នាងចំពោះទុំ ជាស្វាមីកំសត់ ម្តងទៀត គឺនាងសរសេរសំបុត្រមកប្រាប់សេចក្តីពិតដល់ស្វាមី ហើយនៅពេលដែលម្តាយនាងនឹងលោកចៅហ្វាយស្រុក ឲ្យគេចាប់ស្វាមីនាងយកទៅសម្លាប់នោះ, នាងក៏ដាច់ចិត្តកាត់កស្លាប់ក្បែរសពទុំដែរ ។ នាងសម្លាប់ខ្លួននេះជាកស្តុតាងមួយលាតត្រដាងឡើង នូវសេចក្តីស្មោះត្រង់របស់នាងចំពោះប្តី សមដូចពាក្យដែលនាងបានសច្ចា: „ស៊ូស្លាប់ស៊ូរស់ជាមួយគ្នាក្នុងជាតិនេះ „ ។ អំពើរបស់នាងទាវនេះ ជារបៀបដោះស្រាយគ្រាបំផុតនៃបញ្ហា

ស្មុគស្មាញតាក់ស្រេះនៅក្នុងសម័យបែបនោះ ៗ

យើងសូមសរសើរដល់នារីទាំងឡាយដែលមានចិត្តភក្តី ចំពោះបុរសតែមួយដូចជានាងតាវនេះ តែយើងសូមផ្តាំដល់នារីទាំងឡាយថា : បើនាងជួបប្រទះនឹងវិបត្តិស្នេហាដូចនាងតាវ, សូមនាងកុំសម្លាប់ខ្លួនឯងដូចនាងតាវឲ្យសោះ ព្រោះការប្រហារជីវិតរបស់ឯង មិនមែនជាការដោះស្រាយបញ្ហាតឹងតែងទេ ៗ

បុគ្គលិកលក្ខណៈបណ្ឌិតខ្ញុំ

ខ្ញុំជាបុត្រសម្លាញ់របស់ស្រីមេម៉ាយមួយរូប នៅស្រុកបាភ្នំ, ខេត្តព្រៃវែង ៗ កាលនៅក្នុងកុមារភាព, ខ្ញុំមានប្រាជ្ញាភ្លឺវៃណាស់ ៗ ទៅនៅវត្តព្រះវិហារធំ, ខ្ញុំរៀនសូត្រឆាប់ចេះឆាប់ចប់ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ខ្ញុំមានសម្ផស្សពិរោះផង ៗ ប៉ុន្តែក្រោយមក ដោយអាងទៅលើ ទឹកព្រះទ័យមេត្តាករុណារបស់លោកគ្រូចៅអធិការ, ខ្ញុំបានបណ្តោយខ្លួន ឲ្យសេចក្តីខ្ជិលចូលមកស្ទូសទាញ បណ្តើរយកទៅកាន់ភាពស្មោកគ្រោក ៗ ស្មៀក

ដណ្ដាប់ស្បង់ចីវរលឿង, កោរក្បាល 'កោរកេមចិញ្ចើម,' តែសាមណេរខ្ញុំពុំបានកាន់វិន័យ ឲ្យត្រឹមត្រូវតាមពុទ្ធបញ្ញត្តិឡើយ ៗ ខ្ញុំមិនរៀនធម៌អាថ៌ទេ, ខ្ញុំធ្វើគោកលក់ ៗ លក់នៅស្រុកជិត ៗ នេះមិនសប្បាយទេ ត្រូវធ្វើដំណើរទៅស្រុកឆ្ងាយទៀត... នេះជាគំនិតមួយផ្ទុយស្រឡះនឹងគំនិតអ្នក បួសទាំងឡាយ ៗ ខ្ញុំនិយាយនឹងពេជជាតួកនថា៖

« បុរាណលោកថាមិនខុសសោះ

ពួកយើងកម្សោះក្នុងលោកិយ

ដេកស៊ីបាយវត្តមិនបេះអី

នៅចាំគ្រូត្រាច់ដើរស្រុកឆ្ងាយ » ៗ

មិនត្រឹមតែដើរធ្វើដំនួញប៉ុណ្ណោះទេ ខ្ញុំទៅសូត្រ « ទំនុកអូនអើយបងអើយ » នៅក្នុងផ្ទះលោកយាយជាន់ ឯស្រុកត្បូងឃ្មុំទៀត ៗ នេះឬពាក្យថា: « បួសដើម្បីដើរប្រោសសត្វ » ? ៗ សម្ដីពិរោះរបស់សាមណេរខ្ញុំ បាននាំមកឲ្យខ្ញុំវិញនូវសេចក្ដីស្នេហាមួយ ដែលបព្វជិតទាំងឡាយ ខ្ពើម

អើមជាទីបំផុត ៗ យើងដឹងច្បាស់ទៀតថាៈ អាស្រ័យដោយ
ទំនុកច្រៀងបំពេ អូនបង ៗ យ៉ាងទន់ភ្លន់នេះហើយ ដែល
បណ្ដាលឲ្យព្រះពាយ ស្រែកឃ្លានក្ដីកាមតណ្ហាបាត់អា-
មាត្យឲ្យដើររកចាប់កូនក្រមុំច្រៀងជាផង យកមកថ្វាយជាគ្រឿង
សប្បាយ ៗ .. ខ្ញុំទៅលក់គោក, ខ្ញុំបែបធំស្រី ! វិលត្រឡប់
មកវត្តវិញ ខ្ញុំដេកមមៃមងល់ក្នុងលាបស្រុកត្បូងឃ្មុំ ៗ ខ្ញុំភ្លេចវិន័យ,
ភ្លេចបាយភ្លេចទឹកនឹកគិតតែម្យ៉ាង គឺស្នេហា ៗ ខ្ញុំដេកឱបដា-
ហ៊ឹម រូបខ្ញុំឡើងទៅលាលោកគ្រូសឹក្ខ ៗ ខ្ញុំឈប់ គិតផល់បាន
ស្ងួត បានទិញទានទៀតហើយ ៗ លោកគ្រូមិនព្រមឲ្យសឹក្ខ
ខ្ញុំរត់ទៅនិយាយកេរ្តិ៍ម្ដាយថាខ្ញុំឈឺធ្ងន់ នៅបួសទៀតមិន
បានទេ សូមអ្នកម្ដាយទៅជួយសុំសេចក្ដីអនុញ្ញាត អំពីលោក
គ្រូឲ្យផង ៗ ឃើញទេ សាមណេរខ្ញុំ ចេះនិយាយកុហក
ទៀតហើយ ..! ទីបំផុតខ្ញុំក្បត់វិន័យព្រះពុទ្ធសាសនា, ក្បត់
ច្បាប់សីលធម៌ រត់ទៅស្រាតស្បង់ចីពរចោលកណ្ដាលព្រៃ
បន្ទាប់មកអន្ទិតខ្ញុំ រត់ទៅរកទាវយ៉ាងប្រញាប់ ៗ គេបានទៅ

លួចរួមគ្រែគ្នាដោយអាថ៌កំបាំង, ដែលជាអំពើមួយក្បត់នឹងប្រ-
ពៃណីរបស់ជាតិខ្មែរយើង ។

ពេលដែលសង្សារទាំងពីរនេះបែកគ្នា ហើយដែលបានជួបគ្នាឡើងវិញនៅចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះរាមាជើងព្រៃនោះ, អ្នកខ្លះសរសើរថា: ទុំជាបុរសក្លាហាន ហ៊ានទូលស្ដេចតាមត្រង់ ថាទាវជាគូស្នេហ៍របស់ខ្លួន ។ យើងមិនសរសើរទេ ។ បុរសដែលហ៊ានពោលស្ដី ហ៊ានធ្វើការអ្វី ៗ តែក្នុងរឿងស្នេហា យើងមិនចាត់ទុកថាជាបុរសក្លាហានឡើយ ។ តែយើងទទួលស្គាល់ថា ទុំបានបំពេញករណីយកិច្ចរបស់ខ្លួនចំពោះគូសង្សារដែលបានសន្យាគ្នាថា: « ស៊ូស្លាប់រស់ជាមួយគ្នាក្នុងជាតិនេះ» ។ អាស្រ័យដោយបានគោរពនូវពាក្យសច្ចៈ ម៉ឺនឯក ប្អូនទិតទុំបានជួបរួមរក្សនឹងទាវឡើងវិញ ដោយសេចក្ដីអនុគ្រោះពីព្រះមហាក្សត្រ ។ ក្រោយពេលដែលអរជូននិងជូនជាន់ បញ្ជាតយកបាននាងទាវទៅរៀបការឲ្យ

មុននឹង , ព្រះរាជាបានចេញព្រះរាជសារមួយឲ្យខ្ញុំយកទៅឃាត់លោកអរជូន ដើម្បីនាំយកទាវមកលក់ផ្ទុកវិញ ។ ខ្ញុំក្តើណាស់ ។ ពេលមានគ្រោះភ័យដូច្នោះ ខ្ញុំបានប្រកាន់យកសុរាធ្វើជាអាវុធការពារខ្លួន ។ ដើរទៅដល់ផ្ទះជូនដាន់ ، ខ្ញុំមិនយកព្រះរាជសារ ទៅឲ្យលោកអរជូនទេ ថែរជាផឹកស្រាស្រវឹងវក់វី ហើយទៅប្រឡូកប្រឡែងនឹងនាងទាវនៅចំពោះមុខភ្ញៀវទាំងឡាយ ដែលអញ្ជើញមកជាកិត្តិយសក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ ។ នេះឬ ពាក្យដែលថា: ផឹកស្រា ដើម្បីក្លាហាន ? ផឹកស្រាក្លាសំដី ? . . . . ព្រោះតែស្មារតីខ្ញុំរត់ទៅចូលក្នុងដបស្រានេះហើយ បានជាខ្លួនរបស់ខ្ញុំ ត្រូវបានអ្នកបំរើរបស់លោកអរជូន ចាប់យកទៅសម្លាប់ចោល ក្រោមដើមពោធិមួយធំក្នុងភូមិជើងខាល ។

បុគ្គលិកលក្ខណៈជូនដាន់

ជូនដាន់ជាមាតារបស់នាងកញ្ញាទាវ មានទីលំនៅភូមិជើងខាល ស្រុកត្បូងឃ្មុំ គាត់ជាអ្នកមានទ្រព្យបង្គួរក្នុងភូមិ

នោះ ៗ អ្នកអានខ្លះមានយោបល់ថា: ដូនផាន់ជាមាតាប្រសើរណាស់ ៗ មែនហើយ! យោបល់នេះក៏មិនខុសដែរ, ពីព្រោះយើងបានពិនិត្យនៅឃើញថា: ដូនផាន់បានខំខ្នះខ្នែងស្វែងរកសុភមង្គលឲ្យកូនស្រីគាត់ប្រាកដមែន ៗ គាត់មិនចង់ឲ្យកូនស្រីរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រទេ ៗ គាត់ចង់ឲ្យកូនស្រីមានទ្រព្យបរិបូណ៌, មានមាសពេជ្រ មានលុយកាក់ចាយវាយហ៊ឺហា ៗ គាត់ចង់ឲ្យកូនស្រីបានឡើងឋានៈជាលោកជំទាវ ឬអ្នកម្ចាស់! ៗ ដើមឡើយ, គាត់ស្រឡាញ់សាមណេរទុំ ដែលជាអ្នកប្រាជ្ញខាងពុទ្ធសាសនា (?) មានគេគោរពរាប់អានច្រើន ៗ គាត់ចង់ឲ្យកូនស្រីបានជាប្រពន្ធ « លោកអាចារ្យ » ៗ បន្ទាប់មកគាត់ពេញចិត្តនឹងម៉ឺនង៉ួនវិញ ព្រោះម៉ឺនង៉ួនមានបុណ្យសក្តិខ្ពង់ខ្ពស់ជាងទុំ ហើយជាកូនអ្នកមានសម្បត្តិស្តុកស្តម្ភផង ៗ ក្រោយមកទៀត, គាត់ត្រេកអរនឹងបុណ្យលាភផ្លែក បែរជាស្អប់ម៉ឺនង៉ួនទៅវិញ ព្រោះគាត់ចង់ឲ្យកូនស្រីឡើងឋានៈជាអ្នកម្ចាស់ ហើយខ្លួនគាត់ជាម្តាយក្មេកស្តេចពាមា ៗ ឃើញទេ! ដូនផាន់មាន

ចិត្តលោភលន់ជានិច្ច ៗ គាត់លោភ! ព្រោះគាត់ប្រាថ្នា
ឲ្យកូនស្រីគាត់បានទទួលនូវសុភមង្គល ក្នុងមួយជីវិតនេះ ៗ
មាតាដែលបេះគិតដល់អនាគតរបស់កូន ជាមាតាប្រសើរ
ណាស់: ក៏ប៉ុន្តែ, មាតាទាំងឡាយត្រូវយល់ឲ្យច្បាស់ថា:
របស់អ្វីដែលកូនមិនពេញចិត្ត របស់នោះពុំអាចនាំសុភមង្គល
មកឲ្យកូនបានឡើយ ៗ សុភមង្គលកើតចេញអំពីចិត្តរបស់
មនុស្ស ហើយមនុស្សម្នាក់ៗ មិនអាចយកសុភមង្គលរបស់
ខ្លួន ទៅរំលែកចែកឲ្យអ្នកដទៃបានទេ ៗ ដូនជាន់យល់ឃើញ
ថា: ក្នុងលោកនេះមានតែបុណ្យស័ក្តិ និងប្រាក់កាសប៉ុណ្ណោះ
ទេ ដែលអាចនាំសុភមង្គលមកឲ្យមនុស្សបាន ៗ នេះហើយ
ជាទស្សននិយមខុសរបស់គាត់ ៗ គាត់មើលឃើញប្រាក់
កាសមានតម្លៃជាងជីវិតមនុស្សទៅទៀត ៗ គំនិតបែបនេះ
ហើយដែលគេហៅថា: គំនិតមូលធននិយមឬបក្រពត្តិនិយម ៗ
ដូនជាន់បានរាយដំបន្ទំកូនស្រីឲ្យស្រឡាញ់ម៉ឺនង្ហួន ដោយ
សំអាងទៅលើពាក្យចាស់គំរលផ្ទាំបេត្រថា : "នំមិនដែល

ជាងនាឡិកទេ" ។ ការបានចំតក់តាមការសិក្ខារបស់នាង កូនការជ្រើសរើសគូស្រករ តែជូនជាន់ពុំព្រមទទួលស្គាល់សោះ ។ គាត់នៅតែចចេសថា: "ខ្ញុំមិនដែលធំជាងនាឡិ" ប្រាក់ការនាំមកនូវសុភមង្គល ។ ដោយគាត់មានទស្សនិយមបង្អៀតចង្អល់បែបនេះបានជាកូនស្រីគាត់ត្រូវបាត់បង់ជីវិត; រូបគាត់ក៏ត្រូវវិនាសយ៉ាងដូចតដែរ ។ គំនិតនឹងអំពើរបស់គាត់ បានធ្វើឲ្យអ្នកស្រុកត្បូងឃ្មុំតាំងមូលរងទុក្ខវេទនាជិត ៣០០ ឆ្នាំ ។

បុគ្គលិកលក្ខណៈអរជូន

លោកអរជូន មានឋានន្តរស័ក្តិជាចៅហ្វាយស្រុក ។ ត្បូងឃ្មុំនាសម័យលង្វែក ក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទពញាដើងព្រៃ (១.៥៩៤ដល់១ ៥៩៦) ។ ក្នុងគ្រួសាររបស់លោក, លោកអរជូន មិនបានកាន់អំណាចផ្តាច់ការទៅលើភរិយានិងបុត្ររបស់លោកទេ ។ រឿងរ៉ាវអ្វីនីមួយៗ លោកបានពិគ្រោះសួរមតិភរិយារបស់លោកទាំងអស់ មានរឿងអនាគតកូនប្រុសជាតួយ៉ាង ។ គំនិតនេះជាទីសរសើររបស់សាធារណជនគ្រប់កាល

សម័យ ។ ក៏ប៉ុន្តែ, ប្រជាជនគ្មះតិះដៀលជាទីបំផុតចំពោះអាកប្បកិរិយារបស់លោកអរដួង ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅលើប្រជាជនក្នុងស្រុកត្បូងឃ្មុំ ក៏ដូចជាប្រជាជនខ្មែរទាំងសាកល ។ លោកអរដួងឃោរឃៅណាស់ ដូចពាក្យយាយផាន់ប្រាប់ទៅអ្នកបំរើលោកជាអ្នកនាំផ្លូវចៅមហាថា:

" ឧកញ៉ាអរដួងមាំមួនពេក
ធម្មតាក្រោមមេឃទាបជាងអ្នក
មានឫទ្ធិអំណាចឥតជំនុំ
កាប់ចាក់វាយដំពុំប្រណី " ។

លោកចៅហ្វាយស្រុកបានរំលោភលើសិទ្ធិកស្រ្តតូចតាច មានបណ្ឌិតទុំជាដើម ។ លោកបានពង្រាត់បង្រាស់សត្វស្រុកគេ បានចាប់បង្ខំប្រពន្ធគេឲ្យរៀបការនឹងកូនប្រុសលោក, ដែលជាអំពើពុករលួយ ស្អុយជាប់ដល់សព្វថ្ងៃ ។

មិនត្រឹមតែបានធ្វើទុក្ខបុកម្នេញប្រជាជនប៉ុណ្ណោះទេ, លោកអរដួងជាមន្ត្រីមួយរូបបានក្បត់នឹងច្បាប់សម្រាប់រដ្ឋផង គឺ

លោកបានរំលោភលើពផអាផ្កានៃព្រះមហាក្សត្ររបស់ឯង ៗ ព្រះមហាក្សត្រ ទ្រង់បានសព្វព្រះរាជហឫទ័យរៀបការទុំទឹង ទាវឲ្យបានជាគូស្វាមី ភរិយាពេញលក្ខណៈ ឯលោកអរជូនទំ រគមគេព្យាបាយបំបែកបំបាក់គូស្រករថ្មីនេះទៅវិញ ៗ មនុស្ស របៀបអរជូន យើងមិនរាប់ទុកជាមនុស្សឡើយ ៗ គឺជាសត្វ តិរច្ឆាន! ព្រោះវាបានផញ្ចក់ឈាមពស្ត្រដូចសត្វឈ្លើងផញ្ចក់ ឈាមមនុស្សអញ្ចឹងដែរ ៗ ព្រះរាមាដាក់ទណ្ឌកម្មលោកអរជូន សមហេតុសមផលមែន! .... ស្លាប់ទៅចុះ! មនុស្ស តិរច្ឆាន ... គួរកត់សំគាល់ទៀតថា: ក្នុងពេលភ័យ អាសន្ន អរជូនបានយកសំណូកទៅថ្វាយ នេះជាអំពើមួយ អាក្រក់បំផុត ៗ

បុគ្គលិកលក្ខណៈម៉ឺនង្ហួន

អ្នកឈ្មោះម៉ឺនង្ហួនជាបុត្ររបស់លោកអរជូន ៗ លោក សន្ធរម៉ុកបានប្រាប់យើងថា: ម៉ឺនង្ហួន បានអង្គុយរៀបការទើប នាងទាវដោយបេតនា ៗ នឹកដល់រឿងនេះ, យើងត្រឹកក្បាល

ព្រមទាំងខ្ពើមរអើមជាពន់ពេក ៗ យើងព្រឺក្បាល, ព្រោះបើសិន ជាយើងវិញ យើងភ័យ, ខ្លាចប្ដីនាងទាវមកកាប់ក្បាលយើងក្នុង ពេលរៀបការនោះ ៗ យើងមិនហ៊ានអង្គុយផ្ទឹមនឹងប្រពន្ធគេ ដូចម៉ឺនឆ្លូនទេ ៗ យើងសុខចិត្តបាញ់កូនលោកអរជូនក្នុងរឿង នេះ ៗ ថ្វីបើឪពុកយើងមានបុណ្យស័ក្តិ មានអំណាចដូច ស្ដេចក្រាញ់ក៏ដោយ, អំណាចនេះមិនអាចធ្វើឲ្យខ្ញុំសុខចិត្តលះ បង់នាងទាវចោលឡើយ ៗ សូម្បីតែអំណាចព្រះមហាក្សត្រ ក៏បណ្ឌិតខ្ញុំ ឥតញញើតដែរ ក្នុងបញ្ហាស្នេហានេះ ៗ ខ្ញុំហ៊ាន ប្រៀនខ្លួនស្ដេចដើម្បីផ្ដាច់ព្រះរាជបំណាង ទៅលើរូបនាងទាវ ឥតកោតក្រែងព្រះបស្ដាទេ ៗ យើងអើយ! ព្រោះយើង យល់ឃើញថា: កម្លោះម៉ឺនឆ្លូនជាមនុស្សខ្វះការពិចារណា, មើលឃើញការខ្លី, មិនចេះគិតដល់ដំណើរជីវិតរបស់ខ្លួន ទៅអនាគត ៗ ម៉ឺនឆ្លូនខ្វះការពិចារណា, ព្រោះគាត់ហ៊ានរៀប ការជាមួយនឹងស្រី ដែលមិនស្រឡាញ់គាត់សោះ ៗ គាត់ មើលឃើញការខ្លី, ព្រោះគាត់គាន់ទៅលើអំណាចបិតាគាត់

ក្នុងគ្រានោះ ៗ គាត់មិនចេះគិតដល់ដំណើរជីវិតទៅអនាគត, ព្រោះគាត់មិនចេះរើកញែកឲ្យច្បាស់លាស់ នរណាមួយជាមិត្ត នរណាមួយជាសត្រូវ? ទាវជាមិត្តក្នុងមួយជីវិតឬ? មិនមែនទេ!.... ស្រីដែលមិនស្រឡាញ់យើង តែងតែបំផ្លាញសុភមង្គល របស់យើងពិតប្រាកដណាស់ ៗ

ដូច្នេះ, មុននឹងជាយុវជនអូនថយ, គ្មានការសិក្សាអប់រំចិត្តគំនិតទាល់តែសោះ ៗ

យុវជនបៀបនេះ ជាទីខ្ពើមរអើម នៃបណ្ដាយុវជនខ្មែរទាំងឡាយក្នុងសម័យវិទ្យាសាស្ត្រជឿនលឿននេះ ៗ

បុគ្គលិកលក្ខណៈពេជ្រ

សេពគប់នឹងខ្ញុំដែលជាមិត្តអាក្រក់, លោកនេនពេជ្រលះបង់ធម្មវិន័យ, ខំប្រឹងរៀនផ្លុំខ្លុយនឹងធ្វើគោកលក់ ៗ តែយើងបានដឹងតាមគន្លងស្លាបបាការបស់សន្ធរម៉ុកថា: ពេជ្រគ្រាន់បើជាងខ្ញុំ ៗ ពេជ្រចេះឲ្យជំបូន្មានដល់ខ្ញុំ នៅពេលដែលឃើញខ្ញុំ

ត្រូវជម្ងឺស្នេហាមកញាំញី ៗ មិនតែប៉ុណ្ណោះ, ពេជ្រចេះឈឺផ្សាលដល់មិត្តកន្ត្រាកអាសន្នផង ៗ មនុស្សរបៀបពេជ្រគួរយកធ្វើជាមិត្តបាន ៗ

បុគ្គលិកលក្ខណៈនាងនោ

នាងនោជាបាវស្រីមួយរូប មានសេចក្ដីស្វាមីភក្ដិចំពោះចៅហ្វាយខ្លាំងណាស់ ៗ នាងបានខំធ្វើការបំរើចៅហ្វាយនាយ ស្វែងរកសុខមង្គលជូនចៅហ្វាយនាយគ្រប់ពេលវេលា ៗ ដល់ទីបំផុត នាងស៊ូគ្រប់ចិត្តសម្លាប់ខ្លួនទៅតាមចៅហ្វាយនាយរបស់នាងទៀត ៗ អ្នកបំរើរបៀបនេះ ជាទីពេញចិត្តពេញថ្លើមនៃបណ្ដានាយទុនទាំងឡាយ ៗ យើងមិនសរសើរទេ, ព្រោះនាងគ្មានមធ្យោបាយដោះស្រាយបញ្ហាជីវិតដោយខ្លួនឯង ៗ

រឿងទុំទាវក្នុងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

ក្នុងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ រឿងទុំទាវមានលក្ខណៈពិសេសជាងគេ ៗ ត្រង់ពីសោភ័ណភាពនៃអក្សរសាស្ត្រ (Beauté littéraire) រឿងទុំទាវបានស្ដែងឡើងនូវជីវភាព ពិតប្រាកដរបស់ខ្មែរគ្រប់វណ្ណៈក្នុងសម័យលង្វែក តាំងអំពីជីវភាពព្រះមហាក្សត្រ (ព្រះបាទពកមា) រហូតដល់ជីវភាពខ្ញុំកញ្ជះបាទជើងគេ (នាងនោ) ៗ រឿងទុំទាវពុំបានផ្ដេកផ្ដួលទៅលើមហិទ្ធិរិទ្ធិព្រះព្រហ្មព្រះឥន្ទឡើយ ហើយក៏ពុំបានលាយឡំនឹងឥទ្ធិពល អក្សរសាស្ត្របរទេសដែរ ៗ ដូចនេះ, "ទុំទាវ" ជាបលនាអក្សរសាស្ត្រខេមរនិយម ៗ រឿងបែបនេះយើងចាត់ទុកក្នុងចំពួកអក្សរសាស្ត្រ រក្សាសេចក្ដីពិត (Littérature conservatrice) គឺជារឿងមួយមានប្រយោជន៍ ដល់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវរកមើលការប្រព្រឹត្តទៅ នៃ បុព្វបុរសរបស់យើងក្នុងសម័យសក្តិភូមិ ៗ

+ + +

ផលប្រយោជន៍នៃរឿងទុំទាវ

ទុំទាវជាកញ្ចក់ទិព្វមួយ, សម្រាប់យើងឆ្លុះមើលឃើញការប្រព្រឹត្តទៅនៃបុព្វបុរសរបស់យើង នាសម័យលង្វែកក្នុងរជ្ជ-កាល ព្រះរាមាជើងព្រៃ (១៥៩៤-១៥៩៦)។ យើងមើលឃើញព្រះរាមា ចាត់សេនាមាត្យដើរចាប់កូនក្រមុំរបស់ប្រជាជន យកមកថ្វាយព្រះអង្គ ទុកជាគ្រឿងកំសាន្ត។ យើងមើលឃើញលោកអរជូនជាមន្ត្រីអាក្រក់យង់ឃ្នង, បានរំលោភជិះជាន់ប្រជារាស្ត្រ មានការពង្រាត់បង្រាស ប្តីប្រពន្ធទុំទាវ និងប្រើអ្នកបំរើឲ្យចាប់ទុំយកទៅសម្លាប់ឥតជំនុំជាដើម ។ យើងមើលឃើញជូនជាន់ ដែលជាអ្នកមានទ្រព្យបត្តិ បានធ្វើបាបអ្នកក្រីក្រ ឥតត្រាប្រណី។ (ទុំក៏សត់ស្លាប់ដោយគំនិតអាក្រក់របស់ជូនជាន់) ។ យើងមើលឃើញកូនចៅរបស់អស់លោកមន្ត្រី, មានម៉ឺនង៉ឹនកូនលោកអរជូនជាអាទិ, គ្មានពិចារណាគេខុសត្រូវទេ, គិតធ្វើយ៉ាងណាឲ្យតែខ្លួនបានសប្បាយ, បើអ្នកដទៃស្លាប់ក៏ស្លាប់ទៅចុះ ! យើងមើលឃើញស្ត្រីភេទជំនាន់

លផ្នែកនេះ ខ្លះការអប់រំខ្លួន, ខ្លះការតស៊ូក្នុងដំណើរជីវិត ។ ជួបប្រទះនឹងឧបសគ្គ ស្រីភេទច្រើនតែជាប់ចិត្ត ប្រហារជីវិតខ្លួនឯងអសារបង់ (នាងទាវ · នោ) ។

ដោយសាររឿងទុំទាវនេះទៀត, យើងមើលឃើញទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរបុរាណ, មើលឃើញរបបគ្រប់គ្រង មាន-បញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច, សង្គមកិច្ចនិងតុលាការ ។ ដូចនេះ, រឿងទុំទាវ ជាកញ្ចក់របស់ជាតិ!!...

+

+ +

សង្ខេបរឿងហង្សយន្ត

ព្រះបាទ អាទិត្យវង្ស សោយរាជ្យនៅនគរក្រុងទេពបុរី, មានអគ្គមហេសីព្រះនាម ពិម្ពា, ហើយមានព្រះរាជបុត្រមួយព្រះអង្គព្រះនាម សុវណ្ណកុមារ ។

ពេលដែលព្រះរាជបុត្រពេញកម្លោះ, ព្រះបិតាបានចេញព្រះរាជបញ្ជា ឱ្យស្ដេច ១០១ ប្រទេសដែលជាប្រទេសសមន្តរាជយករាជបុត្រីមកថ្វាយ ដើម្បី សុវណ្ណកុមាររើសយកនាងណាដែលមានរូបឆោមល្អធ្វើមហេសី ។ គង់បណ្ដាព្រះរាជបុត្រីទាំងនោះ សុវណ្ណកុមារពុំសព្វព្រះហឫទ័យដល់តិចណាសោះ ។

ជាងទន្តពីររូបបានធ្វើហង្សយន្តមាសមួយ ថ្វាយសុវណ្ណកុមារ ។ បានហង្សយន្តកាលណា, ព្រះរាជកុមារនឹកគិតស្វែងរកមហេសីដោយព្រះអង្គឯង ហើយក៏ទ្រង់បានទៅសូមលាព្រះមាតា បិតា ក្រាបទូលថា: យាងទៅរៀនសិល្ប ។ បានព្រះរាជានុញ្ញាតហើយ ព្រះរាជកុមារឡើងគង់លើយន្តហោះទៅកាត់ព្រៃហិមពាន្ត រួចហួសទៅដល់នគរមួយទៀតឈ្មោះ

បញ្ញាបុរី, ចូលទៅសូមរៀនសិល្បសាស្រ្តវិទ្យា នឹងតា-ព្រាហ្មណ៍ហោរម្នាក់ ។ តាព្រាហ្មណ៍បាន សុំសុវណ្ណកុមារធ្វើជាកូនធម៌ ។ ថ្ងៃមួយ តាព្រាហ្មណ៍នាំកូនធម៌ទៅ-ក្រាបបង្គំគាល់ព្រះចៅបញ្ញាបុរី តាព្រាហ្មណ៍ហោរពុំបានទូលថ្វាយព្រះរាជានូវជីវប្រវត្តិពិតប្រាកដរបស់សុវណ្ណកុមារឡើយ ។ គ្រប់ពេលវេលា, សុវណ្ណកុមារតែងឡើងទៅគាល់ស្ដេចជំនួសមុខតាព្រាហ្មណ៍ឪពុកចិញ្ចឹម ។

ស្ដេចនគរបញ្ញាបុរីមាន បុត្រីមួយព្រះអង្គ ព្រះនាមបទុមគេសរ ។ ទតឃើញរូបសម្បត្តិ សុវណ្ណកុមារកាលណា នាងបទុមគេសរ ក៏ក្ដួចព្រះទ័យស្នេហាក្រៃម ។ ព្រះនាងបានចាត់កិលៀនម្នាក់ ទៅសួររឿងរ៉ាវជីវិតរបស់បុរសថ្ងៃកមុខនេះ។ សុវណ្ណកុមារបានឆ្លើយតបកិលៀនថា: “ឈ្មោះខ្ញុំដូចជាស្មៀតស័ក” ។ ចំពោះប្រស្នានេះ, បទុមគេសរដោះស្រាយបានក្លាយថា: “បុរសថ្ងៃកមុខ ឈ្មោះសុវណ្ណកុមារ”។ ព្រះនាងបានស្នើប្រស្នាទៅវិញថា: ពេលយប់, បើព្រះអង្គផ្ដុំ

ម្នាក់ឯងពុំលក់ សូមឲ្យព្រះអង្គយកព្រះពស្ត្រចីផណ្ដប់ទៅ"។ សុវណ្ណកុមារយល់ប្រស្នានេះ ក៏យាងទៅគេព្រះនាងបុទុម-កេសរ នៅពេលពត្រីស្ងាត់នោះឯង ។ ក្រោយដែលមានព្រះសូរសៀងឆ្លើយឆ្លងគ្នា មិមក់អស់មួយសន្ទុះ, ក្បត្រាក្បត្រឹកចូលផ្ទុំជាមួយគ្នា យ៉ាងសែនសុខ ។

យូរខែក្រោយមក ព្រះចៅនគរបញ្ចាបុរី ទតឃើញបុត្រីទ្រង់គភ៌ ក៏ប្រើកលល្បិច ចាប់សុវណ្ណកុមារបានដូចព្រះបំណង ហើយប្រើពជ្ឈឃាដឲ្យយកទៅប្រហារជីវិត ។ សុវណ្ណកុមារប្រើឧបាយកល ដោះព្រះអង្គរួចពីមរណភាព ។ ស្ដេចឡើងគង់លើហង្សយន្ត ហើយនាំបទុមកេសររត់ចេញពីនគរបញ្ចាបុរី ធ្វើឲ្យស្ដេចផែនដីជាព្រះមាតា បិតាក្ដុកព្រួយព្រះទ័យ ទឹងមានសេចក្ដីតក់ស្លុតយ៉ាងខ្លាំង ។

ហង្សយន្តហោះបានពាក់កណ្ដាលផ្លូវ, បទុមកេសរឈឺផ្ទៃ ក៏អង្វរស្វាមីឲ្យចុះចតកណ្ដាលព្រៃ ដើម្បីប្រសូត្របុត្រ ។ លុះប្រសូត្ររួចហើយ, ព្រះនាងទ្រង់អាពាធដោយខ្យល់រំភាត

គណនា ៗ ឃើញពន្លឺផ្លេកៗនៅឯនាយ, សុវណ្ណកុមារក៏ជិះហង្សយន្តទៅយកភ្លើងនោះមកកំដៅផ្ទៃមហេសី ៗ ភ្លើងនោះជាចង្កូះនាយកេត្រា ៗ អណ្ដាតភ្លើងបានឆាបឆេះជាប់ខ្សែយន្ត ហង្សយន្តក៏ធ្លាក់ចុះកណ្ដាលសមុទ្រ ៗ នាយកេត្រាម្នាក់បានស្រង់សុវណ្ណកុមារយកទៅចិញ្ចឹម ៗ នាយកេត្រាម្នាក់ទៀតបានរើសបានហង្សយន្ត ដែលអណ្ដាតភ្លើងឆ្មាំងលើក្បាលរលកក្នុងមហាសាគរនោះ ៗ

បទុមកេសរ, បាត់ប្ដីយូរពេក, ក៏ផ្ដេកបុត្រនៅក្រោមដើមក្រឹស្នាហើយលីលាទៅរកប្ដី ៗ ពេលនោះព្រះបាទព្រហ្មទត្តស្ដេចយាងមកឃើញ ទារកអនាថានៅក្រោមដើមក្រឹស្នានោះ ក៏រើសយកទៅ ឯនគរពារាណសី ហើយឲ្យនាមថា: ចៅក្រឹស្នកុមារ ៗ

បទុមកេសរវិលមករកបុត្រវិញមិនឃើញ ក៏សោយសោកសង្រេង, ដើរត្រាច់ម្នាក់ឯងកណ្ដាលព្រៃតទៅទៀតៗ យូរថ្ងៃក្រោយមកនាងបានចូលទៅសុំសំណាក់នៅផ្ទះយាយមាលា

ហើយនាងតែងតែក្រង់ផ្កា ឲ្យលោកយាយយកទៅថ្វាយស្តេចព្រះឥន្ទ្រ រាល់ៗថ្ងៃ ។

ចៅត្រីស្នកុមារ ពេញកម្លោះ, មិនគាប់ចិត្តនឹងរាជកញ្ញាមកពីប្រទេសសមន្តរាជទាំង ១០១, បែរជាស្រឡាញ់នាងបទុមកេសរទៅវិញ ។ រៀបពិធីអភិសេករួចទើបដឹងថា "ម្តាយនឹងកូន" ។ ដឹងរឿងពិតហើយ, បទុមកេសរនឹងត្រីស្ន-កុមារ បានរកមធ្យោបាយ ស្វែងរកស្វាមីនិងបិតា ។ គេបានតាក់តែងធ្វើបុណ្យវិវរណ៍មួយ ដែលតាំងសុទ្ធតែរូបភាពហង្ស-យន្ត នឹងដំណើរប្រវត្តិរបស់ សុវណ្ណកុមារៗ គេចាត់ឆ្មាំបំរើឲ្យចាំលបស្តាប់ពាក្យចរចាររបស់ជនប្រុសស្រីទាំងឡាយ ដែលមកទស្សនាបុណ្យនោះ ។

សុវណ្ណកុមារ នឹងនាយកេត្រា បានមកមើលបុណ្យវិវរណ៍នោះដែរ ។ គឺក្នុងពេលនោះហើយ ដែលបទុមកេសរបានជួបស្វាមីកំសត់ឡើងវិញ ។ ចៅត្រីស្នកុមារ នាំបិតាទៅមើលហង្សយន្ត ដែលនាយកេត្រារើសបានយកមកថ្វាយ

ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត ។ សុវណ្ណកុមារទំជួសជុលហង្សយន្តឲ្យមាន
លក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ដូចដើម រួចនាំមហេសីនឹងព្រះរាជបុត្រគង់
លើហង្សយន្ត នោះ ហោះឆ្ពោះទៅកាន់នគរក្រុងទេពបុរី
បានជួបជុំព្រះរាជវង្សានុវង្សទាំងអស់ ។

បុគ្គលិកលក្ខណៈសុវណ្ណកុមារ

កិច្ចការជាស្នាដៃរបស់សុវណ្ណកុមារ បានព្រមានយើង
ឲ្យដឹងថា: សុវណ្ណកុមារមានបុគ្គលិកលក្ខណៈពុំប្រពៃ
ឡើយ ។ ព្រះអង្គត្រូវការស្វែងរកស្រីរូបល្អ តែព្រះអង្គកុហក
មាតា-បិតាថា: សុំលាទៅរៀនសិល្ប ។ ព្រះអង្គទៅ
លួចរួមរ័ក្សនឹងកូនក្រមុំគេ, ហើយទៅលួចភ្លើងបន្ទុះរបស់-
នាយសំពៅទៀត ។

ព្រះអង្គជារាជកុមារអកតញ្ញូ ។ ព្រះអង្គបាននាំមហេសី
នឹងបុត្ររត់ចេញពីនគរពារាណសី ដោយពុំបានទៅថ្វាយអំ
ណរគុណចំពោះព្រះបាទព្រហ្មទត្ត នឹងលោកយាយមាលា
ដែលជាអ្នកមានគុណដ៏ធ្ងន់ បានជួយសង្គ្រោះមហេសី នឹង

បុត្ររបស់ព្រះអង្គក្នុងគ្រាក្រ, គឺក្នុងពេលព្រាត់ប្រាស ។ ក្រៅ-អំពីបទអកុសលរបស់សុវណ្ណកុមារ, អ្នកសង្កេតការណ៍ទាំងឡាយ អាចតិះដៀលបានថា: សុវណ្ណកុមារជាមនុស្សធ្វេសប្រហែសក្នុងកិច្ចការនីមួយៗ ។ លើកដំបូង, ព្រោះតែការធ្វេសប្រហែសក្នុងពេលស្នេហា, បានជាព្រះចៅបញ្ចបុរីចាប់ខ្លួនបាន ។ លើកក្រោយមកទៀត, ព្រោះតែការធ្វេសប្រហែស, បានជាអណ្តាតភ្លើងឆាបឆេះជាប់ខ្សែយន្ត, បណ្តាលឲ្យជួបគ្រោះថ្នាក់នៅលើមហាសមុទ្រ ។

ដូចនេះ, តួឯករបស់រឿង ហង្សយន្ត គ្មានខ្លឹមសារ, គ្មានសមត្ថភាពល្មមធ្វើជាម្ចាស់ហង្សយន្ត ដែលជាបក្សី វិទ្យាសាស្ត្រសោះឡើយ ។ ប៉ុន្តែ, អ្នកនិពន្ធ បានបញ្ជាក់ប្រាប់យើងដែរ, លោកថា: ហង្សយន្តនេះជា ស្នាដៃរបស់កម្មករ គឺជាងទងទាំងពីររូប នៅក្នុងនគរក្រុងទេពបុរី ។

\+

\+ \+

បុគ្គលិកលក្ខណៈបទុមកេសរ

ផ្ទុយពីរូបសម្បត្តិ ដែលគួរឲ្យជញ្ជាបមាត់សរសើរ មិនចេះអស់មិនចេះហើយ, ព្រះនាងបទុមកេសរ មានលក្ខណសម្បត្តិមិនប្រពៃទេ ។ ព្រះនាងបានស្ម័គ្រចិត្តលួចរួមរ័ក្ស នឹងសុវណ្ណកុមារជាសង្សារ ដែលនាំឲ្យត្រកូលរបស់ព្រះនាងមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះមិនល្អ ។ នេះជាគំរូអាក្រក់មួយ តប្បីនារីទាំងឡាយ កុំនឹកនាដល់ឲ្យសោះ ។

បទុមកេសរបានផ្តេកបុត្រពេលក្រោមដើមឈើ រួចត្រាច់ដើរទៅតាមប្តី ។ នេះជាកញ្ចក់មួយ បញ្ចាំងឲ្យយើងឃើញនូវការខ្វះព្រហ្មវិហារធម៌ ចំពោះបុត្រធីតា ។ អំពើនេះផ្ទុយស្រឡះ អំពីគំនិតមាតាបិតាជាច្រើនរូប ហើយដែលសុទ្ធតែជាកស្ត្រសាមញ្ញផង ។ បទុមកេសរជានារីអកតញ្ញូ ។ ព្រះនាងឡើងគង់លើហង្សយន្ត, ទៅតាមប្តី, មិនខ្វល់ប្រាប់យាយ មាលា មួយម៉ាត់ណាសោះ កុំថាឡើយដល់ទៅសូមថ្លែងអំណរគុណ ។ កិរិយាបែបស្មោកគ្រោកនេះ គួរយុវជនយុវនារីទាត់ចោលឲ្យផុតស្រឡះ ។

យើងសង្កេតឃើញថាៈ បទុមគេសរមានរូបល្អ តែចរិយាអាក្រក់ក្រៃលែង ។ ស្រីបែបនេះ មិនជាទីសរសើររបស់អ្នកប្រាជ្ញបណ្ឌិតឡើយ ។

\+
\+ \+

បុគ្គលិកលក្ខណៈយាយមាលា

លោកយាយមាលា ជាស្ត្រីមេម៉ាយ មានខ្ទមជកជាទីជម្រក, នៅក្នុង ឧតរពារាណសី ។ មុខរបររបស់គាត់គឺធ្វើកម្រងផ្កាថ្វាយស្ដេច ។ ដូច្នេះ, យាយមាលាជាសិល្ប-ការី មួយរូបដែរ ។ គាត់រស់នៅដោយសារសិល្បៈ ។ ថ្ងៃណាក្រងផ្កាបានល្អ, ព្រះបាទព្រហ្មទត្តសព្វព្រះរាជហឫទ័យ, ក៏ប្រទានរង្វាន់ច្រើនមកឲ្យ ។ ថ្ងៃណាក្រងផ្កាមិនបានល្អ គាត់ក៏ត្រូវទទួលរង្វាន់តិចតួច ឬក៏អត់សោះតាមនោះដែរ ។ ឃើញថាជីវិតសិល្បករនិងសិល្បការីក្នុងជំនាន់សក្តិភូមិ ក៏ដូចជាសម័យមូលធននិយម, សម័យប្រជាធិបតេយ្យអភិជន, គ្មានការធានាអះអាងទេ ។

នៅក្នុងរឿង មហាជំរួយ ឆ្ព, ក្រៅអំពីក្រងផ្កាថ្វាយស្តេច, លោកយាយ មាលា បានធ្វើការកុសលមួយដ៏វិសេសគួរសរសើរ គឺគាត់បានចិញ្ចឹមថែរក្សាព្រះនាងបទុមកេសរ ដែលបានព្រាត់ប្រាសស្វាមីទាំងបុត្រសម្លាញ់ អស់រយៈពេលជិតម្ភៃឆ្នាំ ៗ ថ្វីបើគាត់ក្រយ៉ាងហ្នឹងក៏ដោយ, លោកយាយមិនធុញទ្រាន់, មិនខ្ចបង់ខាតបាយទឹកក្នុងការជួយរំដោះទុក្ខអ្នកមានគ្រោះថ្នាក់ឡើយ ។ នេះហើយ! ទឹកចិត្តអ្នកក្រ! . ៗ ពពួកមូលធនិក ច្រើនតែដើរឃោសនាដោយមាត់ទទេ, ឬដោយសរសេរបោះពុម្ពផ្សាយជាសៀវភៅថា: មានតែអ្នកមានទេ ដែលជាអ្នកជួយសង្គ្រោះអ្នកក្រ ៗ នេះជាការឃោសនាមួយប្រាសចាកការពិត ៗ គឺគ្រាន់ជាគំនិតប្រមូលផ្តុំអ្នកក្រឲ្យមកនៅបំរើក្រោមបាទជើងរបស់ពួកអភិជនតែប៉ុណ្ណោះ ៗ ប្រវត្តិសង្គមមនុស្សបានបង្ហើងឲ្យមើលឃើញការរំលោភជិះជាន់ របស់អ្នកមានទៅលើខ្លួនអ្នកក្រជាហូរហែច្រើនសតវត្សណាស់មកហើយ ៗ មានតែអ្នកក្រទេ ដែលចេះជួយឈឺឆ្អាលដល់អ្នកក្រផងគ្នា ៗ

ប៉ុន្តែរឿងនេះពុំមានអ្នកណាមួយ សរសេរកត់ត្រាទុកក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រឡើយព្រោះសម័យតាំងឡាយដែលកន្លងផុតទៅ សុទ្ធសឹងជាសម័យរបស់អភិជនតាំងអស់ ។ អ្នកនិពន្ធណាដែលមានគំនិត "ប្រជាជននិយម" ក៏ល្មមកត់ត្រារឿងនេះបានបន្តិចបន្តួចដោយប្រយោល, ដោយដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងរឿងឯណាមួយ, ឥតហ៊ានបញ្ចេញមតិច្បាស់លាស់ទេ ។ ...

លោកយាយ មាលា បានចិញ្ចឹមនាងបទុមកេសរដោយសេចក្តីព្រួយលំបាកបំផុត ៗ គាត់ព្រួយ! ព្រោះគាត់ខ្លាចព្រះបាទព្រហ្មទត្តទ្រង់ជ្រាបរឿងនេះ, ព្រះអង្គនឹងយាងមកដណ្តើមយកនាងទៅធ្វើជាស្រីស្នំ ៗ បើករណីយនេះបានកើតឡើង, ព្រះនាងបទុមកេសរ នឹងមានសេចក្តីសៅហ្មងយ៉ាងអស្ចារ្យ ។ ហេតុនេះហើយបានជាលោកយាយទូលព្រះពជាថា: "ចៅខ្ញុំជាមនុស្សពិការ, ក្រងែងក្រងង់, អាក្រក់មើលខ្លាំងណាស់" ។

តើលោកយាយកំព្រាបានទទួលផលអ្វីខ្លះ ក្នុងពេលដែលគាត់ទទួលបីបាច់រក្សាកូនស្រីរបស់ស្តេចនគរបញ្ចាបុរីនេះ? —

គ្មានទេ! ... លោកយាយធ្វើគុណបានទទួលតែកេរ្តិ៍ឈ្មោះអាក្រក់ទៅវិញ ៗ ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត កាលបើទ្រង់បានជ្រាបរឿងពិតហើយ, ព្រះអង្គបានហៅលោកយាយមាលាទៅស្តីបន្ទោសឲ្យឥតគណនា ៗ ចំណែកនាងបទុមកេសរវិញ, ពេលដែលបានជួបស្វាមី ក៏ឡើងជិះហង្សយន្តទៅតាមស្វាមី មិនវិលមកដំកបលាលោកយាយមាលាមួយម៉ាត់ផង ៗ ត្រង់នេះហើយ, សឲ្យឃើញថា: អ្នកត្រូវជួយសង្គ្រោះអ្នកមាន ឥតបានន័យជាអ្វីឡើយ ព្រោះអ្នកមានមិនព្រមទទួលស្គាល់កិច្ចការល្អ ៗ របស់អ្នកក្រម្តងណាសោះ ៗ

\+

\+ \+

បុគ្គលិកលក្ខណៈព្រះចាឧអាទិត្យវង្ស

ព្រះបាទអាទិត្យវង្សជាក្សត្រមួយព្រះអង្គ ដែលខំប្រឹងខ្វាយខ្វល់រកបុត្រ ដើម្បីស្នងរាជសម្បត្តិជំនួសព្រះអង្គ, បើសិនជាព្រះអង្គអស់ព្រះជន្មទៅ ៗ ព្រះអង្គទៅពឹងពាក់អារក្ស-អ្នកតា

ក្នុំដំបូ ដែលជារឿងកុតនិយម ឲ្យជួយគេបុត្រធីតាឲ្យព្រះអង្គ ។ ត្រង់នេះបាត់ជាអំពើមិនសមហេតុផល ព្រោះតាសុគោយទាំងនោះពុំអាចសាងបុត្រធីតាឬសេចក្ដីសុខឲ្យមនុស្សបានឡើយ ។ គ្មានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្របន្តិចសោះក្នុងរឿងហ្នឹង ។

ពេលដែលមានកផបុត្រពេញកម្មោះហើយ, ដើម្បីគេមហេសីឲ្យបុត្រ, ព្រះបាទអាទិត្យវង្សបានប្រើអំណាចយ៉ាងខូលាយ គឺបង្គាប់ឲ្យស្ដេចទាំងឡាយដែលជាខគរបំណុះ នាំយកបុត្រីរបស់ខ្លួនមកថ្វាយព្រះពជបុត្រដល់ទឹកខ្មែង (បើមិន-ពេញព្រះទ័យ គេឲ្យវិលត្រឡប់ទៅវិញ) ។ នេះគឺជាអំណាចផ្ដាច់ការគោណានិគមដែរ ។ ហើយរឿងនេះបង្ហាញឲ្យយើងឃើញច្បាស់ក្រឡែតថា: ជំនាន់ដើម, ស្ត្រីគ្រាន់តែជាតួល្បែងរបស់បុរសតែប៉ុណ្ណោះ ។

បុត្តលិកាលក្ខណៈព្រះបាទព្រហ្មទត្ត

ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត មានបុគ្គលិកលក្ខណៈល្អណាស់ ។ យើងមិនអាចរិះគន់ព្រះអង្គបានទេ, ប៉ុន្តែប្រហែលជាព្រះអង្គ

ពេញព្រះទ័យទំនីងការប្រព្រឹត្តិល្បែង តាមតណ្ហាខ្ទាំងណាស់ ដែរ បានជាយាយមាលាមិនហ៊ានទូលព្រះអង្គ ថាគាត់មានចៅស្រីមួយស្អាត (បទុមកេសរ) ។ ឯលក្ខណៈសម្បត្តិដ៏ល្អរបស់ព្រះអង្គគឺ:

ក-) ចេះអាណិតអាសូរដល់ចារកកំសត់

ខ-) ជួយស្រោចស្រង់ជីវិតកុមារកំសត់

គ-) បីបាច់ចិញ្ចឹមកុមារកំសត់

ឃ-) គិតដល់អនាគតកុមារកំសត់ ដែលមិនមែនកូនរបស់ព្រះអង្គ ។

បុគ្គលិកលក្ខណៈនាយកេត្រា

នាយកេត្រាទាំងពីររូបក្នុងរឿងហង្សយន្តនេះ មានបុគ្គ-លិកលក្ខណៈប្រសើរណាស់ ។ នាយកេត្រាទី១ បានយកសុវណ្ណកុមារចិញ្ចឹម ជាហេតុនាំឲ្យសាធារណជនសរសើរថាគាត់ជាអ្នកមានមនុស្សធម៌បរិបូណ៌ក្នុងខ្លួន ។ នាយកេត្រាទី២ រើសបានហង្សយន្តយកទៅថ្វាយស្តេច ។ នេះជាលក្ខណៈ

ប្រសើរក្រៃពេក ។ ព្រោះថាបើយើងរើសបានវត្ថុនីមួយៗ យើងត្រូវតែយកទៅប្តឹងដល់អ្នកខាត់ខែងការរដ្ឋបាល ដើម្បីចៀសឲ្យផុតបទចោទថា „លួចគេ" ហើយនឹងដើម្បីឲ្យរាជការផ្សាយដំណឹងនេះទៅដល់ម្ចាស់របស់ផង ។ ច្បាប់បច្ចុប្បន្ននេះក៏មានន័យបែបនេះដែរ ។

បុគ្គលិកលក្ខណៈជាងទង

ជាងទងទាំងពីររូបបានប្រកួតប្រណាំងគ្នា ក្នុងការធ្វើហង្សយឲ្យបានសម្រេច ។ អំពើនេះល្អប្រសើរណាស់ ព្រោះនាំឲ្យកិច្ចការបានល្អ នឹងបានឆាប់រហ័សផង ។ គេប្រកួតប្រណាំងគ្នាដោយរីករាយ មិនមែនគេតាស់ខែងឈ្លោះប្រកែកគ្នាទេ ។ កាលបើម្នាក់ៗរកឃើញល្បិចល្អៗហើយ, គេបែរជាយកមកផ្គុំសិល្បៈគ្នា ដើម្បីធ្វើការរួមគ្នាឲ្យបានផលប្រពៃ ។ អំពើនេះល្អណាស់ ។

លក្ខណៈរបស់ជាងទងទាំងឡាយគួរជាទីស្ងើចសរសើរនៃសាធារណជនទូទៅ ព្រោះអ្នកទាំងពីរគ្មានការស៊ីមិនដាក់

គ្នា ៗ កម្មករពីរូបនេះមិនគិតឃើញបង្អៀតបង្អល់តែខ្លួនម្នាក់ៗ ប៉ុណ្ណោះទេ គេធ្វើការរួម, បានផលចែកគ្នា ៗ កម្មករ នេះជាគំរូ ដល់យើងកល់គ្នាឲ្យស្គាល់ផលប្រយោជន៍រួម, គេធ្វើការស្មើគ្នា មិនមានអ្នកណាម្នាក់ខ្ជិលប្រើល្បិចកលនៅស្ងៀម ហើយបានផលច្រើននោះទេ ៗ សូម្បីតែចំណេះវិជ្ជាគាត់យ៉ាងជឿនប៉ុណ្ណឹងហើយ គាត់ក៏មិនទាន់បានទទួលផលល្អប៉ុន្មានដែរ ព្រោះតែរបបសក្តិភូមិសង្កត់ ៗ គាត់ទាំងពីរនាក់ឥតបានបំរើមហាជនទេ ត្រូវសក្តិភូមិ យកទៅប្រើផ្តាច់មុខ ៗ ប៉ុន្តែយើងដឹងហើយថាចំណេះវិជ្ជា ដែលកើតមាននៅក្នុងសម័យនោះមិនបានគេលើកដំកើងឲ្យបានផលដល់មហាជនទេព្រោះតែការខ្វះសិទ្ធិសេរីភាពម្យ៉ាង ៗ ជាងទងទាំងពីរប្រសើរអស្ចារ្យទៅទៀត ព្រោះគាត់ចេះធ្វើគ្រឿងយន្តឲ្យកើតឡើងនៅ ចំសម័យដែលមនុស្សនៅមានជំនឿខុសពីការហោះហើរដើរលើអាកាស ៗ នេះជាការមួយ ដែលប្រសើរលើសលែងអ្វីទាំងអស់ ៗ គាត់ចេះស្រាវជ្រាវរកវត្ថុពិសេសដើម្បីបញ្ជាក់

ទៅលើកម្លាំងមនុស្សដែលអាចធ្វើអ្វីបានគ្រប់យ៉ាង , ឲ្យឡើង
មួយកំរិតខ្ពស់បំផុត ។

* * *

សង្ខេបរឿង «កុលាបប៉ៃលិន»

— ចៅចិត្រ ជាកូនប្រុសរបស់ តាចឹម ។ គ្រួសារគាត់នេះមានតែពីរនាក់ ឪពុក កូន ហើយមានទីលំនៅ ។ ស្រុកបង្ក (ខេត្តបាត់ដំបង) ។

ចៅចិត្របានទៅសិក្សាវិជ្ជាផ្សេង ។ នៅឯសាលារហូតដល់បានប្រឡងនឹងគេដែរ , តែការសិក្សារបស់អ្នកត្រូវបញ្ចប់ត្រឹមពេលដែលតាចឹមជាឪពុកឈឺធ្ងន់ ។ លោកគ្រូពេទ្យ ស្អាត បានមកជួយព្យាបាលជម្ងឺតាចឹមដែរ ប៉ុន្តែជម្ងឺនោះកាន់តែជាធ្ងន់ឡើង ។ រៀងរាល់ថ្ងៃ ។ ដល់ទីបំផុត , តាចឹមក៏ធ្វើមរណកាល ពេលចៅចិត្រឡើរស់នៅត្រមោចម្នាក់ឯង ។

ដោយមាន លោកគ្រូពេទ្យស្អាត ជួយជ្រោមជ្រែងផង, ចៅចិត្រក៏ព្រោបានទៅធ្វើជា កម្មករ ដឹកត្បូងនៅផ្ទះ លោកហង្សរតនសម្បត្តិ ឯស្រុកប៉ៃលិន ។ នៅទីនោះនាង ធារី ជាកូនក្រមុំរបស់ហង្សរតនសម្បត្តិ បាននិយាយ

បង្អាប់បន្ទុះចៅចិត្រយ៉ាំងខ្លាំង ចៅចិត្រក៏បានធ្វើយដោះស្រាយវិញដោយពាក្យគ្រោះក្រាយ ឥតគោតញញើតឡើយ ។

ព្រឹកមួយនោះ , ក្រោយដែលបាននិយាយតមាត់គ្នាអស់មួយសន្ទុះ , ចៅចិត្របបួលនារីទៅអង្គុយលេងក្នុងសួនច្បារ ។ នារីព្រមទទួលឥតប្រកែក ។ ចៅចិត្រដំណាលរឿងកំសត់របស់ខ្លួន ជូនទៅហ្វាយក្រុងស្តាប់ ។ លុះវិលទៅលំនៅវិញ ម្នាក់ ៗ មានការមមៃរឿង ១ ខ្លួន ៗ ។ ព្រលឹមឡើងចៅចិត្របរឡានជូនលោកហ្លួងគេនសម្បត្តិ នឹងនាងនារីទៅទទួលលោក ចាងហ្វាងនៅស្រុកសង្កែ ។ ពេលដែលហ្លួងគេនសម្បត្តិទៅជួបនឹងបាឡាត់ស្រុក , នាងនារីប្រើចៅចិត្រឲ្យយួរកន្ត្រកដើរតាមក្រោយនាងទៅផ្សារ ។ ក្នុងពេលដើរទិញអីវ៉ាន់នាងបានធ្វើឲ្យចៅចិត្រអៀនខ្មាសអ្នកនៅជុំវិញខ្លួនយ៉ាំងខ្លាំង ។

ពេលវិលត្រឡប់មកស្រុកប៉ៃលិនវិញ , រថយន្តខូចកណ្ដាលផ្លូវ ហើយក្នុងបរិវេណព្រៃដាច់ស្រយាលពីភូមិអ្នកស្រុកផង ៗ ក្នុងយប់នោះ ចោរព្រៃបានបាញ់ត្រូវចៅចិត្រមួយគ្រាប់ ក្នុងពេលដែលនាងនារីបានធ្វើឲ្យចៅចិត្រយល់ដល់ដួងចិត្តរបស់នាង ។

តាសុខ ដែលជាអ្នកបរឡាន (ពិតប្រាកដ) របស់ហួងតេនសម្បត្តិបានខ្ចីឡានចិកម៉ុងថោងយ៉ុង បរទៅតាមចៅហ្វាយ ។ លុះឃើញចោរភ័យកើតឡើងដូច្នេះ តាសុខស្រែកបង្អើលចោរតែអស់ទៅ ហើយក៏បាននាំយកចៅចិត្រមកព្យាបាលជម្ងឺ ក្នុងបន្ទប់មួយយ៉ាងស្អាតនាគេហដ្ឋានហួងតេនសម្បត្តិ ។ ដោយបាននាងនារីថែទាំដោយផ្ទាល់ដៃ ចៅចិត្រកម្លោះ ក៏បានសះស្បើយយ៉ាងឆាប់រហ័ស ។ ឥឡូវនេះចៅចិត្រឈប់ធ្វើជាកម្មករសុទ្ធសាធហើយ គេបានសេចក្ដីអនុគ្រោះពីនាយចៅហ្វាយឲ្យឡើងបានងារជាអ្នកត្រួតត្រាលើកម្មករទាំងអស់វិញ ។

ដោយបានដំណែងថ្មី និងដោយបានយុវនារី ជាគូសង្សារ ផង ចៅចិត្រភ្លេចទេសភាពស្រុកសង្កែតែម្តង ៗ អាស្រ័យដោយបញ្ញា និងគំនិតវាងវៃរបស់ចៅចិត្រ ការជីកត្បូងរបស់ហ្លួងគេនសម្បត្តិ មានការវិវត្តន៍ខ្ពស់ឡើងជាច្រើនកំរិត ៗ

ថ្ងៃមួយនោះ លោកបាឡាត់ស្រុកសង្កែ បាននាំចៅកែជាង មកទិញត្បូងរបស់ហ្លួងគេនសម្បត្តិ ៗ ពេលដែលចៅចិត្រ នាំចៅកែជាន់ទៅមើលអណ្តូងរ៉ែ , លោកបាឡាត់បានចាប់កំហែងយុវនារី ដើម្បីបំពេញកាមតណ្ហារបស់ខ្លួន ក៏ប៉ុន្តែអំពើដ៏លាមកនេះ ត្រូវបរាជ័យទៅវិញ ដោយចៅចិត្រនិងហ្លួងគេនសម្បត្តិ អញ្ជើញមកទាន់ , ឃើញជាក់ស្តែង ៗ

ពោរពេញទៅដោយកំហឹង ; ក្នុងវេលារាត្រីនោះឯង លោកបាឡាត់និងចៅកែជាន់ នាំចោរមកប្លន់ផ្ទះហ្លួងគេនសម្បត្តិ ៗ គោលបំណងរបស់លោកបាឡាត់ គឺដណ្តើម

នាទីយុទ្ធនារី , ឯគោលបំណងរបស់ថៅកែផាន់ គឺយកត្បូងនឹងពេជ្រ ដែលខ្លួនបានមើលឃើញពីថ្ងៃ ។ កម្មករជីកត្បូងបានព្រួតដៃសាមគ្គីគ្នាប្រយុទ្ធ នឹងក្រុមចោរយ៉ាងក្លាហានអង់អាច , ដល់ទីបំផុត លោកបាឡាត់នឹងថៅកែផាន់ ត្រូវចៅចិត្រសម្លាប់ស្លាប់ទៅ ។

ដោយបានសំគាល់ឃើញថា: ចៅចិត្រជាបុរសកំសត់មែន ប៉ុន្តែមានលក្ខណៈប្រពៃ ប្រកបដោយធម៌ទាំងបីគឺ: សច្ចៈ , ខន្តី , កតញ្ញូ , ហ៊្មងតេនសម្បត្តិ ក៏បានលើកកូនក្រមុំរបស់លោកឲ្យចៅចិត្រកំព្រា ដោយសេចក្ដីរីករាយបំផុត ។

★

បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់តាជីម

រឿង « កូឡាបប៉ៃលិន » ចាប់ផ្ដើមឡើងនៅពេលដែលតាជីមកំពុងត្រូវគេជពកមកញាំញី ។ សកម្មភាពទាំងឡាយរបស់តួអង្គក្នុង រឿងកូឡាបប៉ៃលិន សុទ្ធតែបាន

ប្រព្រឹត្តក្រោយពេលដែលតាចឹមផុតដង្ហើមទៅហើយ ។ ដូច្នេះ, សិក្សារឿងកូនឡាចប៉ៃលិន, យើងមិនគាប់គេឃើញគុណសម្បត្តិប្តុគុណវិបត្តិរបស់តាចឹមឡើយ ។ បណ្តាំរបស់គាត់ទៅកាន់ចៅចិត្រជាកូនគ្រាន់តែបង្ហាញយើងឲ្យឃើញថា: គាត់ជាអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួន, មានសន្តានចិត្តល្អ, មានប្រាជ្ញា ឲ្យកូនបានជាមនុស្សប្រកបដោយលក្ខណធម៌ទៅអនាគត ។ គាត់មិនព្រមទទួលពានទុសថ ព្រោះគាត់ដឹងថា: គាត់ត្រូវតែស្លាប់គង់ពេលឆាប់ ។ នោះ; មិនបាច់យកទុសថអ្វីទេ នាំឲ្យបង់ខាតប្រាក់កាស, នាំឲ្យលំបាកកូនទៅអនាគត ព្រោះកូនគាត់ទាំងត្រូវរស់នៅតែលតោលគង់កាពគ្រីក្រហើយ ។ នេះជាគំនិតមួយដ៏ធម្មតារបស់មាតា-បិតា ដែលដឹងខ្លួនថាស្លាប់មុនពេលស្លាប់ ។ ចំពោះពាក្យសំដីផ្ញាំផ្ញើរបស់តាចឹម ទៅកាន់លោកគ្រូពេទ្យស្អាត ក៏សុទ្ធសឹងជាទ្រឹស្តីនៃទឹកចិត្តរបស់គាត់ដែលប្រកបដោយធម៌មេត្តាករុណាចំពោះបុត្រតែម៉្យណោះ ។

បុគ្គលិកលក្ខណៈចៅចិត្រ

ចៅចិត្រជាបុត្រមួយរូប ដែលប្រកបដោយកតញ្ញូធម៌ ព្រមទាំងប្រតិបត្តិតាមដំបូន្មានរបស់ឪពុក ៗ កាលដែលតាចឹមជាឪពុកឈឺធ្ងន់ , គេបានទៅថែរក្សាយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ឥតធ្វេសប្រហែស ៗ លុះឪពុកអនិច្ចកម្មទៅ ចៅចិត្រត្រូវនៅកំព្រាត្រមោចតែម្នាក់ឯង , ឥតបងប្អូនព្រមទាំងគ្មានទ្រព្យសម្បត្តិដ៏ល្មមគ្រប់គ្រាន់ នឹងប្រកបការចិញ្ចឹមជីវិតឲ្យថ្ងៃថ្ងៃបាន . មានតែពាក្យទូន្មាន នឹងបណ្តាំចុងក្រោយបំផុតរបស់ឪពុក គឺអត្តា ហិ អត្តនោ នាថោ ពាក្យបណ្តាំប៉ុណ្ណោះនេះ បានចារឹកជាប់ក្នុងខួរក្បាលរបស់គេ ៗ ដោយមានគ្រូពេទ្យស្អាតជួយជ្រោមជ្រែងផង , គេក៏បានសម្រេចចិត្តស្ម័គ្រធ្វើកម្មករជីកត្បូង នៅផ្ទះហ៊ុនរតនសម្បត្តិឯស្រុកបៃលិន ៗ គឺនៅទីនោះហើយ , លក្ខណៈសម្បត្តិចៅចិត្របានលេចឡើងឲ្យយើងឃើញយ៉ាងច្បាស់លាស់ ៗ គេជាយុវជនយ៉ាងអង់អាច និយាយត្រង់ទៅត្រង់មក មិន

វាយស្រូបយកតែរូបខ្លួន   ដូចជាយើងបានឃើញគេតសំដី យ៉ាងប៉ុនប្រសប់ចំពោះយុវនារី   នៅពេលដែលគេទើបនឹង ទៅដល់ ៗ ថ្វីបើគេជាអតីតសិស្សសាលា ដែលធ្លាប់តែកាន់ ប៉ាក្កាសរសេរ   ប៉ុន្តែចំពោះការហត្ថកម្ម   គេក៏អាចធ្វើបាន ដូចជាកម្មករឯទៀតដែរ ។ គេបានប្រឹងប្រែងបំពេញមុខការ របស់គេដោយឥតសំចៃកម្លាំង ដោយគេបានយល់ច្បាស់នូវ បណ្តាំឪពុកដ៏ជាទីគោរពរបស់គេ គឺ «ខ្លួនជាទីពឹងរបស់ខ្លួន» គឺគេត្រូវទីពឹងលើកម្លាំងបញ្ញានឹងកម្លាំងកាយរបស់គេ   ដើម្បី នឹងដឹកនាំខ្លួនរបស់គេទៅរកសុភមង្គល ៗ ដូច្នេះ, យើង អាចចាត់ទុកថា   ចៅចិត្តជាយុវជនមួយរូបដែលស្គាល់ តម្លៃរបស់ការហត្ថកម្ម   ៗ   ម្យ៉ាងទៀត,   ចៅ ចិត្តជាយុវជនមួយរូប   ដែលមានមនុស្សធម៌ក្នុងខ្លួន, គេលួចស្រឡាញ់ យុវនារី   ជាចៅហ្វាយក្រុមរបស់គេ ប៉ុន្តែគេមិនបានប្រើបទរំលោភទៅលើនារី   ដោយអំពើថោក ទាបដូចជាលោកបាឡាត់ឡើយ ៗ នៅពេលដែលរថយន្ត

ត្រូវៈបាវប្អូន់ គេបានចេញតស៊ូប្រយុទ្ធយ៉ាងអង់អាចជាមួយពួកចោរដោយឥតស្តាយជីវិត ដើម្បីការពារអ្នករួមដំណើរជាមួយគេ ពិសេសគឺហ្វូងរតនសម្បត្តិទាំងនាងយុវនារី ៗ អំពើនេះស្តែងឲ្យឃើញថា: ជាយុវជនក្លាហានអង់អាចប្រយុទ្ធចំពោះសត្រូវ ហើយជាយុវជនដែលមានសេចក្តីស្មោះទៀតផង ៗ គឺដោយសារលក្ខណសម្បត្តិ គួរឲ្យសរសើរខាងលើនេះហើយ ដែលហ្វូងរតនសម្បត្តិក៏មានសេចក្តីពេញចិត្តចំពោះចៅចិត្រហូតដល់រៀបការធីតារបស់លោកឲ្យជាភរិយា, ចុះបើចៅចិត្រជាមនុស្សកំព្រាគោកយ៉ាកក៏ដោយ ៗ បើពោលដោយរួមមក ក្នុងរឿងកុលាបប៉ៃលិន, ចៅចិត្រជាយុវជនមួយរូប ដែលមានលក្ខណៈពិសេសជាងគេ គឺជាបុត្រកតញ្ញូ, ជាយុវជនស្គាល់តម្លៃការហត្ថកម្ម, ជាមនុស្សមានសេចក្តីអត់ធ្មត់ ចំពោះការចិញ្ចឹមជីវិត, ជាមនុស្សមានស្វាមីភក្តិស្មោះត្រង់ ព្រមទាំង

ភ្នាហានអង់អាចក្នុងការប្រយុទ្ធនឹងសត្រូវ ៗ មនុស្សរបៀបនេះមិនចេះបោកតាបឡើយ; ទៅដល់ទីណា តែងតែមានគេសរសើរពេញគានទៅទីនោះ ៗ

បុគ្គលិកលក្ខណៈហាង្សរេតនសម្បត្តិ

តាំងពីអតីតកាលមក, ប្រវត្តិសាស្ត្រនៃសង្គមមនុស្សបានបង្ហាញឲ្យយើងឃើញថា: គ្រប់តែនាយទុនសុទ្ធសឹងប្រកបដោយអត្តទត្តភាពទាំងអស់ ៗ នាយទុនគឺជាមនុស្សធ្លាប់ដេកត្រាំលើគំនរផ្នឹង ទឹងថុកឈាមរបស់ពួកកម្មករអ្នកក្រីក្រទាំងឡាយ ៗ នាយទុនធ្លាប់តែយកទឹមដៃកបំពាក់កជនតូចតាចដោយអាងទៅលើភោគសម្បត្តិរបស់ខ្លួន ៗ ប៉ុន្តែក្នុងរឿង «កុលាបប៉ៃលិន» លោក ញ៉ុក - ថែម បាននាំយើងឲ្យស្គាល់នាយទុនមួយរូបមានអាកប្បកិរិយាផ្ទុយអំពីនាយទុនទាំងឡាយដែលយើងធ្លាប់បានឃើញដោយផ្ទាល់ភ្នែក និងធ្លាប់បានឮពួកកម្មករតំណាលប្រាប់គ្នាជាហូរហែ ៗ នាយទុនដែលលោក

ញ៉ឹក-ថៃម បង្ហាញយើងនោះ គឺហ្វូងរតនសម្បត្តិ, ប៉ៅ
កៃពេជ្រ នៅក្នុងស្រុកប៉ៃលិន ។ ហ្វូងរតនសម្បត្តិជា
អ្នកបិតសាស្ត្រមួយរូប ពោរពេញ ទៅដោយការពិសោធន៍
មានគំនិតប្លែកពីនាយខ្លួនដទៃ ដែលចូលចិត្ត តែដើរដំណើរ
ប្រតិកិរិយាប្រឆាំងជនក្រីក្រ ដើម្បីសាងសុភមង្គលឲ្យសង្គម
ដ៏តូចរបស់ខ្លួន ។ ការប្រព្រឹត្តិរបស់ហ្វូងរតនសម្បត្តិក្នុងរឿង
កុលាបប៉ៃលិន បាននាំឲ្យយើងដឹងថា: គាត់ជាបុគ្គលមួយ
រូបមានសេចក្តីប្រាថ្នាតិច, មាស . ពេជ្រ . កែវ . កង . គ្រឿង
ខ្វល់ខ្វាយ មិនមែនជាទីជម្រកដ៏សុខសាន្តទេ កាលបើរបស់
នោះ បានមកដោយអធម៌, នេះហើយជាគោលគំនិតរបស់
គាត់ ។ នៅក្រោមម្លប់ដីត្រជាក់របស់គាត់ កម្មករទាំង.
ឡាយ សឹងបានទទួលនូវមនុញ្ញផលនឹងមេត្តាធម៌ដែលគាត់
សាងព្រោះដោយសុទ្ធចិត្តជានិច្ច ។ គាត់យល់ឃើញថា
ទ្រព្យធនទាំងឡាយ ដែលនឹងបានគង់វង់ ហើយនឹងមានការ
វិវត្តន៍ពីតិចទៅច្រើន លុះត្រាតែអ្នករក្សាជាមនុស្សមានគំនិត

ល្អ, ផ្ទុយទៅវិញទ្រព្យធនបរិបូណ៌យ៉ាងណាក៏ដោយតែងតែរលាយជាពុំខាន បើអ្នករក្សាទ្រព្យនោះ ជាមនុស្សឥតមារយាទ ៗ ដោយគាត់យល់ឃើញដូច្នេះហើយ បានជាគាត់ស្ម័គ្រចិត្តរៀបការកូនស្រី របស់គាត់ឲ្យទៅនៅចិត្រកំព្រាដោយរើកកាយ ៗ គាត់រើសកូនប្រសាររបៀបនេះល្អណាស់ ៗ ល្អទី ១ គឺគាត់មិនបំបិទសិទ្ធិនិងសេរីភាពរបស់កូនស្រីគាត់ ដែលគាត់បានដឹងថា: កូនគាត់ពេញចិត្តនឹងកម្មកររបស់ឯង ៗ បើផ្ដាច់គោលបំណងរបស់កូនឃើញថា: កូននឹងពុំបានសប្បាយចិត្ត, សុភមង្គលទៅអនាគតក៏គ្មានដែរ ៗ ល្អទី២គឺគាត់បានធ្វើតំរូវដ៏ល្អទុកឲ្យនាយទុនដទៃ ដែលធ្លាប់តែប្រកាន់វណ្ណៈក្នុងការរើសគូគ្រងឲ្យបុត្រធីតា ៗ ល្អទី ៣ គឺគាត់គោរពតាមភាសិតដ៏មានខ្លឹមសារមួយថា: "ក្រ ៗ ចុះឲ្យតែមាន" ៗ ពាក្យថាមាននេះសំដៅត្រង់មានគំនិតមារយាទនេះឯង ៗ

បុគ្គលិកលក្ខណៈ នាងឃុននារី

ឃុននារី ជាបុត្រីបណ្ដូលចិត្តរបស់លោក ហ៊ុនរតន សម្បត្តិ, ថៅកែពេជ្រ នៅស្រុកប៉ៃលិន ។ នាងជាតួឯកស្រីក្នុងរឿងកុលាបប៉ៃលិនរបស់លោក ញ៉ុក-ថែម ។ អ្នកនិពន្ធ បានក៏យកប់អំពីដំណើរការណ៍របស់នាងក្រមុំនេះដោយគ្រោះក្សាយ ជាហេតុធ្វើឲ្យលេចឡើងនូវបុគ្គលិកលក្ខណៈមួយដែលយើងយកមកលាតត្រដាងនៅទីនេះ ។

តាមទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ នឹងច្បាប់សម្រាប់លោក, យើងក៏យល់បានដោយល្អិតល្អន់ថា: មនុស្សរួមសង្គម, សញ្ជាតិជាមួយគ្នាឬផ្សេងគ្នាក្ដី ត្រូវតែបេះគួរសមរវាងគ្នានឹងគ្នា ។ សង្គមមនុស្សប្លែកអំពីសង្គមសត្វតិរច្ឆាន ។ ទោះបីច្បាប់វិទ្យាសាស្ត្រធម្មជាតិ នឹងច្បាប់ព្រះពុទ្ធសាសនាបានចាត់យើងបញ្ចូលទៅក្នុងពួកសត្វក៏ដោយ យើងត្រូវតែគោរពតាមច្បាប់សីលធម៌នឹងមនុស្សធម៌ឲ្យសមរម្យតាមឋានៈខ្លួន ។ ចុះឃុននារីវិញ. យើងចាត់ទៅក្នុងពួកណា, តាមច្បាប់ចរិយា

សាស្ត្រ? ៗ នាងគ្រាន់តែឃើញចៅចិត្រភ្លាម បញ្ចេញឫកពា ឆ្មើងឆ្មៃដាក់គ្នាភ្លាម ៗ មើល ន៎! ចៅចិត្រខំលើកករប្រណម្យ ធ្វើគារវកិច្ចទៅកេនាង គួរណាស់តែនាងលើកដៃសំពះវិញ , ផ្ទុយស្រឡះនាងគ្រាន់តែងក់ក្បាលទទួល ៗ មិនគ្រាន់តែ ប្រើឫកពាឆ្មើងឆ្មៃដាក់គ្នានោះទេ ថែមតាំងស្តីបន្ទុះបន្អាប់គ្នា យ៉ាងខ្លាំង ៗ គួរឬ ?.. កាយវិកានឹងសំដីអសប្បុរសរបស់ស្រី ថែបនេះ! ៗ បើនាងយល់ថា: ចិត្រជាកម្មកររបស់នាង ក៏គួរ យល់ថាគ្នាទើបនឹងមកថ្មី ដែលចាត់ថាជាភ្ញៀវបាន ៗ គួរ ណាស់តែនាងបញ្ចេញបិយវចាទៅកេគ្នា ដើម្បីឲ្យកម្មករថ្មី នេះមានសង្ឃឹមនឹងធ្វើជីពជន្មទៅលើចៅហ្វាយ ហើយឲ្យ មានសេចក្តីក្លាហាន នឹងបំពេញករណីយកិច្ចទៅមុខ ៗ ត្រង់នេះជាកញ្ចក់មួយឆ្លុះឲ្យយើងឃើញប្រត្យក្ស នូវគំនិតកំ អែលអាណាទិគមនឹងមូលធននិយម ដែលធ្លាប់តែជិះជាន់ និងមើលងាយមនុស្សផងគ្នាយ៉ាងនេះ ៗ នាងនារីប្រើឫកពា តិរិយាបថមិនស្របទៅតាមធម្មៈនៃសង្គមមនុស្សដែលលើកតំ

កើនតម្លៃវិទ្យាសាស្ត្រ· ជីវិតមនុស្សមានតម្លៃជាងមាសប្រាក់ទៅទៀត ។ នាងប្រើកិរិយាព្រៃផ្សៃយ៉ាងនេះ បញ្ជាំងឲ្យយើងឃើញថានាងខ្វះបារីយភាពនឹងការវិភាគ ជាងនាងក្រមុំតាវកូនរៀន « ទុំតាវ » ។ យើងមិនសប្បាយចិត្តនឹងអា- កប្បកិរិយារបស់នាងសោះ តែយើងមិនថ្កោលទោសឲ្យនាងតែម្នាក់ឯងដែរ ព្រោះយើងដឹងថា នាងគ្មានម្ដាយ ដើម្បីជួយអប់រំតាំងពីតូចមកម្ល៉េះ ។ មួយវិញទៀតសកម្មភាពរបស់សង្គមមូលធននិយមព្រមទាំងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់នាង បានធ្វើឲ្យនាងមានគំនិតមិនល្អ , គំនិតមើលងាយដល់អ្នកក្រីក្រ ។ ចំពោះកិរិយាថ្លើងថ្លៃរបស់នាងវិញ ក៏យើងមិនសរសើរដែរ ថ្វីបើយើងដឹងថា: កិរិយាថ្លើងថ្លៃនឹងការ:អៀនប្រៀនរបស់ស្រីក្រមុំ ជាហេតុមួយក្នុងបណ្ដាហេតុទាំងឡាយ ដែលនាំឲ្យស្រីក្រមុំមានសម្រស់ល្អ ។ យើងបាននិយាយពីខាងដើមរួចមកហើយ , នាងជានារីមួយមានអាកប្បកិរិយាស្មោកគ្រោកណាស់ក្នុងការទាក់ទងជាមួយនឹងសង្គម ។ ក៏

ប៉ុន្តែកូនឡើងជ្រើសរើសគូស្នេហាវិញ , នាងមានដំណើរការប្រសើរជាងនាងតាវ ៗ នាងបានប្រើពេលជាងប្រាំមួយខែដើម្បីសង្កេតមើលកិរិយាមារយាទរបស់ចៅចិត្រ មុននឹងសម្រេចចិត្តថាយកចៅចិត្រជាគូស្នេហា ៗ . . . . . នាងបានយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះចៅចិត្រ តាំងពីដើមដំបូងម្ល៉េះ ព្រោះកម្មករនេះមានឫកពារ៉េបារប្លែកអំពីកម្មករនានា ៗ បើទុកជានាងនិយាយប្ដូដៃគូមិនឈ្នះក៏ដោយចុះ នាងនៅតែមិនស្អប់ខ្ពើមសំដីរបស់ចៅចិត្រដែរ ព្រោះសំដីចៅចិត្រចេញទៅទាំងប៉ុន្មាន សុទ្ធតែមានប្រយោជន៍ទាំងអស់ហើយគួរឲ្យចង់ស្ដាប់ ៗ ទោះប្រៀនប្ដហួចក៏ដោយ ពោរពេញទៅដោយសិល្បៈបរិយាកាសយ៉ាងរីករាយ ដែលធ្វើឲ្យនាងអត់ទ្រាំពុំបាន ទៅស្ដាប់ទាំងក្រើ ៗ ពេលនោះតន្ទុកសេចក្ដីស្នេហា បានដុះឡើងក្នុងបេះដូងរបស់នាង ៗ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ចិត្រជាបុរសមួយមានចំណេះវិជ្ជាខាងទ្រឹស្ដី នឹងបច្ចេកទេសក្នុងការប្រកបអាជីវកម្ម ហើយមិនចេះប្រកាន់ខ្លួន

ទៀតផង ។ នោះធ្វើឲ្យយុវនារីរឹតតែពេញចិត្តឡើង ។ ពិសេសទៅទៀត នាងឃើញទឹកចិត្តដ៏ស្មោះស្ម័គ្ររបស់មិត្រ , ក្លាហាន យកជីវិតខ្លួនទៅប្តូរប្រយុទ្ធនឹងពួកចោរទាំងពីរលើក ដើម្បីការពារជីវិតបិតារបស់នាងឲ្យផុតពីអន្តរាយ , ត្រង់នេះហើយដែលធ្វើឲ្យនាងសុខចិត្តព្រមរៀបការនឹងចៅមិត្រ ជាកម្មកររបស់ឯង ដោយស្មោះត្រង់នឹងរីករាយបំផុត ។ យើងសូមសរសើរយុវនារី ក្នុងបញ្ហាជ្រើសរើសគូស្នេហានេះ ។

* *

*

បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់

លោកបាឡាត់

លោកញ៉ុក-ថែម មិនបានប្រាប់ឈ្មោះ លោកបាឡាត់ ដែលជាតួអង្គក្នុងរឿងកុលាបប៉ៃលិនទេ ។ ដូចនេះ, ក្នុងការវិនិច្ឆ័យរបស់យើង ពាក្យដែលថា "បាឡាត់ៗ" នេះ, សូមអស់លោកបាឡាត់ទាំងឡាយ កុំមើថាយើងរិះគន់ឲ្យអស់លោកនោះ, ពុំមែនទេ ។ យើងសូមតិទៀនចំពោះតែលោកបាឡាត់ក្នុងរឿងប្រលោមលោក របស់លោកញ៉ុក-ថែមតែប៉ុណ្ណោះ ។ លោកបាឡាត់ជាមន្ត្រី ១ រូបមានលក្ខណៈមិនល្អសោះ ៗ ក្នុងមុខតំណែងដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នេះ គួរណាស់តែលោកជាមេដឹកនាំមួយដ៏ចំណាន សម្រាប់ឲ្យប្រជាជនដើរតាម ដើម្បីទៅរកសេចក្ដីថ្កុំថ្កើងនៅក្នុងសង្គម ។ ផ្ទុយទៅវិញ, លោកបាឡាត់ជាមនុស្សខ្វះសេចក្ដីក្លាហាន, គ្មានសុជីវធម៌ ហើយល្ងង់ខ្លៅជាទីបំផុត ។ លោកបាឡាត់ខ្វះសេចក្ដីក្លាហាន

ព្រោះលោកបានរត់ចូលទៅពួនក្រោមឡាន ក្នុងពេលដែលចោរកម្មបានកើតឡើង ហើយក្នុងពេលដែលចៅចិត្រជាកម្មករ, ចេញមុខតទល់នឹងពួកចោរព្រៃ ៗ គិតទៅ, ចៅចិត្រជាកម្មករសោះៈ ប៉ុន្តែចៅចិត្រមានសេចក្តីក្លាហានជាងលោកបាឡាត់ ដែលភារៈរបស់លោក ត្រូវចេញមុខការពារគ្រោះភ័យឲ្យប្រជារាស្ត្រនោះទៅទៀត ៗ លោកបាឡាត់គ្មានសុជីវធម៌ ព្រោះលោកបានចាប់បង្ខំនាងយុវនារីឲ្យស្រឡាញ់លោក ព្រមទាំងបាននាំពួកចោរឲ្យមកប្លន់ផ្ទះហ្វូងរតនសម្បត្តិទៀត ៗ យើងថាលោកបាឡាត់ជាមនុស្សល្ងង់ ព្រោះលោកចេះស្រឡាញ់យុវនារី តែលោកមិនចេះប្រើមធ្យោបាយល្អ ដើម្បីឲ្យហ្វូងរតនសម្បត្តិពេញចិត្តនឹងលោក ដែលជាហេតុមួយនាំឲ្យនាងនារីគាប់ចិត្តនឹងលោកដែរ ៗ

សរុបសេចក្តីមក, លោកបាឡាត់ជាមន្ត្រី ១ រូប មានទស្សនទិយមស្មោគគ្រោកណាស់ ៗ

បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់ចៅកែផាន់

ចៅកែផាន់, ជាអ្នកជំនួញទុច្ចរិតឬជាចោរតែម្ដង ៗ ក្នុងរឿងកុលាបប៉ៃលិន, លោកញ៉ុក-ថែមពុំបានប្រាប់យើងថាចៅកែផាន់ជាចោរទេ, គឺជាអ្នកជំនួញ ៗ ដូចនេះ, ក្នុងរឿងដែលចៅកែផាន់ទៅប្លន់ផ្ទះហ្វូងរតនសម្បត្តិ, គឺចៅកែនេះបានសមគំនិតនឹងលោកបាឡាត់ ដែលជាអ្នកប្រាថ្នាធ្វើការសងសឹកនឹងហ្វូងរតនសម្បត្តិ ៗ តាមផ្លូវច្បាប់, អ្នកសមគំនិតបែបនេះត្រូវតែទទួលទោសយ៉ាងធ្ងន់ដែរ ៗ បើតាមការយល់របស់យើង, ចៅកែផាន់មិនមែនជាអ្នកសមគំនិតទេ, គឺពិតជាអ្នកដើមគំនិតទៅវិញ ៗ ព្រោះយើងយល់ថា: រឿងចាប់បង្ខំកូនក្រមុំគេ នឹងរឿងទៅប្លន់ទ្រព្យគេនេះ ពិតជាចៅកែផាន់នឹងលោកបាឡាត់បានធ្វើគម្រោងការទុកជាមុនរួចស្រេចហើយ ៗ បើយ៉ាងនេះ, ចៅកែផាន់ជាចៅកែក្លែងខ្លួន, ការពិតរបស់គាត់ជាមេចោរទៅវិញទេ ៗ

មនុស្សដែលប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតបែបនេះ ជាមនុស្សគំរក់បំផុត ៗ

បុគ្គលិកលក្ខណៈតាសុខ

តាសុខជាអ្នកបរឡាន១រូប មានសេចក្ដីស្មោះត្រង់ចំពោះចៅហ្វាយ, បេះដូងទុក្ខធុរៈ ការពារចៅហ្វាយនៅពេលមានអាសន្ន ។ មនុស្សបែបនេះ ជាទីសរសើរនៃជនទូទៅ ។

★

បុគ្គលិកលក្ខណៈម៉ុង-ប៉ោង-យ៉ុក

ម៉ុង-ប៉ោង-យ៉ុកជាអ្នកនៅជិតខាងហ្វុងរតនសម្បត្តិ ។ គាត់បានឲ្យតាសុខយកឡានរបស់គាត់ ទៅតាមហ្វុងរតនសម្បត្តិ ។ អំពើនេះល្អណាស់ ។ អ្នកនៅជិតខាងគ្នា ត្រូវតែចេះសង្គ្រោះគ្នា, ត្រូវតែកាន់ចិត្តធម៌រាប់រកគ្នាដូចនេះឯង ។

បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់កម្មករ

ដោយបានចៅហ្វាយនាយមានចិត្តល្អចំពោះខ្លួន, ពួកកម្មករទាំងឡាយខំធ្វើការដោយក្លាហាន ។ នេះហើយការតស៊ូរបស់កម្មករ ។ កម្មករខំធ្វើការណាស់បើចៅហ្វាយនាយជាមនុស្សមានចិត្តល្អដូចហ្វុងរតនសម្បត្តិនេះ ។ គួរកត់សំគាល់ថា:

ជ័យជំនះរបស់ហ្វ៊ីរតនសម្បត្តិទៅលើពួកចោរ ពិតជាកើតឡើងអំពីការសាមគ្គីរបស់កម្មករទាំងអស់គ្នា ។ ដូចនេះ, ចូរនាយទុនទាំងឡាយកុំមើលងាយកម្មករ, កុំធ្វើបាបកម្មករឲ្យសោះ; ព្រោះកម្មករនេះហើយ ដែលជាអ្នកកសាងអ្វីៗទាំងពួងនៅក្នុងលោកនេះ ។

* * *

រឿងរាមកេរ្តិ៍

សេចក្តីអធិប្បាយ

រឿង «រាមកេរ្តិ៍» ជារឿងបុរាណរបស់ឥណ្ឌា ។ បណ្ឌិតវាល្មិគិ បានតែងរឿងនេះឡើងក្នុងសតវត្សដ៏លិចលង់យូរណាស់មកហើយ ។ លោកបានដាក់ចំណងជើងថា: រាមាយណៈ (Ramayana) . . . ។ ខ្មែរយើងពុំបានបកប្រែដោយសុទ្ធសាធទេ, ក៏ប៉ុន្តែរៀបរឿងតាមលំនាំនោះ, មានផ្ទៃរឿងដូចគ្នា, មានលក្ខណៈជាខ្មែរ ។ នៅជញ្ជាំងប្រាសាទអង្គរវត្ត, សិល្បករខ្មែរសម័យកសាង, ក៏បានយករឿងរាមកេរ្តិ៍ទៅឆ្លាក់ជាប់ ទុកជាស្នាដៃដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់រហូតដល់សព្វថ្ងៃ ។ រាមកេរ្តិ៍ជារឿងមួយវែងក្រៃណាវែង ; ជារឿងដែលដូនតាខ្មែរយើងនិយមរាប់អាន រហូតដល់យករឿងនេះមកធ្វើជាក្បួនទាយ ជោគជតាកសីទៀតផង ។ នៅក្នុងសាលារៀន ប៉ែកខាងមធ្យមសិក្សា, កម្មវិធីសិក្សាអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ក៏ពុំបានភ្លេចនឹកគិតដល់រឿងរាមកេរ្តិ៍ដែរ ។ សិស្សានុសិស្ស

នៅថ្នាក់ទីពាំនៀប បានសក្ការៀងពមកើត ក្នុងខែប្រី ៗ ផ្លែរៀងក្នុងខែប្រីនេះ ខាងសេចក្តីសង្ខេបដូចតទៅ ៖

— នាយពិរាធបានចក់យកបាននាងសិតា អំពីព្រះហស្តព្រះរាមនិងព្រះលក្ស្មណ៍ដែលកំពុងបំពេញផ្នួស ប្រព្រឹត្តសីលឥសីកនេស្រ្កមនៅកណ្តាលព្រៃ ៗ នាងសិតាបានសោយសោកសង្រេងយ៉ាងខ្លាំង ៗ ព្រះរាមដែលជាអគ្គស្វាមីហើយនិងព្រះលក្ស្មណ៍ ដែលជាព្រះអនុជថ្លៃរបស់ព្រះនាងបានធ្វើសង្គ្រាមយ៉ាងអង់អាចតទល់និងក្រុម យក្សពិរាធគ្រាតែបានជ័យជំនះ យកព្រះនាងបានមកវិញ ៗ កាលបើសង្គ្រាមបានសាន្តត្រាណហើយ, ព្រះលក្ស្មណ៍សូមលាព្រះរាមជាបងទៅបំពេញផ្នួសឯទីដខែវិញ ៗ ព្រះរាមមិនអនុញ្ញាត, សេចក្តីបងក៏ត្រូវខកខាន ៗ ចាំងបីព្រះអង្គនៅជួបជុំគ្នាដូចដើម ៗ

យក្ខិនីស្រីកញ្ញាមួយរូបឈ្មោះសូរបនខា, ជាប្អូនរបស់ទសកណ្ឋ, ចាប់ចិត្តស្នេហាទៅលើព្រះរាម ក៏ដើរត្រាច់ក្នុងព្រៃម្នាក់ឯងទៅសុំសេចក្តីស្នេហាអំពីព្រះរាមនិងព្រះលក្ស្មណ៍ៗ

នាងសុវណ្ណខា នេះមានរូបឆោមឆើតឆាយណាស់ ៗ ព្រះរាម មិនព្រមស្រឡាញ់នាងសោះ ៗ នាងវិលទៅសូមស្នេហា ព្រះលក្ស្មណ៍ ៗ ក៏មិនមើលមុខនាងទៀត ៗ នាងខឹងពេក លើកដៃសំពះអង្វរករ ដោយយំយែកហូរទឹកភ្នែករហាម រហូត ដល់របូតសំពត់នៅអាក្រាត់ខ្លួនទទេ ៗ ព្រះលក្ស្មណ៍ក្រេវក្រោធ ខ្លាំង ក៏ហាប់ព្រះខាន់កាប់នាងកញ្ញាវិប ! ៗ ត្រូវរបួសហើយ, ស្រស់ស្រីរត់បណ្ដើរ, ស្រែកដង្ហោយហៅទសកណ្ឋជាបងឲ្យ មកជួយបណ្ដើរ ៗ . . . . វិបត្តិផ្លូវចិត្តកើតឡើងរាគៈរបស់ស្រី ក្រមុំនេះ បានបង្កើតជាសង្គ្រាមមួយថ្មីទៀត ៗ ពួកយក្ស ដែលជាបងប្អូនរបស់នាងសុវណ្ណខា ត្រូវព្រះរាមនឹងព្រះលក្ស្មណ៍ សម្លាប់ពេលអស់រលីង នៅតែឆ្អឹងរល្វយស្អុយគគ្រុកកណ្ដាល ព្រៃ ៗ កុំងបណ្ដាយក្សដែលស្លាប់នោះ យើងស្គាល់ឈ្មោះ ខុនទូសណ៍, ត្រីមុខនឹងក្រង ១ ៗ

នាងសុវណ្ណខា ចងគំនុំនឹងព្រះរាមយ៉ាងខ្លាំង ៗ នាង បានទៅទូលក្រុងរាពណ៍នៅឯនគរលង្កា ថាព្រះរាមមានមហេ-

សីល្អផ្កាប់, ហើយព្រះរាមបានសម្លាប់ពួកយក្សអស់ច្រើនឥត
គណនា ៗ ក្តៅដូចអគ្គី, ក្រុងរាពណ៍ប្រុងប្រៀបទៅសម្លាប់
ព្រះរាមនឹងព្រះលក្ស្មណ៍ ហើយចាប់យកនាងសិតាមកធ្វើអគ្គ-
មហេសី ៗ ក្រុងរាពណ៍បានបញ្ជាឲ្យអាមាត្យម្នាក់ ឈ្មោះ
មហារីគ, ប្រែក្រឡាខ្លួនជាសត្វប្រើសមាស ១ ដើរវង្វេងផ្លូវ
កណ្តាលព្រៃចូលទៅដល់អាស្រម្មណ៍របស់ព្រះរាម ៗ នាង
សិតា ក្រឡេកឃើញប្រើសមាសចំឡែកក៏ប្រាថ្នាចង់បាន ៗ
នាងអង្វរព្រះរាមឲ្យដេញបាញ់ប្រើសមាសនោះ ៗ ព្រះរាម
ដេញតាមប្រើស, ទុកឲ្យព្រះលក្ស្មណ៍នៅរក្សានាងសិតា ៗ
សត្វប្រើសបោលទៅមុខឥតបង្អង់, ព្រះរាមដឹងជាយក្សក្លែង
ខ្លួន ក៏យិតធ្នូបាញ់សម្លាប់ប្រើសនោះស្លាប់ទៅ ៗ វិញ្ញាណ
របស់សត្វប្រើស បានស្រែកបន្លំថា: "ព្រះលក្ស្មណ៍អើយ
មកជួយបងផង, យក្សវាសម្លាប់បងក្ស័យជីវិតឥឡូវហើយ!"
ឮសំឡេងបន្លំបែបនេះ, នាងសិតាស្មានថាជាសម្រែករបស់
ព្រះរាមជាស្វាមីក៏ចេញបញ្ជាឲ្យព្រះលក្ស្មណ៍រត់ទៅជួយភ្លាមៗ –

ព្រះលក្ស្មណ៍ស្រែកដាំទេវតាឲ្យជួយរក្សានាងសិតារួចក៏រត់ទៅ
តាមសមរក្ខ ។ ពេលដែលព្រះលក្ស្មណ៍ចេញផុត, ក្រុង
កពណ៍បានក្លាសខ្លួនជាតាបស មានប្លុកពារមធំ ដើរ
ចូលមកកាន់អាស្រមរបស់នាងសិតា ។ ក្រុងក្លាសដ៏ល្អ
នេះ ក្រុងកពណ៍បានឆក់បាននាងសិតា ហោះចេញទៅ ។ ”

ខ្សែបីរបស់រឿងកមកេរ្តិ៍ មានសេចក្ដីសង្ខេបតែត្រឹមណោះ
ប៉ុន្តែរឿងកមកេរ្តិ៍ មិនទាន់ចប់នៅឡើយទេ ។

ខ្សែបីនៃរឿងកមកេរ្តិ៍ បានបង្ហាញយើងនូវសេចក្ដីក៏
សត់ព្រាត់ប្រាស និងសង្គ្រាមបង្ហូរឈាមយ៉ាងសម្បើម ។
សង្គ្រាមនិងសេចក្ដីព្រាត់ប្រាស សុទ្ធតែកើតមកអំពីសេចក្ដី
ស្នេហាទាំងអស់ ។ កាមរាគបាននាំនាង ស្រូបនខា ត្រូវ
របួសជាទម្ងន់! កាមរាគបានធ្វើឲ្យព្រះរាមព្រាត់នាង សិតា!
កាមរាគដដែលនេះបានឲ្យពលយក្ស ស្លាប់នេលពាសពេញ
ព្រៃ ។

ខ្សែបីនៃរឿងកមកេរ្តិ៍ បានបញ្ចូនឲ្យយើងឃើញរូប

ភាពជាក់ស្តែង របស់ព្រះពុទ្ធវាទ ១ បទថា តណ្ហាជាហេតុនៃសេចក្តីទុក្ខ » ។ ប៉ុន្តែតួអង្គនៃរឿងកាមក្តេ៍បានបញ្ជាក់យើងថា: រឿងកាមក្តេ៍នេះគ្របដណ្តប់ដោយឥទ្ធិពលព្រហ្មញ្ញសាសនា ព្រោះតួអង្គទាំងឡាយសឹងពោរពេញដោយចិត្តឃោរឃៅខ្លាំងណាស់ ។

* *

*

យក្ខនីស្រីកញ្ញាសូរបនខា បានទៅសូមសេចក្ដីស្នេហាអំពីព្រះលក្ស្មណ៍ដែលកំពុងប្រព្រឹត្តសីលធំសីភិនេស្រ្កមបំពេញឫទ្ធិតេជះនៅកណ្ដាលព្រៃ ។ បើព្រះលក្ស្មណ៍មិនស្ម័គ្រស្នេហាក៏ហើយទៅចុះ! ហេតុអ្វីក៏យកព្រះខ័នកាប់នាងសូរបនខាឲ្យមានស្លាកស្នាមទៅវិញ? ព្រះលក្ស្មណ៍ធ្វើដូច្នេះត្រូវឬទេ? សូមអ្នកវិនិច្ឆ័យ ។

សេចក្ដីអធិប្បាយ

នាងសូរបនខាជាកញ្ញាមួយរូប មានសម្រស់ស្រស់ស្រិល ។ នាងតែងតួយ៉ាងឆើតឆាយគួរឲ្យកើតតម្រេកត្រេកត្រអាល ។ បុត្រីរបស់យក្សមែនពិត, តែរូបឆោមលោមពណ៌របស់នាង មិនអន់ជាងបទុមកេសរក្នុងវៀងវាំងយន្ដឡើយ ។ ក្រមុំសូរបនខាចាប់ចិត្តស្នេហាទៅលើព្រះរាម នឹងព្រះលក្ស្មណ៍យ៉ាងខ្លាំង ។ បំណងស្នេហានេះកើតឡើងដោយសុទ្ធចិត្ត មិនមែនជាអំពើមាយាក្លែងក្លាយទេ ។ សូរបនខាបានតាំងចិត្តថា: នឹងទៅសុំសេចក្ដីស្នេហាអំពីព្រះរាមឬព្រះ-លក្ស្មណ៍ឲ្យត្រាតែបាន, ហើយនាងនឹងនៅបំរើព្រះរាមឬព្រះលក្ស្មណ៍ រហូតដល់ក្ស័យជីពជន្ម ។ តាំងចិត្តដូច្នេះហើយ,

ស្រីស្រស់ស្មៀកពាក់ស្អាតបាតធ្វើដំណើរម្នាក់ឯង កណ្ដាលកណ្ដាប់កណ្ដាលព្រៃតម្រង់ទៅរកអាស្រមរបស់ព្រះរាម ។ ព្រះរាមក្រឡេកឃើញស្តូបនខាទៅផលក៏សួរថា:

—ស្រីមានរូបឆោម អញ្ជើញមកមានការអី ?

នាងក្រមុំលើកដៃប្រណម្យទូលតាមត្រង់ថា:

—ខ្ញុំមកសុំសេចក្ដីស្នេហាអំពីព្រះពម ! ។

ព្រះរាមបានឆ្លើយតបទៅវិញថា៖

– ខ្ញុំមាននាងសីតាជាមហេសីរួចទៅហើយ ។ សូមស្រីស្រស់ទៅសុំសេចក្ដីស្នេហាអំពីព្រះលក្ស្មណ៍ ជាព្រះអនុជខ្ញុំវិញទៅ ។ ព្រះលក្ស្មណ៍មិនទាន់មានមហេសីទេ គេនឹងទទួលយកនាងជាយកិកយ ។...

ស្តូបនខាលើកដៃសំពះលាព្រះរាម រួចដើរតម្រង់ទៅរកព្រះលក្ស្មណ៍ ។ នាងលើកដៃសំពះសុំស្រឡាញ់ព្រះលក្ស្មណ៍ តែព្រះលក្ស្មណ៍មិនព្រមស្រឡាញ់នាងសោះ បែរជាបន្ទោប់នាងថា:

–ប្អូននាងទៅសុំសេចក្ដីស្នេហាអំពីព្រះរាមវិញទៅ ។ ព្រះរាមនឹងយកនាងធ្វើជាមហេសីទីពីរ ។

ទទួលបង្គាប់ពីព្រះលក្ស្មណ៍, នាងសូរបនខាវិលត្រឡប់មករកព្រះរាមម្ដងទៀត ។ ព្រះរាមមិនទទួលយក ហើយពន្យល់ណែនាំនាងថា:

ព្រះលក្ស្មណ៍មិនស្អប់ខ្ពើមនាងទេ, បើនាងបេះធ្វើមុក មឹកមុ៉កដាក់គេ ហើយយំសោកអង្វរករគេ. នោះ, គេនឹងមិនបោះបង់នាងឡើយ ។

នាងក្រមុំក៏ដើរចេញពីអាស្រមទៅរកព្រះលក្ស្មណ៍ ម្ដងទៀត ។ នាងនឹកចំឡែកក្នុងខ្លួន ចំពោះអាកប្បកិរិយា របស់បុរសពីររូបនេះយ៉ាងខ្លាំង; អ្នកនិពន្ធរឿងរាមកេរ្តិ៍ ក៏សរសេរថា៖

នាងកញ្ញាម្ដងនេះបែបអេះអុះ
បែបអេះអុញតុញតុះទាល់ប្រាញ់
មកឯណេះរុញទៅឯណោះណា

មកវេដ្ឋាប្រើឲ្យទៅឯប្អូន

មកដល់ប្អូនបង្គាប់ឲ្យទៅបង

ត្រឡប់សារប្រើនដងប៉ីនេះសូន្យ

ឥឡូវត្រូវត្រឡប់ទៅរកប្អូន

បញ្ជូនចុះបញ្ជូនឡើងជាច្រើនគ្រា

ប្រុសអស់នេះជាប្រុសចំឡែកពិត

ស្រីមកសុំស្នេហ៍ស្និទ្ធឥតត្រូវការ

តាមធ្លាប់ដឹង , ប្រុសៗកើតស្នេហា

ទៅបរចាបែងចង់ថៃចូវស្រី ។...

ជួនកាលស្រីមិនស្ម័គ្រមិនបេតី

ខ្ទះចំផ្គាប់ចំពីបានស្រី ។

នេះប្រុសអីស្រីចង់មិនចូលចិត្ត ។...

ដើរទៅដល់ព្រះលក្ស្មណ៍, សូរបនខាលើកដៃសំពះ អង្វរគរសុំទៅបំរើជាមហេសីគ្រាតែផុតជីវិត ។ ព្រះលក្ស្មណ៍ មិនព្រមស្រឡាញ់នាងសោះ, ព្រះអង្គមានបន្ទូលថា៖

-សូរបេនខា, ចូលនាងវិលទៅវិញចុះ! ក្នុងមួយជាតិនេះ យើងមិនចូលចិត្តស្នេហានឹងកញ្ញាណា ទាំងអស់ ៗ

នាងក្រមុំអង្គុយយំ ហើយនិយាយរអាក់រអួលថា៖

-ទូលព្រះបង្គំមិនវិលទៅវិញទេ! ទូលព្រះបង្គំសូមនៅក្បែរព្រះអង្គជានិច្ច . . ទូលព្រះបង្គំជាប់ចិត្តនឹងព្រះអង្គខ្លាំងណាស់ ៗ

ទតឃើញនាងសូរបេនខា ក្រាញមិនព្រមចេញទៅដូច្នេះ, ព្រះលក្ស្មណ៍ កន្ត្រាក់ព្រះខ័នកាប់វៃ! . . . បណ្ដាលឲ្យនាងមានរបួសជាទម្ងន់ ធ្លាក់ខ្លួនទៅជាស្រីពិការ ៗ សូរបេនខារត់ចេញពីអាស្រមព្រះលក្ស្មណ៍ទាំងសម្រែកយំរំពងព្រៃ ៗ

តើព្រះលក្ស្មណ៍ ធ្វើយ៉ាងនេះត្រូវឬខុស? ប្រស្នានេះ ពិបាកដោះស្រាយមែន! តែ, យើងសូមល្បងធ្វើការវិនិច្ឆ័យដូចតទៅ : រឿងហ្នឹង, យើងត្រូវវិនិច្ឆ័យទៅតាមន័យពីរយ៉ាង ៗ

១- បើវិនិច្ឆ័យតាមន័យអច្ឆរិយ: (au sens merveilleux.)

យើងឃើញថា: ព្រះលក្ខណ៍ បានប្រព្រឹត្តអំពើបាបខ្លាំងណាស់ ៗ ព្រះអង្គមិនត្រូវជាកំណុកកម្មជន់ ទៅលើពងកាយស្រីក្រមុំដែលគ្មានកំហុសអ្វី ក្រៅអំពីមកសុំសេចក្ដីស្នេហាពីព្រះអង្គតែប៉ុណ្ណោះ ៗ បើព្រះអង្គជាប់កាមកិលេសហើយ គួរតែទំអប់ស្រីក្រមុំដែលពោរពេញដោយកាមគុណនេះ ឲ្យរំលត់សេចក្ដីត្រេកត្រអាលចំពោះកាមបន្តិចម្ដង ៗ ផង ៗ បើព្រះអង្គគ្មានសមត្ថភាពនឹងណែនាំស្រីក្រមុំឲ្យលះបង់តណ្ហាបានទេ, ក៏គួរតែព្រះអង្គដើរចេញឲ្យឆ្ងាយទៅ មិនត្រូវធ្វើទុក្ខបុកម្នេញឲ្យនារីកា ដែយ៉ាងហ្នឹងទេ ៗ ព្រះអង្គប្រព្រឹត្តសីលគុណនៃព្រៃដើម្បីប្រោសសត្វ មិនមែនដើម្បីសម្លាប់សត្វដូច្នេះឡើយ ៗ អំពើរបស់ព្រះអង្គជាបទឧក្រិដ្ឋមួយជាក់ស្ដែងណាស់ ៗ យើងត្រូវតិះដៀលដល់អំពើសាហាវបែបនេះ ៗ

២- បើយើងវិនិច្ឆ័យអំពើរបស់ព្រះលក្ខណ៍ តាមន័យលោកិយសច្ចៈ (au sens réel) យើងសូមសរសើរព្រះអង្គក្នុងរឿងនេះ ៗ ក្នុងន័យលោកិយសច្ចៈ, នាងក្រមុំគ្រាន់តែជា

សេចក្ដីតម្រេកខាងផ្លូវកាម ដែលកើតចេញអំពីចិត្តរបស់ព្រះលក្ស្មណ៍តែប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះលក្ស្មណ៍កាប់នាងក្រមុំ បានន័យថា: ព្រះអង្គខំព្យាយាមរំលត់កាមរាគៈ របស់ព្រះអង្គឲ្យរីងស្ងួតទៅវិញ ព្រោះព្រះអង្គឈ្វេងយល់ថា:

« កាមតណ្ហាជាហេតុនៃសេចក្ដីទុក្ខ » ។

ព្រះរាមកើតទុក្ខច្រើនលើកច្រើនគ្រា ព្រោះតែនាងសីតាដែលជាតួអង្គនៃកាមតណ្ហានោះឯង ។

អ្នកបានអានរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរ ៣ ។ អ្នកឃើញព្រះរាមបានធ្វើការអ្វីខ្លះ? ។ សូមអ្នកអធិប្បាយដោយត្រួស ៗ អំពីការប្រព្រឹត្តិរបស់ព្រះរាម ព្រមទាំងវិនិច្ឆ័យ លើអំពើសកម្មរបស់ព្រះរាមផង ។

សេចក្ដីអធិប្បាយ

ព្រះរាមជាតួអង្គមួយក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍; ជាព្រះស្វាមីរបស់ព្រះនាងសីតា និងជាព្រះជេដ្ឋារបស់ព្រះលក្ស្មណ៍ ។ ក្សត្រទាំងបីព្រះអង្គនេះមិនទៅសោយរាជសម្បត្តិក្នុងនគរទេ, ទ្រង់បាននាំគ្នាទៅប្រព្រឹត្តសីល ឥសីកិនេស្រ្កមកណ្ដាលព្រៃព្រឹក្សាលតាវល្លិ

ឆ្ងាយអំពីលំនៅមនុស្ស ។ ក្នុងវេលាដែលរឿងរាមកេរ្តិ៍នេះ, យើងឃើញព្រះរាមបានធ្វើសកម្មភាពដូចតទៅ ៖

– ព្រះអង្គបានធ្វើសង្គ្រាមតទល់នឹងក្រុងពិរាធ ដែលមកដណ្ដើមយកនាងសីតាអំពីព្រះអង្គ ។

– ព្រះអង្គមិនសព្វព្រះរាជហឫទ័យ បណ្ដាយព្រះលក្ស្មណ៍ជាព្រះអនុជ ទៅនៅឯទីឆ្ងាយតែម្នាក់ឯង ។

– ព្រះអង្គមិនព្រមទទួលសេចក្ដីស្នេហាអំពីនាងកញ្ញាសូរ-បនខា ។

– ព្រះអង្គបានដេញបាញ់ប្រើសមាស ដែលយក្សឈ្មោះមហារីកបានប្រែក្រឡា ។

– ព្រះអង្គបានធ្វើសង្គ្រាមទល់នឹងក្រុងរាពណ៍ ដើម្បីដណ្ដើមយកនាងសីតាពីនគរលង្កាមកវិញ ។

អំពើសកម្មរបស់ព្រះរាមនេះ បាននាំយើងឲ្យដឹងដល់ទឹកហឫទ័យរបស់ព្រះអង្គ ចំពោះព្រះអនុជនិងមហេសី ។ យើងសង្ខេបបុគ្គលិកលក្ខណៈ របស់ព្រះអង្គបានដូចតទៅ៖

– ព្រះរាមមានសេចក្ដីស្នេហាចំពោះព្រះអនុជ

– ព្រះរាមមានភក្ដីភាពនឹងប្រកបដោយធម៌ សចារសន្ដោស ចំពោះព្រះអគ្គមហេសី ។

សេចក្ដីស្នេហាចំពោះបងប្អូន ជាទីពេញចិត្តរបស់មាតាបិតាទាំងឡាយ នឹងជាទីសរសើររបស់មនុស្សជាតិទូទៅ ។ ដូចនេះ, ព្រះរាមនឹងពុំបានទទួល ការរិះគន់អំពីសាធារណជនឡើយ ព្រោះព្រះអង្គមានព្រះទ័យមេត្តា ដល់ព្រះលក្ស្មណ៍ជាព្រះអនុជទាំងណាស់ ។ ព្រះអង្គមិនព្រមឲ្យអនុជទៅនៅឯទីឆ្ងាយពីព្រះអង្គទេ ព្រះអង្គតែងនឹកបារម្ភដល់គ្រោះកាចជានិច្ច។ ប្រវត្តិរបស់គ្រួសារសាមញ្ញ ច្រើនតែបានលាតត្រដាងនូវហេតុមួយថ្លែក, គឺ: បងប្រុសកាលបើមានប្រពន្ធហើយ ច្រើនតែភ្លេចគិតដល់ប្អូន ៗ របស់ឯង; ឬ, បងស្រី, កាលបើមានប្ដីហើយ, ប្អូន ៗ ពុំសូវហ៊ានចូលទៅជិតពាក់ទេ ។ ហេតុកេទថែបនេះ មានសភាពស្មោកគ្រោកក្រៃលែង ។ វាដឹកនាំមនុស្សឲ្យយល់ច្រឡំថា: ស្នេហាស្វាមីភរិយាជាកាំបិតកាត់

ផ្តាច់ នូវការទាក់ទង រវាងបងនឹងប្អូនឬ រវាងគ្រួសារទាំងមូល។ ព្រះរាមបានឈ្មោះ យល់ច្បាស់នូវរឿងក្រខ្វក់ទាំងនេះ ព្រះអង្គបានបដិវត្តគំនិតបុរាណ ដើម្បីឲ្យអនុជបានរស់នៅសុខសាន្តជាមួយនឹងបងថ្លៃ ។ បើមនុស្សលោកសព្វថ្ងៃ មានប្រាជ្ញាចង់ឲ្យអ្នកដទៃសរសើរ គួរកុំភ្លេចត្រឡប់មើលប្រវត្តិរបស់ព្រះរាមក្នុងខ្សែបរិទេរឿងរាមកេរ្តិ៍ ។

ព្រះបាទស្រីធម្មរាជា (ព្រះរាជសម្ភារ) ដែលជាព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ និងជាកវីឯករបស់ខ្មែរ ក្នុងសតវត្សរ៍ ទី ១៧ បានសរសើរដល់ព្រះរាមយ៉ាងខ្លាំង ក្នុងការដែលព្រះរាមមានភក្តីភាព ចំពោះនាងសិតា នឹងក្នុងការដែលព្រះរាមតស៊ូធ្វើសង្គ្រាមសម្លាប់យក្ស ដើម្បីដណ្តើមយកនាងសិតា ជាទីស្នេហាមកវិញទាល់តែបាន ។ លោកសន្ធរម៉ុក ក៏បានរំឭករឿងស្នេហាព្រះរាមសិតាដែរ នៅក្នុងរឿងទុំទាវដែលលោកបានតែងឡើងក្នុង គ.ស. ១៨៥៩ ។ មែនហើយ ! មនុស្សទាំងឡាយ, ទោះបីនៅក្នុងវណ្ណៈណាក៏ដោយ, សុទ្ធតែ

ពេញចិត្តនឹងព្រះរាមតាំងអស់ ៗ គេឃើញព្រះរាមមានកត្តីភាពចំពោះមហេសីតែមួយគត់ ៗ ព្រះរាមមិនព្រមស្រឡាញ់ស្រីណាផ្សេង ក្រៅអំពីនាងសិតាឡើយ ៗ នាងកញ្ញាសូរបនខា មកសំពះអង្វរគេព្រះអង្គ សូមថ្វាយខ្លួនធ្វើជាមហេសីទីពីរ, ព្រះអង្គមិនព្រមទទួលសោះ ព្រោះព្រះអង្គយល់ថាៈ "បុរសណាដែលទៅយកប្រពន្ធចុង មិនខុសអ្វីពីឈោងដៃទៅយកកាំបិតមកចាក់ដើមទ្រូងប្រពន្ធដើមឡើយ" ៗ គំនិតរបស់ព្រះអង្គល្អប្រសើរណាស់ ៗ គំនិតនេះផ្ទុយនឹងគំនិតលោមករបស់បុរសភាគច្រើនដែលនិយមស្នេហ៍រកប្រពន្ធ, មួយហើយមួយទៀត, តាំងពីនៅក្មេងរហូតដល់សក់ស្កូវ មិនចេះចប់ ៗ

ព្រះរាមបានធ្វើសង្គ្រាមឥតរួញរាឥតញញើតដៃ, តទល់នឹងក្រុមយក្សនៅក្រុងលង្កា, គ្រាតែបានជ័យជំនះ ៗ នេះក៏ព្រោះតែព្រះអង្គ មានស្នេហាភាពនឹងកត្តីភាពចំពោះមហេសីរបស់ព្រះអង្គ ៗ ព្រះបាទស្រីធម្មរាជា, ក្នុងច្បាប់ត្រីនេត្ររបស់ព្រះអង្គ, ព្រះអង្គសរសេរដល់រឿងហ្នឹងថែរ ៗ

អ្នកខ្លះពោលជំទាស់ថា: មិនត្រូវសរសើរទេ! ស្លាប់រស់ព្រោះស្នេហាជាអំពើថោកទាប ។ អ្នកដែលមានគំនិតបែបនេះ សុទ្ធតែជាមនុស្សខ្វះការពិចារណា ។ អុញ! យើងនិយាយត្រង់នេះ ហាក់ដូចជាយើងពុករលួយពេក ។ ប៉ុន្តែ មិនឲ្យយើងនិយាយឯណាបាន, បើយើងមិនឃើញបុរសណាមួយសុខចិត្តឈរទុកដៃ សំឡឹងមើលប្រពន្ធរបស់ខ្លួនដែលត្រូវអ្នកដទៃមកចាប់បង្ខំរួមស្នេហាដល់មុខនោះ ។

យើងសរសើរព្រះរាម តែយើងមិនសរសើរកម្លោះណាដែលបណ្ដោយឲ្យស្នេហាដឹកនាំ ។

យក្សឈ្មោះ មហារីក កាលដើមឡើយ, បានទទួលស្គាល់ថា:ព្រះរាមជាក្សត្រមានព្រះហឫទ័យល្អ គួរគេគោរពរាប់អាន; តែ, ដល់ក្រោយមក! មហារីកបានបងគំនុំធ្វើការសងសឹកនឹងព្រះរាមទៅវិញ ។ ហេតុអ្វីក៏យក្សមហារីកមានគំនិតពីរផ្ទុយគ្នាបែបនេះ; ។ ចូរអ្នកយករឿងរបស់មហារីក មកបញ្ជាំងមើលគំនិតមនុស្សក្នុងសង្គមសព្វថ្ងៃនេះ ។

សេចក្តីអធិប្បាយ

ក្រោយពេលដែលបានស្តាប់សេចក្តីទូលថ្វាយរបស់នាងកញ្ញា សុវថនា, ក្រុងពពណ៌យក្ស បានត្រាស់ហៅអាមាត្យមួយរូបឈ្មោះមហារឹក មកបញ្ជាថា៖

— នែ! មហារឹក, ចូរអ្នកក្លែងខ្លួនជាប្រើសមាស, ហោលចូលទៅជិតអាស្រមរបស់ព្រះរាម ដើម្បីបោកបញ្ឆោតព្រះរាមឲ្យដេញតាមអ្នក, ហើយក្នុងឱកាសនោះ យើងនឹងចូលទៅឆក់យកព្រះនាងសិតា មកកាន់នគររបស់យើង ។

មហារឹក, កាលបើបានឮសេចក្តីបញ្ជារបស់ក្រុងពពណ៌ដូច្នេះ ក៏ភិតភ័យញាប់ញ័រខ្លួនចំប្រប ។ នាយបានដឹងច្បាស់ថា: ព្រះរាមមានបុទ្ធិពូកែអស្ចារ្យណាស់; ព្រះរាមបានសម្លាប់ពពួកយក្សយ៉ឹងយ៉ងជាច្រើនរូប មានយក្សទូសកណ្ឋ, ក្រុងខទឹងត្រីមុខជាដើម ។ មួយវិញទៀត នាយមហារឹកបានទទួលស្គាល់ថា: ព្រះរាមជាក្សត្រល្អប្រកបនូវបុគណាគួរស្រឡាញ់, គួរគោរព, មិនគួរខ្លួនទទួលបញ្ជាប់ក្រុងពពណ៌ទៅធ្វើបាបព្រះរាមទេ ។ គិត

ដូច្នេះហើយ, នាយមហារីកលើកដៃទូលថ្វាយក្រុងកពណ៌ថា៖

-បពិត្រព្រះអង្គ ខ្ញុំមិនហ៊ានធ្វើតាមបញ្ជាការរបស់ព្រះអង្គទេ ព្រោះខ្ញុំខ្លាចស្លាប់ណាស់, ខ្ញុំដឹងច្បាស់ថា: ព្រះពមមានឫទ្ធិបេស្កាជាងក្សត្រនានាក្នុងកពលោកនេះ ។

ក្រុងកពណ៌ទ្រង់ខឹងនឹងមហារីក ក៏ស្រែកដេរថា:

– យី ! អាឯងហ៊ានសរសើរព្រះពមទៅវិញ! អញជាម្ចាស់លើក្បាលអាឯង, ម៉េចក៏អាឯងមិនសរសើរ ? ឯងត្រូវតែធ្វើតាមបង្គាប់អញទើបបានសេចក្ដីសុខ ។

មហារីកដឹងច្បាស់ថា: ខ្លួនត្រូវតែស្លាប់; បើមិនស្លាប់ដោយឫទ្ធិព្រះពម ក៏ត្រូវស្លាប់ដោយព្រះខាន់របស់ក្រុងកពណ៌ដែរ ។ ដូច្នេះ, មហារីកក៏ទទួលធ្វើតាមសេចក្ដីបញ្ជារបស់ក្រុងកពណ៌ទៅ ។ នាយបានទៅសុំលាប្រពន្ធកូន មុននឹងចេញទៅបំពេញបេសកកម្មនេះ ។ នាយនឹកអាណិតដល់ព្រះពមខ្លាំងណាស់, នាយគ្មានចិត្តនឹងធ្វើឲ្យបាយកលដ៏លាមកនេះសោះ ។ ប៉ុន្តែដល់ពង្គកាយរបស់នាយត្រូវផ្ទុះធ្លាយដោយស្លាបព្រួញរបស់ព្រះពម,

នាយក៏ចងកំហឹងនឹងព្រះរាមក្សាម, ក៏ប្រើកលឧបាយល្បិចហុច ឱកាសឲ្យក្រុងរាពណ៍ មកឆក់នាងសិតាទាល់តែបាន ៗ ត្រង់ហ្នឹងហើយដែលមានបញ្ហាចោទឡើងថា „ហេតុអ្វីក៏យក្ស មហារីកមានគំនិតពីរផ្សេងគ្នាបែបនេះ?” យើងមិនបាច់ឆ្ងល់ទេ រឿងរាមកេរ្តិ៍នេះបានបញ្ជាក់យើងរួចហើយ ៗ មហារីកចង កំហឹងនឹងព្រះរាមវិញ ព្រោះព្រះរាមបានបាញ់សម្លាប់មហារីក ៗ បើព្រះរាមមិនបានឲ្យទុក្ខដល់មហារីកទេ មហារីកនៅតែសម្រុកទឹកក្នុងគាណិតគាសូរព្រះរាម ក្នុងការដែលយក្សប៉ងយាយីព្រះរាមនេះតែងដែល ៗ មនុស្សយើងមិនអាចចងគំនុំ នឹងអ្នកដទៃបានទេ បើគេតាំងនោះឥតបានធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដល់យើងម្តងណាសោះ ៗ ប៉ុន្តែ, បើអ្នកធំ ដែលយើងធ្លាប់គោរពនោះ, បែរជាមកជះជាន់យើងវិញ, សេចក្តីគោរពដែលធ្លាប់មានមក ក៏ត្រូវតែរលាយ ហើយសេចក្តីប៉ងព្យាបាទគ្នាក៏ចាំបាច់ត្រូវតែកើតមានឡើងក្នុងពេលនោះ ៗ

រឿងព្រះរាមនឹងមហារីកជារឿងចាស់ ៗ រឿងនេះបាន

រលត់ផុតទៅហើយ ៗ ប៉ុន្តែ, រឿងរបស់មនុស្សសព្វថ្ងៃជារឿងថ្មី, រឿងថ្មីនេះរឹតតែមានការចងគំនុំគុំគួនគ្នា ជាងរឿងចាស់ទៅទៀត ៗ គួរតែយើងពល់គ្នា ខំបន្សាបឲ្យផុតស្រឡះចេញ ៗ ធ្វើឲ្យមនុស្សឈប់ចងគំនុំគ្នា គឺធ្វើឲ្យមនុស្សមានកំរិតជីវភាពស្មើគ្នា, មានសិទ្ធិនិងសេរីភាពដូចគ្នាទាំងអស់ៗ

*

* *

ស្រីហិតោបទេស

ប្រភពនៃរឿង –

នៅស្រុកឥណ្ឌាមានគម្ពីរមួយឈ្មោះថា៖ "បញ្ចតន្ត្រៈ" ប្រែថា៖ច្បាប់ប្រាំប្រការ ។ នាពេលណាមួយពួកបណ្ឌិត(ជាតិឥណ្ឌា) បានយករឿងបញ្ចតន្ត្រៈនេះ មកធ្វើឲ្យកើតទៅជារឿងមួយថ្មីទៀតឲ្យឈ្មោះថា „ស្រីហិតោបទេស„ ។ ដោយបានយករឿងទាំងពីរនេះមកប្រៀបធៀបគ្នា, ព្រះវិរិយៈបណ្ឌិតោភិក្ខុ, ប៉ាង-ខាត់ បានឲ្យការថា៖ ហិតោបទេសនេះ គឺបញ្ចតន្ត្រៈតែម្តង ដោយគ្រាន់តែបំព្រួញមកនៅត្រឹមតែ៤ភាគ

- ភាគ១ - មិត្រលាភ (ការគប់មិត្ត)
- ភាគ២ សុហ្ឫទ្ភេទ (ការបំបែកមិត្ត)
- ភាគ៣ - វិគ្រហៈ (សង្គ្រាម)
- ភាគ៤ - សន្ធិ (សន្ធិភាព) ។

អត្ថន័យនៃរឿង –

ហិតោបទេស ប្រែថា៖ការប្រៀនប្រដៅ, ពន្យល់ប្រដឹក-

នាំជនានុជន ឲ្យបានប្រយោជន៍នៅនាលោកិយនេះ ។

និដ្ឋាការនៃរឿង.-

បណ្ឌិត បេន.ហៃ្យ អ្នកប្រាជ្ញជាតិអង់គ្លេសបានពោលថា: ហិតោបទេសនេះ អាស្រ័យគោលពុទ្ធសាសនាច្រើនដែរ ។ ក៏ប៉ុន្តែ, តាមការសង្កេតរបស់យើង, យើងឃើញថា: ហិតោបទេសគ្រប់ដណ្ដប់ដោយឥទ្ធិពលព្រហ្មញ្ញសាសនា ព្រោះអ្នកនិពន្ធបានសរសេរដឹកនាំជនានុជន ឲ្យជឿរឿងកូតនិយមផ្សេងៗ ដែលឃ្លាតឆ្ងាយពីទ្រឹស្ដីនៃព្រះពុទ្ធសាសនាយ៉ាងដាច់ស្រឡះ ។ ក៏ប៉ុន្តែ, នៅក្នុងរឿងហិតោបទេសដដែលនេះ អ្នកនិពន្ធក៏បានបញ្ចេញនូវគំនិតប្រាកដនិយមរបស់ខ្លួនដែរដូចជាលោកបានសរសេរថា:

“អ្នកនេះជាពួកយើង, អ្នកនោះជាពួកគេ, នេះជាសំដីនៃអ្នកមានចិត្តគំនិតស្រាលទេ ឯអ្នកដែលមានការសិក្សាច្រើនមានចិត្តគំនិតល្អ តែងនិយាយថា អ្នកនៅលើផែនពសុធាសុទ្ធតែជាផៅពង្សនឹងគ្នាទាំងអស់” ។

ស្រីហិតោបទេសរបស់ភិក្ខុ ប៉ាន់-ខាត់.-

ស្រីហិតោបទេសជាភាសាខ្មែរនេះ ព្រះវិរិយៈបណ្ឌិតោ ភិក្ខុ ប៉ាន់-ខាត់ បានប្រែត្រង់តាមច្បាប់ដើមជាភាសាសំស្រ្កឹត របស់នារាយណបណ្ឌិត ។

ការដកស្រង់កាសិតខ្លះ នៅក្នុងស្រីហិតោ-បទេស.-

៨-(គុណការម្ចបទ)- រូបគំនូរដែលគេគូរទុកឰដ៏ភាជនៈថ្មី មិនឃ្លាតក្លាយទៅជាប្រការដទៃយ៉ាងណា នីតិវិជ្ជាដែលគេបង្ហឹកបង្ហាត់ដល់កូនក្មេងទាំងឡាយ ដោយកថាជាគ្រឿងប្រៀប-ធៀប ក៏ជាប់នៅយ៉ាងនោះ ។

៣៦- ការទាំងឡាយតែងសម្រេចដោយសេចក្តីព្យាយាមប្រឹងប្រែងដោយពិត មិនមែនដោយមនោរថទេ ដូចម្រឹគទាំងឡាយ មិនមែនបោលចូលមាត់សីហៈ ដែលដេកលក់ឡើយ ។

៤៥– ដង្កូវ ឡើងទៅទំនៅលើក្បាលសាធុជនទាំងឡាយបាន ព្រោះដង្កូវនោះនៅលាយឡំជាមួយកម្រងផ្កា, ដូចដែលអ្នកធំលើកតម្កើងហើយ ក៏ក្លាយទៅជាភាពទេវតាពូកែសក្តិសិទ្ធិ ។

* *

*

ភាសិតក្នុងសាប់រឿង

១២– ជីវិតរបស់ខ្លួន ជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តយ៉ាងណា ជីវិតរបស់ជនដទៃក៏យ៉ាងនោះដែរ, លោកសប្បុរសទាំងឡាយ តែងធ្វើសេចក្តីមត្តា ករុណា ព្រោះលោកយកខ្លួនរបស់លោកជាគ្រឿងឧបមា ។

២៧– សេចក្តីក្រោធ ដើមកំណើតមកពីលោភៈ កាមរាគកើតមកពីលោភៈ មោហៈ ទឹង សេចក្តីវិនាសក៏កើតមកពីលោភៈដែរ ព្រោះហេតុនោះ លោភៈជាប្រភពនៃសេចក្តីអាក្រក់គ្រប់ប្រការ ។

៦៦– ដោយពិត, ប្រើសមាសមិនដែលកើតមានទេ បើទុកជាដូច្នេះ ព្រះរាមក៏ទ្រង់នៅតែជាប់ព្រះទ័យ ចង់បានប្រើសមាស; រីឯសេចក្ដីអន្តរាយក្នុងកាលវិបត្តិមកដល់ សូម្បីប្រាជ្ញានៃបុរសជាតិ ក៏ត្រឡប់ជាងងឹតងងល់គិតមិនយល់បាន ។

៦៧–ការវេញចងបាច់តែអ្វីមួយ សូម្បីតូចឆ្មារ ឲ្យរួមគ្នា ក៏អាចញុំាងការងារឲ្យសម្រេចប្រយោជន៍បាន ដូចគេប្រមូលស្មៅវេញជាខ្ទឹង យកទៅចងដំរីចុះប្រេង ឲ្យជាប់បោល ទៅណាមិនរួច ។

៦៨– សរីរៈ នឹង កិត្តិគុណ មានចន្លោះតាំងទៅឆ្ងាយពីគ្នាលន្លង់លន្លោចណាស់, សរីរៈនេះ រលត់រលាយទៅក្នុងមួយខណៈ ឯកិត្តិគុណស្ថិតនៅរហូតកល្បាវសាន ។

៦៩– ការចងគ្នាជាមិត្ត រវាងអ្នកស៊ី នឹងអ្នកត្រូវគេស៊ី លោកពោលថាជា ហេតុនាំឲ្យវិបត្តិមិត្តភាព ដូចជារឿងប្រើសជាប់អន្ទាក់ ព្រោះចចកបានក្អែកជួយស្រោចស្រង់ ។

៧០– អ្នកនេះជាពួកយើង អ្នកនោះជាពួកគេ នេះជា

សំដីអ្នកមានចិត្តគំនិតស្រាលទេ ឯអ្នកដែលមានការសិក្សា ច្រើនមានចិត្តគំនិតល្អតែងនិយាយថា អ្នកនៅលើផែនពសុធា សុទ្ធតែជាផៅពង្សនឹងគ្នាទាំងអស់" ។

៩៣– ជាតិលោហធាតុទាំងអស់ រលាយចូលគ្នាបាន ព្រោះដែកមានការរលាយជាលក្ខណៈ ម្រឹគបក្សីទាំងឡាយ រួបរួមចូលជាហ្វូងបាន ព្រោះមានរូបពង្សសណ្ឋានជាលក្ខណៈ មនុស្សល្ងង់ រួបរួមគ្នាបានព្រោះមានភ័យនឹងលោភជាលក្ខណ ឯសាធុជនមានមហាគុណ រួបរួមចូលគ្នាបាន ដោយទស្សន-ញាណ (ស្គាល់ហេតុស្គាល់ផល) ។

៩៩– បុគ្គលគប្បីសង្កេតដឹង នូវភាពនៃបុគ្គលមានចិត្តអាក្រក់នឹងភាពនៃបុគ្គលពោលនូវពាក្យសច្ចៈ ដោយទឹកប្រយោគសំដី, បុគ្គលគប្បីមើលឃើញ នូវភាពនៃបុគ្គលមានចិត្តមិននឹងធឹង នឹងភាពនៃបុគ្គលមានចិត្តរបុលរប៉ូច ដោយឃើញប្រចក្សនឹងភ្នែក ។

១០៣- ការគ្រាន់តែប្រដៅនរជនទាំងឡាយដទៃឲ្យគេ

បានជាបណ្ឌិត នរណាក៏ធ្វើបានងាយ តែការខ្ញុំខ្នានខ្លួនឯង ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមគន្លងធម៌ជាការក្រ ធ្វើបានចំពោះតែបុគ្គល មានមហាគុណ ។

១៩៦- ទីឋានឆ្ងាយចំនួនមួយរយយោជន៍ មិនមែនឆ្ងាយណាស់ណាទេ សម្រាប់បុគ្គលជាខ្ញុំតណ្ហា, ឯបុគ្គលមានចិត្តសន្តោស សូម្បីទ្រព្យមកដល់ដៃហើយ ក៏មិនរវល់គើតើប៉ុន្មាន ។

១៧០- សីហ: សប្បុរសនឹងដំរី តែងលះបង់ទីឋានមិនល្អ ទៅរកទីឋានល្អ; តែសត្វក្អែក បុរសគម្រក់ នឹងម្រឹគ នៅស្លាប់នឹងទីកន្លែងខ្លួន ។

២០១- ម្ចាស់ផែនដី ជាទីពឹងពាក់នៃពលរដ្ឋទាំងឡាយ ដូចជាភ្លៀងជាទីពឹងពាក់នៃសត្វទាំងឡាយ បើភ្លៀងរអាក់រអួល សត្វលោកអាចញុំាងជីវិតន្ទ្រិយឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបាន តែបើព្រះរាជាមិនប្រកបដោយធម៌ ពលរដ្ឋរស់នៅមិនបានទេ ។

★

ច្បាប់វិធូរបណ្ឌិត

និទ្ទេស

ច្បាប់វិធូរបណ្ឌិតជាច្បាប់បុរាណមួយ ដែលអ្នកនិពន្ធមានបំណងទូន្មានដល់ជនានុជនប្រុសស្រីទាំងឡាយ តាំងពីខត្តិយត្រកូល, អនុជនត្រកូល រហូតដល់ត្រកូលកម្មករ ឲ្យកើតមានគំនិតមារយាទត្រឹមត្រូវ ឲ្យចេះអត់ធ្មត់ក្នុងការប្រកបវិជ្ជាជីវៈផ្សេងៗ ។

ហេតុអ្វីក៏ច្បាប់នេះឈ្មោះវិធូរបណ្ឌិត

វិធូរបណ្ឌិត គឺតួអង្គតថាគតនេះឯង ។ កាលពីជាតិមុន, តថាគតជាអ្នកប្រាជ្ញមួយរូបឈ្មោះវិធូរបណ្ឌិត នៅគាល់បំរើព្រះបាទធនញ្ជ័យកោរព្យរាជ នៅក្នុងនគរឥន្ទបត្តបុរី ។ អ្នកកវីបានយកឈ្មោះអ្នកប្រាជ្ញវិធូរបណ្ឌិត មកឲ្យឈ្មោះច្បាប់ដែលជាស្នាដៃរបស់លោក ដើម្បីឲ្យស្នាដៃនេះមានតម្លៃផង ដើម្បីឲ្យជនានុជននិយម រាប់អានផង ។

វិធីបច្ចេកទេសក្នុងការសរសេរ

ច្បាប់វិធុរបណ្ឌិតនេះ សរសេរជាពាក្យកាព្យបទព្រហ្មគីតិ ។ វិធីប្រើបទនេះសមរម្យមែន ៗ ដើរកាព្យក៏រណ្ដំគ្នាពីរោះណាស់ដែរ ។ ពាក្យពេចន៍ទាំងឡាយ សុទ្ធតែមានន័យគ្រប់គ្រាន់ មិនដូចច្បាប់ប្រុសនិងច្បាប់ស្រី ដែលសម្បូរណ៍ ដោយពាក្យបរិកស័ព្ទនោះទេ ។

ខ្លឹមសាររបស់ច្បាប់វិធុរបណ្ឌិត

ច្បាប់នេះសម្បូរណ៍ដោយគតិបណ្ឌិតជាឧបមានវិធី ។ វិធុរបណ្ឌិតបង្រៀនមនុស្សខាងផ្លូវចិត្តសាស្ត្រ ឲ្យចេះអប់រំខ្លួនឲ្យប្រពៃ, ឲ្យចេះរបៀបធ្វើការទាក់ទងនឹងសង្គម នឹងឲ្យចេះគិតដល់ប្រយោជន៍ខ្លួន, ប្រយោជន៍ជាតិទៅអនាគត ។ ច្បាប់វិធុរបណ្ឌិតនេះ គ្រប់ដណ្ដប់ដោយឥទ្ធិពលព្រហ្មញ្ញសាសនាផង ឥទ្ធិពលព្រះពុទ្ធសាសនាផង ។

ច្បាប់វិធូរបណ្ឌិត

(បទព្រហ្មគីតិ)

ព្រះខាន់ហើយឥតស្រោម នាផ្ទៃក្រោមឥតមន្ត្រី
ក្សត្រិយ៍ពុំបេះគម្ពីរ ស្រីឥតគម្ពង់ក្រឡា(១) ។ កើតមកជា
បុត្រក្សត្រិយ៍ ពុំប្រយ័ត្នរៀនសាស្ត្រា ពុំរៀនពិចារណា
ពុំដឹងគ្រងទុក្ខរាស្ត្រ ។ ពុំដំកើងពាក្យពិត បញ្ចវិធសីល(២)
វិនាស យកគណយកបង្រាស ពុំយកមាសលាយទឹងប្រាក់ ។
ប្រើគ្រាប់ឯគ្រាជ្ជ ពុំចង់ផ្លូវដោយតម្រាស់ ពុំជិះរទេះបាស់
ចាប់សាបខ្សាប់កំបុតត្បូង(៣) ។ ជាក្សត្រិយ៍ពុំរៀនធម៌ ពុំ
ដោះសាជម្ងឺទ្រង់ រាស្ត្រទាសនឹងបំកោង អាក់ចិត្តខឹងសត្វ
ពោមពេជ ។ នឹងកើតក្តៅក្រហាយ ទុក្ខអន្តរាយគតផ្ទៃ
ក្រោម(៤) រាស្ត្រផងនឹងទាំងបោម ជ្រោមខ្លាត់ខ្លាយទីទៃណា ។

---

១. ឥតប្តី ។ ២-សីលទាំង៥។ ៣.ឈ្មោះខ្សែល់កំណាចមួយយ៉ាង ។ ៤.នគរ។

រីចិត្តសង្វាស្នេហ៍ កុំបីប្រែកពាក្យថា ស្រឡាញ់នូវសត្យា(១)
កុំបីស្អប់ឲ្យសាមាន្យ (២) ។ អ្នកកាចសរពើត្ត(៣) សឹងអប្រិយ
រំជួលប្រាណ តើទោសអាត្មាមាន គំនូរខុសជាអសារ (៤)។
ទោះជួនព្រះអង្គ សាត់អាត្មាកណ្ដាលវាល ពារសឹកដេញប្រ-
ហារ រត់ចេញទៅប្រទះខ្លា ។ ប្រទះតាំងតាកឈ្លើង សឹង
ជាប់ឡើងខាំអាត្មា បំរូងប្រូងបន្ទា ជាប់ដោយជើងជាន់ជិត
ដី ។ ខ្មោចរក្សាគ្រឹះស្ថាន ទោសនឹងមានកូមលំនៅ បិត
ខ្លួនប្រែក្ដាត់ក្ដៅ សឹងហ្មងសៅធ្ងើទោសណា ។ តាំងនាយ
ពុំរក្សា បៀនបិណ្ឌាត (៥) ពុំឲ្យថ្កើង អស់ញាតិពុំបន្ទើង
សឹងរត់បៀសចេញទៅឆ្ងាយ ។ ពឹងថ្កាល ៗ សោកពាក់
ទូក ពំនាក់ក្លុកព្រាត់ព្រាយ ពឹងបុណ្យបាបកំចាយ សាត់
គហ្វាយដោយខ្យល់នាំ ។ កុំឲ្យចង្វាចិត សូវបុះទឹកក្រពើខាំ
អក់ត្បូនៅសាំទាំ ជាទុក្ខនៅស្មុកស្មូក់ នៅកើតឯហោចហិន

១-ទៀងត្រង់-សច្ចៈ ។ ២-អាក្រក់គួរស្អប់ ។ ៣-គ្រប់បែបយ៉ាង ។
៤-គតខ្លឹមសារ ។ ៥-ព្យាបាទ ។

ត្រូវមោចក្សីណាវិធីកាក្រក់ ៗ អំពើដ៏លាមក[១] នូវកើតទោស
ជាសាមាន្យ[២] ៗ ដូចពាក្យនៃមនុស្សផង ស្រដីឆ្គងឥតប្រ
មាណ ពោលពាក្យពារបំពាន កុំពីងឯក្រោយខ្នង ៗ
ពានរពុំដែលស្ងួត ស្រីសាពស័ក្តិ[៣] ពុំដែលស្រែក វង់មៀម
នឹងក្អែក ពុំដែលរួមទ្រនំគ្នា ៗ ពោះអ្នកជាតិត្រេងត្រឹង ចាំរិះ
គិតបុរាណា គួរបង្ខិតស្នេហា សព្វពើគិតកើតសព្វសាន្ត ៗ
យកខាលផង់សំណា ដោយចិត្តចង់គិតឲ្យបាន លាយឯខាល
កាណ[៤] សឹងពុំបានបង់ខាលសោត ៗ ប្រទះបោះកំបិត
បង់សុចរិតនៃអ្នកឆោត ចង់ពីរប្រការសោត ត្រូវជំនៀល
លោកនិន្ទា ៗ កុំកាន់ពាក្យអស័ត្យ[៥] ប្រុងប្រយ័ត្នអង្គអាត្មា
ដ៏លោកបរលោកា បរិបូណ៌បានសុខសួស្តី ៗ កុំពោល
ពាក្យមុសា រកពកចាឲ្យមានហ្មង់ ចំពួកសត្រូវផង តែយក
ទោសនៃអាត្មា ៗ កុំពោលពាក្យបំពាន តែងនឹងមានជំនៀលថា

១–អាក្រក់ណាស់ ។ ២–មិនគប្បី; គួរខ្ពើម ។ ៣–ដើលសុទ្ធល្អ ។
៤–ផាទីគាប់ចិត្ត ។ ៥–មិនមានទៀងទាត់

ទុយិសពិតពុំជា នូវខ្មាសមុទ្រឯងសព្វថ្ងៃ ។ យកខ្មោចគេ
មកយំ មើលផ្សំថ្នាំពាក្យធំហិនហៃ ពុំទីរ(១) ពុំប្រពៃ ពុំបាន
ជាប្រយោជន៍អ្វី ។ ធ្វើគុណកើតជាទោស យកឈ្លើង
ប្រោសក្តងអន្ទង់ យកប៉ុយទៅគ្រប់ភ្លើង គុណប្រណុំងអម្បោះ
ផ្កាយ ។ អណ្ដើកអម្ចាស់មាន ហើនឈ្លានពាន(២) យកស្វារ
ងាយ ក្រូចផ្ទួរពុំផ្ទួរក្លាយ ពុំប្រយ័ត្នគេយកបាន ។ ហេតុចិត្តពុំ
គិតថ្លៃ អំពើក្រពាន់ប្រមាណ អ្នកបួសយសពីព្រាណ ចិត្តពុំ
ក្សាន្តពុំសោយ ។ អ្នកខ្ជិលបង់តែស៊ី អ្នកអប្រិយមើលគេងាយ
រក្សាច្រើនផាផាយ(៣) ទ្រព្យខ្ចាត់ខ្ចាយរង្គោះឡើង ។ ដំរីសារ
(៤)ចូលទៅ ក្នុងអំពៅនោះលើង តាំងគុម្ពល្អិតដោយដើង នៃ
ដំរីសារចូលហោង អំពៅអំពល់អស់ រលើងឫសតាំងគុម្ពផង
តាំងស្រែចំការគ្រង ហាន់លំនៅឥតអាស្រ័យ ។ អ្នកខ្វាប

១-ពុំឃ្លាត ពុំឆ្ងាយ ។ ២-មើលងាយ-រំលោភ ។ ៣-ខ្ជះខ្ជាយ ។
៤-ដំរីស្ត-ដំរីមានមាឌធំ ៗ ។

អួតអាងហ៊ាន ស្រដីពនពួតជើងដៃ កម្លាំងមានស្មើថៃ ទើបបើអួតអាងសាធារណ៍ (១) ។ រីអ្នកជាទាហាន សៀមនៅស្ពានពុំបរបា សន្សឹមរកស៊ីស្មា លុះសឹកដល់បន្ទីមាត់ ៗ ដូចស្បែកខ្លាទទូរ សឹងសាយគូគង់ពុំបាត់ កាលស្លាប់គេលះលាតលាយយល់ស្គាត់ដូចដែលហោង ៗ ដូចពុតពាលពុំជា កុំផ្កនាពោសទណ្ឌ (២) ផង បងតប់ជាល់រ៉ាយបង ពុំបេះបាលពុតបាត់បង់ ៗ ដូចខ្មៀនកន្ទុយក្លៃ ពោះនៅប្រែពត់ពុំត្រង់យកប្រេងខ្ទួនតែទង់ ពេលក្មើងពត់ពុំត្រង់បាន ៗ ដូចពត់ពាលសក់ឡក់ ចិត្តអាក្រក់ផ្ទើលើកលាន (៣) យល់ធម៌ដំបូន្មាន ចិត្តពុំចូលពុំបង់ស្ដាប់ ៗ ទឹកហូរបេញចូលណា ដោយច្បាប់ ថាលោកប្រើត្រាប់ ជាញាតិសន្ដានស្រាប់ គួរបើត្រាប់អំពើពង្ស (៤) ៗ អ្នកតូចឥតមេត្រី បងជាក្ដីមែនខ្នាបង់ ទ្រព្យធន

១-ខ្ទួលាយ.ខ្ទៅ ។ ២–ទោសធ្ងន់ ។ ៣–លើបលស្ដុកស្ដើរ ។
៤– តាមដំណើរវង្សត្រកូល

នាយពុំគន់ បទបំណាន (១) ឯនឲ្យព្រាត់ ៗ ព្រោះបើយល់

គេខុស កុំប្រទូស្តប្រទះមាត់ យល់ប្លែកប្រើប្រយ័ត្ន គួរលែង

សាង (២) សេចក្តីធម៌ ៗ ព្រោះបើជាតិអ្នកបេះ មានចំណេះ

អាងដឹងអាថ៌ ប្រើធ្ងន់ប្រើដោះសា ដោយសណ្តាប់ព្រះធម៌

ស្រាយ ៗ វែកពាក្យពាលកំឡៅ លុះដឹងជ្រៅដោយបរិយាយ

នាំពាក្យទៅនិយាយ ដើរប្រាប់ប្រាយឲ្យអប្រិយ ៗ អម្ចាស់

អ្នកប្រើទៅ វិលវល់នៅពុំខ្វាចក្តី ស្វែងទ្រព្យសរពើអ្វី អង់

អាលស៊ីទ្រព្យសាធារណ៍ ៗ ប្រើទៅជាកជទូត ចិត្តពុំស្លូត

ឆ្មើរក្រៅសារ បេះនាំនូវគស់អាថ៌ ជាកជទូតទូពគម (៣) ៗ ជា

ពជបុរោហិត (៤) ពជបណ្ឌិតគ្រូហោរាធំ ពុំមានប្រព្រឹត្តក្រម

លោកក្រៃលែងអ្នកសាមានឲ្យៗព្រោះគេស្រឡាញ់ហានប្រើបេះ

ស្នេហ៍ស្រឡាញ់ថ្កាន បណ្តាលហឫទ័យក្សាន្ត សមស្នេហា

មិត្តមេត្រី ៗ ព្រោះបេះក្តីកិច្ចកល បើបេះយល់អាថ៌នោះមិញ

១– ធៀតបំណង ។ ២-ស្អាតល្អបរិសុទ្ធ ។ ៣-មកពីឆ្ងាយ ។ ៤-ព្រាហ្មណ៍ ដែលបំពេញប្រយោជន៍ឲ្យនគរ ។

អប្រិយប្រើជៀសចេញ ទូទៅធ្លាយឲ្យបាត់ដាន ៗ ពុំគួរយកខ្លួនគាប់ គួរតែស្អប់ហេតុសាមាន្យ កុំសេពគាស្រូវជ្រុះណា (១) ពាក្យធំទៀលត្រូវឯក្អែក ៗ កុំយកពងមាន់ផ្ញើ ពួធំលើសំបុកក្អែក អ្នកដាំកុំផ្ញើដែក អ្នកប្រមឹកកុំផ្ញើស្រា ៗ កុំបីយកសំរិទ្ធផ្ញើអ្នកស្ទិតនោះពុំជា រីឯអ្នកចំការ កុំយកគ្រាប់ត្រសក់ផ្ញើ ៗ គោះស្រូវគោជន់ហាលី ទុកកុំដម្ពី (២) នោះឃាត់ប្រើ កុំមានចិត្តសើរើ យកមកផ្ញើនៅផលស័យ ៗ បញ្ញើបួនប្រការពិចារណាឲ្យអស់ក្តី កុំមានពាក្យអប្រិយ ខ្លាចចំណោរធំទៀលថា ៗ កាលក្អែកចេញស៊ីលុះ រាត្រីនោះមៀមគោត្តាមានសឹករកអាសា (៣) ទៀបអាត្មាកុំឃ្លាតឆ្ងាយ ៗ ទឹកឡើងស្រមោចលង់ លុះចំណាន់ត្រីសប្បាយ ស្រមោចកំអន្តពាយលុះចំណោរចំណាប់ល្អ ៗ លុះទឹករីងស្ងួតទៅ ត្រីផងនៅអាត្មាមរណ៍ អនេកអនន្តរ លុះចំណោរស្រមោចស្អង់ ៗ នេះមានពៀររវេរ តីបុកបុកណាហោង សត្វស្មានពុំគន្លង ហេតុចំណាង

១-សៅហ្មងផិលខ្លួន ។ ២–ឆាយទុន កសិកម្ម ។ ៣–រកទីពឹងរកជំនួយ ។

ពីព្រេងព្រឹទ្ធ ៗ បានផុតបទវាទ៖ បានជាក្តីបទបិត្តឯង ហេតុ
ចិត្តវៀចវេរវង្វេង បង់ទ្រព្យឯងបទបិត្តស្រាល ៗ អ្នកខ្ជិញខ្ជិល
ខ្សោយ កុំបីឲ្យកាន់នូវការ ពាលាអន្ធពាល(១) កុំឲ្យធមិ
ឥតបិត្តបង់ ៗ ពោះបានសត្តបក្ស ប្រក្រតីតិច(២) ស្លាប់
បង់ វក្តីជីងសព្វអង្គ ប្រើគិតផ្សងគំនិតច្បាប់ ៗ ប្រើគ្រាប់ឯ·
គាំងយូ គ្រងគ្រុំគួរគ្រាប់ កុំយកមួយកណ្តាប់ ជាមួយទឹង
កំបង់ដៃ ៗ កុំយល់សសោភា កុំបីថាជាខ្មៅក្រែ បន្តិចនេះ
ប្រពៃ គួរគ្រាប់កុំបីភ្លេចឡើយ ៗ ពោះបើជីវិតបាត់ លោកប្រើ
ស្កាត់ជាត្រើយ តាមទឹងដ៏វហើយ កុំបីដើរទឹងជើងលា ៗ
ពោះទុកជាប់សាត់សោះ យកទូកស្មោះទៅតាមគ្នា នេះ
ពាក្យព្រេងលោកថា ទុកជាច្បាប់ដំពប់ក្តៅ ៗ អ្នកមាន
ប្រាជ្ញា សង្សារ(៣) យល់ពុំថេរ(៤) ទុក្ខសោកភ័យចំណោរ
ប្រើផ្តាច់ផ្តិលនិរាសស្ថាន ៗ ស្រុកមានសឹកកុំបី ទៅជួញខ្ចី
ភេធនធាន វិនួនកំព្រាប្រាណ ក្រភក្សានូវមាសប្រាក់ ៗ ចោរ

១-ពាល ឆតិតងងល់ ។ ២-ធម្មតា គ្រប់ពេល ។ ៣—ការកើតស្លាប់ ។
៤·ពុំមានគង់វង្ស ។

ឃ្មញចាំថ្ងៃថ្ងូន ឥតដំបន់ណាទីណាក់ ក្នុងឯងឥតបើជាក់
សរពើទ្រព្យបាត់អស់ឯង ៗ ដំបន់ទីជ្រៅ(១) កុំងួតទៅ
ទ្នាក់ឯងលេង ទឹកហូរពន់ក្រែង កុំបីភាលចុះទូកក្នុង ៗ ក្រពើ
ក្រពេញពាំ សាហាវចាំសត្វព្រៃកផង តាប់ជោយបំណង បីដូច
ខ្យល់ទឹងភ្លើងព្រៃ ៗ ដរីគជសាធំ ឧទារដំជាញផល់នៃ ប្រើតែ
ជៀសចេញវៃ កុំយកខ្លួនទៅទប់ទល់ ៗ កម្លាំងតិចពិតអត្ថ
ឯងជាអ្នកឯណាយល់ ទើបបានខ្លួនអំពល់ លុះទៅដល់អាត្មា
មរណ៍(២) ៗ ព្រះធម៌នេះជាច្បាប់ ប្រសើរគាប់ឲ្យអស់នរ
អ្នកផងចាំបានបរ. បូរណ៍ដល់ត្រៃពិធសួគ៌(៣)៖ ហាន ៗ

ចប់

១-ផ្លូវទឹក ព្រែក ទន្លេ ស្ទឹង ។ ២-ដល់ស្លាប់ខ្លួន ។ ៣ ស្ថានសួគ៌៣ជាន់ ។

ច្បាប់ទូន្មានខ្លួន

បទព្រហ្មគីតិ

មនុស្សគោចកុំប្រសព្វ កុំទៅកប់ទីងទោរឃ្លួយ គេចាប់ចងទៅ
ក្រោយ វ៉ាយបណ្ដើរយល់អប្រិយ[១] ៗ កុំគប់ទីងខ្ញុំគេ កុំ
ប៉ោវៃឡ្វខ្វល់ទីងស្រី កុំជួញទីងមន្ត្រី ទីងខាតទុនជនឯង
ហោង ៗ កូនអើយគាពុកបា ទីងឧបមាមួយទៀតហោង
បាស្ដាប់គ្រាប់គ្រងរង ទុកទូន្មានអង្គឥន្ទ្រិយ[២] ៗ គេដើរកុំ
គាលបាញ់ បើស្រឡាញ់កុំឲ្យខ្ជី សូវឲ្យស្មោះទៅនៃ ទៅគង់
ជាក្លាយទីនយូរ[៣] ៗ សូវចូលកុំឲ្យចេញ សូវឲ្យទិញកុំឲ្យដូរ
សាប់ញាតិឲ្យប្រមូល កុំស្រដីពាក្យសល់វ៉ល់ ៗ មនុស្សគោចកុំបី
ប្រើការ ក្រត្តើកុំឲ្យយល់ វៃកទានកុំឲ្យសល់ ពាក្យបញ្ឆោះ
កុំឲ្យមាន ៗពាក្យខុសកុំឲ្យស្ដាប់ សេចក្ដីគាប់ឲ្យគិតញាន អំពើ
បាបកុំឲ្យមាន សីលទីងទានឲ្យរ៉ះគិត ៗ សីលសោតគួរគេក្រ ខ
ប្រាជ្ញាឲ្យបានជិត ពិង្សកឲ្យគន់គិត វកគំនិតគិតឲ្យដល់ ។ ស្អប់

១-មិនជាទីស្រឡាញ់ ។ ២– កាយ ។ ៣- ស្រឡាញ់ទៅយូរយារ ។

គេកុំអាលថា មានប្រាជ្ញាឲ្យបេះសល់ ពាក្យកួតស្លាប់គួរផ្ចល់ មានគន្លល់កុំអាលថែន(១) ។ ពាក្យក្រកុំអាលប្រាប់ ពាក្យផុតស័ព្ទ(២) កុំអាលថ្លែង ពាក្យពិតកុំឲ្យថែង ពាក្យពិតថ្លែងពុំគួរលាក់ ។ គេប្រាប់កុំអាលក្រោធ គេបញ្ឆោតកុំអាលភ្ញាក់ សឹកដេញកុំអាលបាក់(៣) គ្នាជំពាក់ប្រើដោះសា ។ គេវត់កុំអាលដេញ គេលើកបេញកុំអាលថា សឹកផល់កុំអាលផ្កា(៤) ពុកបាកុំអាលយក ។ គេប្រើកុំអាលទៅ គេឲ្យហៅកុំអាលមក គេឲ្យកុំអាលយក គេសង្ស្រក(៥) កុំអាលថយ ។ ខ្លួនគួបកុំខំពារ ខ្លួនអ្នកជាកុំគិតធ្លោយ ឲ្យគិតក្រែងក្រក្រោយ ខ្លួនខ្សត់ខ្សោយឲ្យបារម្ភ ។ ទំនៀមទំនឹមព្រេង ច្បាប់ថាថ្លៃថ្នូរដោយក្រិត្យក្រម(៦) ពាក្យនេះជាឧត្តម(៧) ចូរចាំ ៗ ត្រងត្រាប់ ។ សង្កាតរកស៊ីបុក ជួញលក់ទិញតាមច្បាប់ ខ្សត់គ្មានឃ្លានស៊ូស្លាប់ កុំខុសច្បាប់ព្រះធម្មា ។ មានទ្រព្យផ្សិតសំណាង ជាតិមុនសាងទានសីលា ទើបកើត

១-កុំអាលទិយាយ ។ ២-ឥតន័យ ។ ៣-ទ័ពងកនិលកុំអាលរត់ ។ ៤-កុំអាលរោភ ។ ៥-ស្រែកសន្ធាប់ឲ្យភ័យ ។ ៦-ច្បាប់មានកំណត់ ។ ៧-ខ្ពង់ខ្ពស់ ។

ជាតិនេះណា មានទ្រព្យធនដ្បិតទានគេ ។ បើខ្លួនមានសក្តិ
បុណ្យ បានទ្រព្យធនខ្ញុំពលរេហ៍[១] ធ្វើចិត្តឲ្យត្រង់ត្រែ ជាតិ
ទៅមុខនឹងបានទៀត ។ ស៊ីបាន ៗ នឹងខំ លោភវាយដំគេ
បៀនបៀត បំបាត់ទ្រព្យគេធ្វៀត ខុសច្បាប់ផងមិនទេឡើយ ។
ល្អតែទៅលោកិយ លុះក្ស័យជីវិតហើយ ដល់ទុក្ខពុំដែល
ស្បើយ រូបវៃនឹងផលកម្មវេទនា ។ ព្រះទ្រង់ទេសនាមក គួរតែ
យកទុកសិរសា[២] មនុស្សសត្វផងក្តីណា ពុំដែលវៀរ[៣]
ពីក្តីស្លាប់ ។ គួរតែសាងសីលទាន នោះនឹងបានបុណ្យ
លាងបាប រក្សាសីលដរាប នោះប្រសើរពេកកូនអើយ ។
អស់ទ្រព្យសម្បត្តិនៅ មិនបានទៅតាមខ្លួនឡើយ មានតែ
សីលទានហើយ ទៅកំដរបរលោក[៤]នាយ ។ អស់ទាំង
គ្រឿងរបស់ ខ្ញុំស្រីប្រុសផងទាំងឡាយ សឹងខានចោល
នៅអាយ ជារបស់គេរស់នៅ ។ គួរដឹងរិះគិតច្បានគួរឲ្យ
ទានធ្វើបុណ្យទៅ ទាន់ខ្លួនជីវិតនៅ នោះប្រសើរពេក

---

១ ពួកពល។ ២ទុកលើក្បាល។ ៣ពុំដែលជៀសផុត។ ៤លោកខាងណាយ ភព។

ណាកូន ៗ បើបានធ្វើតែបាប មិនសុភាពចិត្តកាចលន់ ធ្វើ
បាបមិនធ្វើបុណ្យ លែងជាតិ(១) ទៅនៅនរក ៗ បើបា
បានធ្វើបុណ្យ បានសងគុណម្តាយឪពុក ឲ្យមានចាំសីល
សុខ នោះនឹងបានឋានសួគ៌ា ៗ ខ្លួនធំទំរកស៊ី ចាស់ព្រឹទ្ធ(២)
ឥតអនិច្ចា(៣) កើតជាមនុស្សនេះណា មានវេក(៤) ពុំដែលរួច
មួយសោតកុំស្នេហ៍ស្និទ្ធ កុំមានចិត្តគិតកាញ់កួច ករិយាគេ
កុំលួច នៅលោកិយក្តីទិន្នា(៥) ៗ ដល់ខ្លួនលែងជាតិនោះ ទឹង
ចូលចុះនរកណា ទឹងឡើងដើមរកា ដែកនោះធំៗខ្ពស់ក្រៃ ៗ
យមក្តបាលវត់ទៅជ្រាម កាន់គ្រឿងវាយបាក់ទំរៃ(៦) ក្អែក
ត្មាតចំដើងដៃ បចឹកស៊ីជាអាហារ ៗ មានខ្លួននោះដាចដាច់
អស់ទាំងសាច់ឈឺខ្លោចផ្សា វាត្រូវទឹងបន្ទា សឹងជាដែកមុត
ក្តាយផុះ ៗ ហើយធ្លាក់ពីបន្ទា ដើមរកាដែកធំនោះ ធ្លាក់
ចុះក្នុងទឹកខ្ទះ ប្រែផ្សាក្តៅឥតសម្រាន្ត(៧) ៗ ហើយវៃលគង

១-ផុតពីជាតិនេះ ។ ២-ចាស់ទុំ ចាស់អាយុច្រើន ។ ៣-មិនទៀង។ ៤ ពៀរ
កម្មពៀរ ។ ៥-ពាក្យគេនិយាយដើម ។ ៦-ចាក់គ្រប់ ។ ៧-ឥតបានស្រួល ។

ទឹកនោះ ស្លាប់ហើយលំបាកប្រាណ ពីរពាន់ឆ្នាំទើបបាន រូប
មកកើតជាមនុស្សៗ រូបនោះបានមកកើត យកកំណើតមនុស្ស
នេះណា ហេតុកម្មពៀរវេរា កើតជាស្រីប្រាំរយជាតិ ៗ រូបនោះ
ជាខ្ទរខ្ទើយ កូនចៅអើយកុំប្រមាថ(១) ភរិយាគេមិនឃ្លាត ពីន-
រកនោះឡើយណា ៗ មួយសោតឪពុកផ្តាំ ចូរបាចាំកុំផឹកស្រា
វានាំចិត្តពាលា ពាលោលន់ពន់ពេកក្រៃ ៗ ផឹកស្រាជាអ្នកកាច
ពុំក្រែងខ្លាចអ្នកដទៃ វានាំបាត់ស្មារតី នឹងគេស៊ីបាត់ប្រាជ្ញា ៗ
នៅនាលោកិយហោង អស់អ្នកផងគេនិន្ទា លុះខ្លួនជួនមរណា
ទៅនរកនឹងទុក្ខនៅ ៗ នៅតែនឹងវិបាក(១) ខ្លួនលោកនឹង
ដែកក្តៅ អស់ថ្លើមប្រមាត់នៅ ក្នុងពង់ពោះឈឺពន្ទឹក ៗ ដែក
ក្តៅឆេះជាភ្លើង ផ្សែងផ្សប់(៣), ឡើងព្រុគគឹក យមបាល(៤)
សោតបំផឹក ទឹកទង់ដែងឆេះព្រោងព្រាយ ៗ ទាក់កទាញផ្តេក
ផ្តួល នឹងបង្គោលដែកតាំងឡាយ មាត់នោះឆេះព្រោងព្រាយ
ហេតុបាបបានផឹកសុរា ៗ ពាក្យនេះមិនថាឯង មានពីព្រេង

១កុំប្រហែស កុំមើលងាយ។ ២ផលអាក្រក់។ ៣ផ្សែងគុំឡើង។ ៤អ្នករក្សានរក។

ព្រះទេសនា អ្នកណាចរចារការ(១) សេពសុរាផូចេ្នះនៃ ៗ
គិតគួរឲ្យចាំ សីលនានាំឲ្យល្អនៃ រៀនធម៌គម្ពីរថ្ងៃ បាន
វៀរបាបផងនានា ៗ ហៃអស់កូនចៅអើយ ចាំឲ្យហើយធម៌
ទេសនា អ្នកមិនផឹកសុរា អ្នកនោះបានស្ថានសួគ៌ហោង ៗ
រកស៊ីគិតពីក្ដី គិតលោកិយបរលោកផង ក្រែងខ្លួនជួនមក
ហោង ផលជួយជូនបានសុខា ៗ ច្បាប់នេះព្រះបន្ទូល
គួរតែចូលចិត្តគ្រប់គ្នា ទូលទុកលើសិរសា កុំបីភ្លេចផល់
មួយថ្ងៃ ៗ ថ្ងៃសីលរកផ្កាភ្ញី ទៀនធូបក្ដីផ្សំប្រមាមដៃ
ថ្វាត់ថ្វាយព្រះរត្នត្រ័យ(២) កុំបីដាច់ថ្ងៃ មួយឡើយ ៗ
អ្នកណាអាចបានស្ដាប់ ត្រេកត្រេនត្រាប់ ធម៌ជាត្រើយ
កុះលែងជាតិទៅហើយ នោះនឹងបានស្ថានសួគ៌ា ៗ ពោះ
បីបានមកកើត យកកំណើតជាតិនេះណា ប្រកបដោយ
ប្រាជ្ញា អង្គកាយាល្អប្រិមប្រិយ ៗ កើតក ទ្រព្យរបស់ ខ្ញុំ
ស្រីប្រុសគោក្របី មាសប្រាក់ឥតខ្វះអ្វី មានទូកក្ដារប្រាំ

១-ការល្បួបប្រពន្ធអ្នកដទៃ ២-កែវជាទីពឹងទាំងបី គឺព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ និងព្រះសង្ឃ

ហោង ៗ មានគេក្ត៍កោះស្រែស្រូវ បេកអំពៅជូនស្វាផង នោះ
ច្រើន ៗ ពេកហោង សឹងលើសលន់ពន់ប្រមាណ ៗ ពាក្យ
នេះស្មើខ្លួនហើយ គួរចៅអើយចូរចាំប្រាណ អស់អាថ៌ ទុរទ
[១]ធាន ជាសូរេច[២]បណ្ដាំហោង ៗ ចូររិះចូររៀនយក ជា
ពន្លកចិត្តចាំចង ស្មើស្ពានចាំចំឡង ទៅដាក់ដល់ថ្កល់និព្វានៗ

ចប់

---

១ ពាក្យក្រៀនប្រដៅមានន័យស្រាលជ្រៅ ។ ២-ជាស្រេច ជាសំរេច ។

ប្រាប់ពាក្យចាស់

បទព្រហ្មគីតិ

ពាក្យចាស់ពាក្យពីព្រេង ទោសខ្លួនឯងមើលពុំយល់
ទោសគេតូចសោតសល់ មើលយល់ប៉ុនទាំងភ្នំ ៗ ចូលព្រៃ
សត្វសាហាវ(១)រកអំពាវ(២)គ្នាមកជុំ ដល់បានស្ករទឹកឃ្មុំ
ពួនសម្ងំស៊ីម្នាក់ឯង ៗ បានហើយចង់បានទៀត ឆ្អៀត
ហើយឆ្អៀតពុំគិតឈ្វេង(៣) មើលយល់តែខ្លួនឯង មិនយល់
គេឯទៀតផង ៗ នឹងស៊ីចង់ពិសា ខ្ជិលចំការឲ្យម៉ដ្ឋហ្មង
យល់តាមថាជាមង(៤) យល់ឯផងថាជាគួយ ៗ យល់តាថា
ដីដូន យល់ឯកូនថាជាក្មួយ យល់ឯព្រួយថាជាសុខ ៗ
យល់ទោសថាជាគុណ យល់ឯបុណ្យថានរក យល់ល្អថា
អាក្រក់ យល់លាមក(៥)ថាជាផ្កា ៗ ស្លៀកស្បង់មិនកោរសក់
ធុះកញ្ចាក់ឆ្មេចនេត្រា យល់សេះថាជាលា យល់គជ(៦)ថា

១-សត្វកាច ។ ២-រកហៅគ្នា ។ ៣-គិតឲ្យយល់វែងឆ្ងាយ ។ ៤-តាមនឹងមង ជាឈ្មោះប្រដាប់នេសាទ ។ ៥-អាចម៍ ។ ៦-ដំរី

គណ្ឋរ ៗ នេះពាក្យលោកពីព្រេង អ្នកណាឈ្វេងប្រាជ្ញា
យល់ ឃើញថ្មកគុំថាថ្មល់ ក្រែងគំហល់គំហុសមាន ៗ អ្នក
ប្រាជ្ញកាន់ពាក្យទៀង កុំលំអៀងពាក្យបុរាណ កុំដើរផ្លូវបំ-
ពាន ពាក្យអ្នកចាស់លោកថៀលថា ៗ ពាក្យនេះពីព្រេងព្រឹទ្ធ
ត្រូវឲ្យគិតពិចារណា កុំអួតអង្គអាត្មា ជាចំណេះបំណាំមាន ៗ
ដេកយប់កុំដេកយូរ ខ្លាចគ្គុំទុជន(១)ដល់ប្រាណ បើសុីកុំតាម
ឃ្លាន គិតប្រមាណ គ្រប់គ្នីគ្នា ៗ លើកដាក់តាមកម្លាំង កុំ
កើបខ្លាំងឈឺដល់ស្មា បើគេប្រើឲ្យត្រា កុំសុំសិន(២)នរបៅ
ពៅ(៣) ៗ ពោះគិតគុំរួសរាន់ គិតឲ្យគ្រាន់ ទើបដើរទៅកុំឲ្យ
មានអាស្រូវ កើតជំនៀលដល់អាត្មា ៗ កុំយកថ្មួនជាធៅ កិច្ច
កង្រោមានតម្រា កុំអាងឯងប្រាជ្ញា ចោលច្បាប់ក្បួនលោក
ព្រេងនាយ ។ ស្រដីឲ្យស្រួលស្រេច គិតសេចក្រេច(៤) កុំ
គិតឆ័យ រំពឹងឲ្យវែងឆ្ងាយ យល់លំនឹក(៥) ពាក្យលោក
ថា ៗ ពាក្យព្រេងលោកស្រដី ថាកុំបីចំពុំមខ្លា ពាក្យ

១-មនុស្សអាប់ឱន ។ ២-សាញស្លាក់ស្ទើរក្នុងចិត្ត ។ ៣-ប្រញាប់រួសរាន់ ។
៤-សេចក្ដីកិច្ចការ ។ ៥-បន្លោះពេល ។

ព្រេងលោកឧបមា គិតត្រង់ណាធ្វើឲ្យបាន ៗ កាន់តពស់ឲ្យខ្ជាប់ ខ្លាចក្រឡាប់ខាំងប្រាណ អូសទូកកុំឲ្យល្អាន(១) ទឹកថ្លាសោតកុំឲ្យល្អក់ ៗ ស្ទឹកឈើឥតកំរើក បើកក្រើកដង្វិតខ្យល់បក់ ទឹកថ្លាល្អឹក(២)បើល្អក់ ផ្សិតលេកខ្លាំងសោះសា(៣) ៗ យល់តូបត្រូវខិតខំ គួរសន្សំយកជាគ្នា បានច្រើនកុំទំពារ សន្សឹមគ្រាំណាតិច ៗ ទៅ ៗ អ្នកមានរក្សាខ្សត់ ដូចសំពត់ព័ទ្ធពីក្រៅ អ្នកក្រជួរក្សាខ្លៅ ដូចសំពៅទូរសំប៉ាន ៗ អ្នកខ្ពស់រក្សាទាប ដោយសភាពធម៌បុកណា អ្នកឆ្អែតរក្សាឃ្លាន ទាអ្នករុងរក្សាឆ្ងា(៤)ៗ រក្សាទៅមករីង(៥) ឥតកុំជឹង(៦)អស់អម្បាល(៧) បំណោរចីរកាន់កាល(៨) ដូចរបង់ស្រាស់បន្ទា ៗ កុំឆ្អែតពេកតែឯង មិនគិតក្រែងអស់គ្នីគ្នា គេឃ្លាន ៗ ផ្ដុំផ្សាឲ្យស៊ីក៏បានឆ្អែតផង ៗ កុំមានចិត្តលលើ ពីធីក្រពើឲ្យចម្លង

១-កុំឲ្យមានឆាន ។ ២-កាលណា ។ ៣-ខ្លាំងក្រៃលែង។ ៤-អ្នករុងរឿង។ ៥-អ្នកក្រខ្សត់ ។ ៦-ទៅវិញទៅមក ។ ៧-បំណុល ។ ៨-ទាំងអស់នេះ ទាំងប៉ុន្មាន ។ ៩-គទៅអស់ពេលដ៏យូរ ។

កុំកាច់ទុសរបង រាំងចំណារឯគ្នា ៗ មានទូកហើយមាន ថ្នាល មានបង្គោលមានយុត្ថា តាំងព្ធូរតាំងប្រាំ ក្រដីង[១] តាប់ដោយនូវគ្រប់ ៗ ប្រយ័ត្នក្រែងព្យុះខ្យល់ បក់បោក ផល់ទឹងទល់ទប់ ប្រយ័ត្នប្រយោជន៍គ្រប់ ទើបហៅជាតិជាកំ-ណើត ៗ ពាក្យព្រេងគិតគួរចាំ ជាបណ្តាំប្រដៅគ្រប់ ពាក្យ ព្រេងពាក្យព្រេងត្រឹម មុខគួរគិតៗ ឲ្យគ្រាន់[២] ៗ ពាក្យនេះ ជាសណ្តាប់ ទុក ជាច្បាប់ទៀងជាក់ស្ពាន់ ពាក្យនេះជាកំ-ណាន់[៣] កំណត់នៅឥតឃ្លាតឃ្លា ៗ សូមបនូវនិទាន ពាក្យទូន្មានដោយប្រការ អម្បាលនេះឯងណា ចាំទុកកាយ គ្រប់គ្រាន់ហោង ៗ

ចប់

១— ចែវសំរាប់ចែវចុងក្រោយ ។ ២—គឺគឡគ្រប់គ្រាន់ ឲ្យសព្វគ្រប់ ។
៣— ការប្រកាន់ជាប់ក្នុងចិត្ត ។

ច្បាប់ត្រីនេត្រ

ជីវប្រវត្តិរបស់អ្នកនិពន្ធ

អ្នកតែងច្បាប់ត្រីនេត្រ គឺព្រះបាទស្រីធម្មរាជា (ព្រះរាជ-សម្ភារ) ឬហៅថាព្រះពញាតូ ។

គ.ស.១៦០១- ទ្រង់ប្រសូត នៅស្រុកល្វាឯម, ខេត្តកណ្ដាល ។ ព្រះមាតាជារាស្ត្រសាមញ្ញ, គឺព្រះម្នាង «សុប» ឯព្រះបិតា គឺព្រះបាទជ័យជេដ្ឋាទី ២ ជាក្សត្រគ្រងរាជ្យ ។ កាលនៅកុមារព្រះនាម «តូ» ។

គ.ស. ១.៦២២- ទ្រង់បំពេញព្រះផ្នួស, សំណាក់នៅកុដិរបស់ព្រះសុគន្ធាធិបតី, បានរៀនព្រះត្រៃបិតក បេះចាំយ៉ាងចំណាន ។

គ.ស. ១.៦២៧- លាកសិក្ខាបទ (សឹកមកកាន់ភេទជាគ្រហស្ថវិញ) ។

គ.ស.១.៦២៩- ទ្រង់ឡើងសោយរាជសម្បត្តិ ហើយទ្រង់យាងទៅគង់ឯកោះឃ្លោក ។

គ.ស.១.៦៣៤- ទ្រង់សោយទិវង្គត ដោយត្រូវ "គ្រាប់មាស" របស់បុប្ផាមិត្តគឺព្រះបាទឧទ័យរាជា ដែលដណ្ដើមយកព្រះនាងបុប្ផាវតីពីព្រះហស្តព្រះអង្គ ។ ព្រះស្រីធម្មរាជាទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យ នឹងអក្សរសាស្ត្រណាស់ ។ ព្រះអង្គទ្រង់បាននិពន្ធ ក្បួនច្បាប់ជាច្រើន ដូចជាច្បាប់ត្រីនេត្រ, ច្បាប់ក្រម, ច្បាប់ព្រះរាជសម្ភារ, កំណាព្យសរសើរ ហេមន្តមាស, កំណាព្យពារនៅចុងត្នោត, លិខិតស្នេហា ។

និវេទន៍

ស្ថានការណ៍ក្នុងប្រទេស

បន្ទាប់ពីការធ្វើសង្គ្រាមតទល់នឹងកងទ័ពសៀម, គឺក្នុងចន្លោះពេលសម្រាកចំបាំង, ប្រជារាស្ត្រខ្មែរមានទុក្ខវេទនា, មានវិបត្តិខាងផ្លូវគំនិត និងផ្លូវច្បាប់ ៗ ហេតុដូច្នេះហើយបានជាច្បាប់ក្រម និងច្បាប់ត្រីនេត្រ របស់ព្រះស្រីធម្មរាជា ត្រូវបានអ្នកស្រុកកាប់អានយ៉ាងខ្លាំង ៗ គេគោរពច្បាប់ទាំងនេះ, ហើយគេតម្កើងច្បាប់ទាំងនេះថាជាស្មើដឹកនាំរាស្ត្រប្រជា ៗ

វិធីបច្ចេកទេសក្នុងការសរសេរ

ច្បាប់ត្រីនេត្រនេះ, ព្រះស្រីធម្មរាជាទ្រង់បានសរសេរជាពាក្យកាព្យ-បទកាគតិ (ពាក្យ ៤) ៗ របៀបប្រើបទនេះ ឃើញថាសមរម្យណាស់ ៗ រីឯពាក្យពេចន៍សុទ្ធតែមានន័យជ្រៅជ្រះឥតខ្ចោះ ៗ ចំណែកខាងវិធីចាប់ផ្ទួនក្នុងកំណាព្យមានការខុសឆ្គងជាច្រើន ដោយមានព្យាង្គលើស

ទឹងពាក្យខ្លះ ហើយជួនកាលបាត់ទាំងឃ្លាៗទៀតផង, តែ•
កំហុសនេះ ប្រហែលជាកើតឡើងអំពីអ្នកចម្លងតៗគ្នាក្រោយ
មកទៀត (?) ព្រោះ, បើតាមយើងយល់, ព្រះស្រីធម្មរាជា
មានថ្វីព្រះហស្តខ្លាំងណាស់ ខាងកំណាព្យកាព្យឃ្លោងក៏ដូច
ជាខាងភាសាក្នុងពាក្យរាយធម្មតា, ព្រោះព្រះអង្គជាអ្នកប្រាជ្ញ
ខាងពាក្យសំដី និងអក្សរ មានអក្សរសំស្ក្រឹតបាលី ជាដើម ៗ

ខ្លឹមសាររបស់ច្បាប់ត្រីនេត្រ

គោលបំណងរបស់ព្រះស្រីធម្មរាជា ក្នុងការសរសេរ ច្បាប់ត្រីនេត្រនេះ គឺទូន្មានដល់វណ្ណៈខ្ពស់ទាំងឡាយ មាន ខត្តិយត្រកូល រហូតដល់ក្សត្រសោយរាជ្យ ៗ ខ្លឹមសាររួមគឺ ៖

— បំពត់ចិត្តឲ្យបានល្អ
— អប់រំគ្រួសារឲ្យបានប្រពៃ
— ការពារទឹកដីឲ្យបានគង់វង្ស

ព្រះស្រីធម្មរាជាទ្រង់សរសេរដល់ ព្រះរាមា (ក្នុងរឿងរាម-

គេក្ដី) ដែលបានផ្ដាញ់អសុរទាល់តែវិនាសអស់ ដើម្បីយក ផានសិលា មកវិញ ។

គ្រង់នេះបញ្ជាក់នូវការឈឺចាប់របស់ព្រះស្រីធម្មរាជា ចំ-ពោះព្រះបិតុលា (ឪពុកមា) គឺព្រះឧទ័យ ដែលបានដណ្ដើមយកនាងបុប្ផារតីពីព្រះអង្គ, ក៏ប៉ុន្តែកង់រឿងដែលនេះក៏មានន័យថា « គប្បីយើងដណ្ដើមយកឲ្យបានមកវិញនូវអ្វីមួយដែលជារបស់យើង ហើយដែលបរទេសបានដណ្ដើមយកទៅពីមុននោះ » ។

ច្បាប់ត្រីនេត្រ

បទកាកគតិ

បពិត្រមហារាជ(១) ជ្រើសទ្រង់អំណាច អញ្ចើញ ស្តេចស្តាប់ ទំនឹមទំនង នេះហោងជាច្បាប់ ទុកជាសណ្តាប់ នៃនរជនជាតិ ៗ នរអ្នកណា នឹងចូលទៅជា រាជអមាត្យ សេនាមន្ត្រី កវី(២) ជាអាទិ៍ រៀនច្បាប់ជាខ្នាត តែងទុករៀង ទៅ ៗ បំរើព្រះបាទ ព្រះបរមនាថ(៣) អធិរាជបមពៅ ឲ្យសមឲ្យល្មម នឹងក្សត្រានៅ ឲ្យឡើងគាល់ហៅ អ្នកជាអម្ចាស់ ៗ មួយនោះព្រះអង្គ ក្សត្រាជ្រើសទ្រង់ ត្រង់ផ្ទៃ ក្រោមក្រាស់ គួរមានមនោម្យ សុខសោមនស្ស រៀនឲ្យ ច្បាស់លាស់ ត្រង់ច្បាប់នេះណា ៗ អស់មុខមន្ត្រី ដោយ ព្រះបាលី នាសតិកជា បើមុខមន្ត្រី ពុំពិចារណា នឹងក្សីណា ក្សត្រា ពុំថែងឡើយនៃ ៗ ដ្បិតមុខមន្ត្រី សេនាបតី ពុំ ដោយគន្លង លោភោចង់បាន បំណានរាស្ត្រផង រាស្ត្ររងក្តៅ

១—ស្តេច, ស្តេចធំ ។ ២—អ្នកតែងកាព្យឃ្លោង ។ ៣-ប្រសើរ, សម្រេច ។

ហោង អង្គឥតអាស្រ័យ ៗ ក្រេស្តដូចមច្ឆា មន្ត្រីសេនា
ដូចគង្គានៃ បើប្រែជាក្តៅ ក្រៃក្រៅវិស័យ ក្រេស្តទឹងកើត
ភ័យ អង្គឥតពុំនាក់(១) ៗ មន្ត្រីយោធា បីដូចព្យគ្ឃា ទឹង
ពស់ពន្លាក់ រំអស់អ្នកផង ចូលទៅពឹងពាក់ ក្យៀណាប្រែជាយក្ខ
យង់ឥតករុណា ៗ មួយកុបត្តំ នាសតិកុលំ បងប្អូនថា បើ
មានកូនកាប់ កំណាចហើយណា សឹងវិនាសប្រា កជគឹ
សន្តាន ៗ មួយកុម្ភំ នាសតិធន់ វិនាសធនធាន នៅភូមិ
អាក្រក់ នោះទឹងកើតមាន ព្យាធិបៀតប្រាណ ពិតពុំប្រែពៃ ៗ
មួយកុតេហំ នាសតិវីជ បន្ទូនេះនៃ នៅផ្ទះអាក្រក់ ទឹងកើត
ហិនហៃ ប្រាជ្ញាញាណញ្ញេយ្យ អាប់ឥតមង្គល ៗ កើតកេរ្តិ៍
អាប់យស ដោយទូរិពាក្យមនុស្ស គេដើរមកយល់ ហើយគេ
ទឹងថា ផ្ទះអាក្រក់សល់ កើតអពមង្គល(២)ដោយពាក្យគេថា ៗ

ឯមុខមន្ត្រី ដោយអាចិបាលី វិទ្យាជា បើមុខមន្ត្រី
វៃមានប្រាជ្ញា ដឹងអធ្យា-ស្រ័យគ្រប់ប្រការ ៗ តម្រង់មហា

១-ឥតទំពឹង ។ ២-សេចក្តីអាក្រក់, គ្មានសិរីសួស្តី ។

ក្សត្រ សោយរាជសម្បត្តិ ក្បែរក្សត្រកតពការ អស់ពស្ត្រ មណ្ឌល សកលបរិពារ សឹងឥតវគ្គាល ដល់តិចឡើយ ហោង ៗ ឯស្រុបត្តំ វៀកុលំ ថាបើកូនផង មែនមានគំនិត ល្អឥតឯងហ្មង សឹងចំរើនបង ប្អូនសាច់សន្តាន ៗ ឯស្រុកម្ពុំ វៀងន់ ជាទោះកុមហ៊ាន ល្អហើយនោះទឹង ចំរើនធនធាន សារ តើសឹងបាន ដូចចិត្តប្រាថ្នា ៗ ឯស្រុគេហំ វៀវិជំ ថានៅ គ្រឹះឋា ល្អហើយនោះទឹង ចំរើនប្រាជ្ញា សារពើប្រាថ្នា ពិតពុំកម្រ ៗ ទោះអ្នកផងដើរ គេសឹងសរសើរ ថាផ្ទះនោះ ល្អ ចំរើនសួស្តី អំពីមាត់ម–នុស្សផង គេសរ-សើរផ្ទះនោះនៃៗ ច្បាប់នេះត្រកាល(១) សូមព្រះភូបាល(២) បរមក្សត្រិយ៍ថ្វៃ ទ្រង់ព្រះដំរិះ ត្រិះដោយញាណញៀយ្យ ទុកក្នុងហឫទ័យ ជាច្បាប់ទៅហោង ៗ

បពិត្រព្រះបាទ ព្រះបរមនាថ លើលោកកន្ទប់ ជាតិ ជាឥស្សរ កំពូលក្រស្តផង ព្រះអង្គជាច្បង ឯងឥតផ្ទឹមដល់ៗ

---

១ ល្អណាស់, មានប្រយោជន៍ណាស់ ។ ២-អ្នកត្រួតត្រាលើគេ, ស្តេច ។

យកព្រះប្រាជ្ញា យកព្រះញាណថ្លា វៃឆ្លាតព្រះយោបល់ គ្រប់
គ្រិះកម្រាប អ្នកបាបកំហាល់ ឲ្យនីវញ្សន៍សល់ បានដូច
ប្រាជ្ញា ៗ ទុកពាស្រុតតាំងឡាយ គុណក្រោមប្ទាយ សត្វព្រះមា-
ត្រា ព្រះទុស្សបណ្ដាំ ទុកលើសិរសា ទម្ងន់អាជ្ញា(៣) លើ-
រាជមន្ត្រី ៗ បពិត្រមហារាជ ទ្រើសទ្រង់អំណាច ចេស្ដារិទ្ធី
អញ្ចើញស្ដេចស្ដាប់ ជាច្បាប់គម្ពីរ សត្វព្រះវាណី ថ្កល់ថ្កើង
ចំពោះ ៗ

បីៗអសា បីៗឥតការ បីៗសូន្យសោះ ម្ដេចហៅអសា
ឥតការដូច្នោះ ម្ដេចហៅសូន្យសោះ ទេទៅតត្រើយ ៗ
នាហៅអសា មានទ្រព្យឥតការ ពុំធ្វើបុណ្យឡើយ ពុំសង់
គុណគេ អ្នកឯទៀតឡើយ ញាតិឯងជាត្រើយ ពិតពុំស្រោប-
ស្រង់ ៗ នាហៅឥតការ បាំស៊ីលាបារ មោះឥតពាក្យត្រង់
ចិត្តបង់បានបុណ្យ ពុំប្រណិបតន៍សង្ឃ បង់យសបានអគ្គ ពិត

១—អំណាច ។

ពុំខុសព្រហ៍នាហៅសូន្យសោះ ឮធម៌ពីរោះ ពុំស្តាប់ធម្មា យល់
ក្រិត្យក្រមច្បាប់ ពុំស្តាប់ក្រិត្រ[១]ផា ទឹងព្រះធម្មា ពុំធ្វើបរិសុទ្ធ
បីផ្គន់ស្នេហា បីផ្គន់ភរិយា បីៗផ្គន់បុត្រ ម្តេចហៅផ្គន់
បុត្រ អស់ន័យនេះផង ៗ នាផ្គន់ស្នេហា វេសគាប់ពិសា កុំភ្លេច
ឡើយហោង សំណោះសំនួរ សាកសួរស្នេហ៍ស្នង ឧត្បាតនេះ
ហោង ពុំបង់ឡើយនៃៗ នាផ្គន់ភរិយា វណ្ណាបគ្រឹះហា ខ្ជាប់ខ្លួន
ប្រពៃពោះទ្រព្យរបស់ អម្រស់ទុកដៃ រក្សាសំបៃ ពុំធ្លាយឡើយ
ណា ៗ នាហៅផ្គន់បុត្រ ប្រពៃបរិសុទ្ធ ឲ្យរៀនសាស្ត្រាសិល្ប
សរពើគាប់ ជាច្បាប់អាត្មា អរឲ្យភរិយាដូចដោយចិត្តថ្កាត់ ៗ

បីៗ ហិនលក្ខណ៍ បីៗ ហិនសក្តិ ហិនសួស្តីថ្កាត់ ម្តេច-
ហៅហិនលក្ខណ៍ ហិនសក្តិបង់បាត់ ហិនសូន្យទៀងទាត់
ន័យនេះសោតហោង ៗ នាហិនលក្ខណា សរសើរអាត្មា
ឯងនេះកន្លង ពោលឥតគេស្តាប់ សួរស័ព្ទសារសង ចូល
ស្ថានអ្នកផង ឥតគេស្រដី ៗ នាហៅហិនលក្ខណ៍ ស័ព្ទ-

១-ច្បាប់, ដំបូន្មាន, ពាក្យប្រៀនប្រដៅ ។

គន់ព្រាជក់ ឥតស័ព្ទគេរី មានមហាក្សត្រ ឥតមានក្សត្រី មាន
រាជធានី ហើយគ្មានបន្ទាយ ៗ នាហិនសួស្តី លក្ខណ៍ផ្ទះ
អប្រិយ(១) ភូមិហោតរលាយ សក្តិសីង់ពុំជា យាត្រាទៀប
ឆ្ងាយ និមិត្តសុទ្ធកាយ អគ្គិឱ្យអប្រិយ ៗ

បីៗបាត់សុទ្ធិ បីៗបាត់មិត្ត បីបាត់ពន្ធ៌ . ម្តេចហៅ
បាត់សុទ្ធិ បាត់មិត្តមេត្រី ពន្ធ៌រស្មី បាត់បង់នោះណា ៗ
នាហៅបាត់សុទ្ធិ ពោលពាក្យខុសចិត្ត ខ្សឹបខ្សៀវដេរដោ
ផ្ញើមុខអាក្រក់ កុហកគាសា ហេតុនោះលោកថា បាត់
សុទ្ធិពុំមាន ៗ រីឯបាត់មិត្ត ពោលពាក្យពុំគិត សត្យា(២)
សង់សាន នាស្ថានលំនៅ ពុំទៅមកប្ាន ខ្ចីទ្រព្យបង្ខាន
មុខពុំឱ្យយល់ ៗ នាបាត់ពន្ធ៌ ក្តែកពិតពុំភ្លឺ ពុំយល់
បរិបូណ៌ ឥតសាច់ឥតញាតិ ស្តាប់ស័ព្ទស្តាប់សូរ ពិត
ពុំបរិបូណ៌ វិញ្ញាណឯងអាប ៗ បីបាត់ខុនណាង់ បីៗ
បាត់ជាង់ បីៗបាត់ប្រាជ្ញ ម្តេចបាត់ខុនណាង់ បាត់ជាង់

១-អាក្រក់,មិនជាទីពេញចិត្តនៃអ្នកផង ។ ២-ពាក្យពិត, សច្ចៈ ។

ឯងឥអាច ម្ដេចហៅបាត់ប្រាជ្ញ តាំងពីនេះណា ៗ នាហៅបាត់
ខុន- ណាដ៏នោះជាមុន ស្រីមានលក្ខណា ពុំស្ដាប់
អម្ចាស់ យប់ថ្ងៃឡើយណា ខ្ញុនបាស់ត្រឹម ស្រដីឡេះ
ឡោះ ៗ រីបាត់ជាដីជាតិ ធ្វើការឥតខ្នាត ពុំស្រេចការ
នោះ រាតែងឲ្យឃ្លាត ទីងខ្នាតសូន្យសោះ ពុំត្រូវចំពោះ
ទីងក្បួនច្បាប់ឡើយ ៗ នាបាត់ប្រាជ្ញប្រុស កាលជំនុំនោះ
ស្ងៀមស្ងាត់ព្រងើយ ពាក្យពុំស្រដី តិរ្យ៍(១)ឥតត្រើយ
ពុំសេពគប់ឡើយ មារយាទគប្រិយ ៗ

បីៗបានរស បីៗសប្បុរស បីៗពន្លឺ ម្ដេចហៅ
មានរស សប្បុរសមេត្រី ពន្លឺរស្មី ចាយវែងបរិបា ៗ
នោះមានរសកាល សេពសោយអាហារ មានរសពិសា
អ្នកមានសប្បុរស កបរសកបា មែនមានករិយា មារយាទ
ប្រពៃ ៗ រីសប្បុរិសា ប្រកបលក្ខណា មានធម៌សោត
នៃ ស្រដីទូវអាចិ ជាធម៌ឈ្មោះវៃ គាពអម្ចាស់ថ្ងៃ មាន

១- ចង្រៃ, មិនជឿបុណ្យបាប ។

ពិចារណា ៗ រឹតទ្វីមោះ គាល់ហូបបាយឈ្មោះ ឡើង ទើបគោក្ដា ពោលពាក្យនូវអ្នក មានព្រះប្រាជ្ញា ប្រកបករិយា ប្រកិបគន៍សត្វកាល ៗ

បីៗហិនហោច បីៗត្រមោច បីៗសាធារណ៍ ម្ដេចហៅហិនហោច ត្រមោចឥតការ ម្ដេចហៅសាធារណ៍ ស្រេចស្រាយចេញហោង ៗ នាហៅហិនហោច អសារអសោច៍(១) ខ្លួនទៅភ្លើធ្គង់ សេពគប់អ្នកផឹក ប្រមឹកស្រាផង ប្រពន្ធសោកហោង ស្រដីមាយា ៗ នាហៅត្រមោច ត្រមោលកណ្ដោច កណ្ដាង៏កំព្រា ឯកមានរបៀន ឥតប្រៀនអ្នកណា ឥតបុត្រស្ងួនភ្ង ត្រមោចសោកសល់ ៗ នាហៅសាធារណ៍ មានគ្រឿងឥតការ បំបែកកិច្ចកល ប្រពន្ធប្ចុស្បា(២) អាត្មាទុរពល(៣) រំផិព្រួតបំណុល លើខ្លួនទៀតក្ដូវ ៗ

១-ធុំស្អុយ, អាក្រក់ មិនល្អ ។ ២-អាក្រក់, ចង្រៃ, មិនគ្រប់លក្ខណ៍ ។
៣-ក្រីក្រ ខ្វះខាតខាងសម្ភារៈ ។

បីៗសាមាន្យ បីអន្តរធាន បីគុរអាស្រូវ ម្តេចហៅ-សាមាន្យ អន្តរធានក្ដី ម្តេចហៅអាស្រូវ ពាក្យនេះលោកថា ៗ នាហៅសាមាន្យ សង់ផ្ទះនាស្ថាន ទៀបផ្សារពុំជាគប់នូវអ្នកពាល សាធារណ៍មោហោ ប្រពន្ធនេះណាច្រើនបំណុលនៅ ៗ រីអន្តរធាន សង់ផ្ទះនាស្ថាន នោះនៅជិតផ្លូវ ខ្ញនរង់អប្រិយ មានក្ដីអាស្រូវ ប្រពន្ធនោះក្ដីប្រមឹកស្រាផង ៗ នាហៅអាស្រូវ សង់ផ្ទះជិតផ្លូវ ឆ្ងានោះសោតហោង ម៉ែក្មេកពុំជា មាត់រ៉ង់កន្ទង់ ប្រពន្ធនោះហោង គេលែងទៀតខ្ចី ៗ

បីៗ បរលោក បីៗ ពុំថោក បីៗ លោកិយ ម្តេចហៅបរលោក ពុំថោកនោះក្ដី ម្តេចហៅលោកិយ ត្រូវដឹងសោះសា ៗ នាហៅបរលោក(១) រកគ្រូនាលោក ដ៏មានប្រាជ្ញា ខ្ញនសោតពុំខ្ជិល ចាំសីលការនា ចិត្តថាសទ្ធា ពុំដែលដាច់ឡើយ ៗ នោះហៅពុំថោក រក្សាប្រាណ

១- លោកខាងមុខ, លោកដទៃទៀត ។

លោក ដំណឹងខ្ញុំទេហើយ អង្គុយខ្ពង់ខ្ពស់ ជើងយកសជាត្រើយ ភរិយាគាប់ហើយ ត្រកូលថ្លៃផង ៗ នាហៅលោកិយ ពុំយល់ឯងក្តី មានបញ្ញាប់សោតហោង ពាក្យពោលសច្ចា(១)បរបា ឥតហួង ពាក្យពីរោះផង សានសមសាទរ ៗ

បីៗ ព្រាសលោក បីៗ ថយថោក ព្រាសលោកកុត្តរ ម្តេចហៅព្រាសលោក ថយថោកពុំបរិ-បូណ៌លោកកុត្តរ ឲ្យពិបារណា ៗ នាហៅព្រាសលោក ស្រដីថយថោក ពាក្យនោះពុំជា ខ្ញុំឯងគំអឹង ពាក្យរឹងមហិមា(២) យល់ចាស់ព្រឹទ្ធា ពិតពុំប្រណិបតន៍ ៗ ថោកព្រាណពេកណា ទុរ-យសអសា អង្គុយថយក្ដាត់ អាហារថយផ្គង់ បម្រុងពីមាត់ នេះហោងលោកកាត់ ហៅថយថោកហោង ៗ រីព្រាស-លោកគួរ គួរនោះពុំត្រូវ ដោយធម៌ទំនង យល់សង្ឃ្យឥតចិត្ត ប្រណិបតន៍សង្ឃ្យផង សីលទាននោះហោង ពុំស្គាល់ឡើយណា ៗ មានតែបំបាត់ ជីវិតសព្វសត្វ ឥតមានមេត្តា

១-ពាក្យទៀងទាត់, សច្ចៈ។ ២-ក្រៃពេក។

ហៅព្រះលោកគួរ គួរនៅឯណា មានពន្លឺបប្រការ-អកុសលៗ

ព្រះអង្គមហាក្សត្រីយ៍ សោយរាជសម្បត្តិ គ្រងរាជ
មណ្ឌល(១) រើសរកសេនា ឲ្យជាខុនពល ហើយទឹងដំកល់
ស្នងព្រះនេត្រនៃ ៗ ក្រឡាពាសធំ ជាមេកងជុំ ការសង្គ្រាម
ជ័យ ស្រាល់រកអ្នកណា ចេះអធ្យាស្រ័យ មានប្រាជ្ញាវៃ
ស្គាល់អស់ពេជការ ៗ ស្គាល់ទោសស្គាល់គុណ ស្គាល់
ក្រោយស្គាល់មុន ដើមចុងកណ្ដាល ស្គាល់បាបស្គាល់បុណ្យ
ស្គាល់ធ្ងន់ស្គាល់ស្រាល ស្គាល់ប្រាជ្ញស្គាល់ពាល ស្គាល់
ហ៊ានស្គាល់ខ្លាច ៗ ស្គាល់តិចស្គាល់ច្រើន សង្កាត់ក្រវើន
ស្គាល់អត់ស្គាល់ឃ្លាន ស្គាល់វៀចស្គាល់ត្រង់ ស្គាល់គូត
ស្គាល់មែន ស្គាល់ដីស្គាល់ដែន ស្គាល់ព្រៃស្គាល់ត្រាញ់ ៗ
ស្គាល់គាប់ស្គាល់ខុស ស្គាល់ស្លាប់ស្គាល់រស់ ស្គាល់ឈ្នះ
ស្គាល់ចាញ់ ស្គាល់បាញ់ស្គាល់បោះ ស្គាល់ដោះស្គាល់ដេញ
ស្គាល់ចូលស្គាល់ចេញ ស្គាល់បាត់ស្គាល់បង់ ៗ ស្គាល់តាំង

១-នៅទីនេះប្រែថានគរ, ប្រទេស។

ស្គាល់ធូរ ស្គាល់ធាប់ ស្គាល់យូរ ស្គាល់ហូល ស្គាល់ខៀន

ស្គាល់ដើរ ស្គាល់ដេក ស្គាល់ស្រែក ស្គាល់ឃ្លាន ស្គាល់បង់

ស្គាល់បាន ស្គាល់មាន ស្គាល់ខ្សត់ ៗ

បើមានកង្វល់ កលិយុគ(១)មកដល់ គេប្រាប់ប្រាកដ ថាកុំឆោតឆ្វល់ វិលវល់វង្វត កុំផ្សព្វយូរពេក ដំអក់ដំអឹង ៗ កុំប្រើនរៈឆ្នើង ង៉េងង៉ោងង៉េង មមីមមឹង កុំប្រឹងប្រខ្សត រឹង រូសរបឹង កុំខ្ជិលរំពឹង តែដេកនិទ្រា ៗ កុំលោភចង់បាន ទ្រព្យ គេបំពាន ពន្លឹកសោះសា កុំរៀនកំណាញ់ ស្អិតស្អាញបុស្សា ពុំស្គាល់គាបជា ពាក្យពេចន៍ទ្រគោះ ៗ

កុំលេងជាល្បែង រំពឹងយល់ល្មើង ពាក្យពុំពីរោះ ស្រដីឲ្យ ដាច់ ឲ្យស្រេចឲ្យសោះ កុំធ្វើឲ្យវះឲ្យវោះ សរសោះអន្ទង់ ៗ កុំធ្វើហេងហាង កុំអួតកុំអាង ខ្សត់បំណង កុំប្រើនក្រអែស ប្រហែសលេងលង ឲ្យរៀនត្រង់វង់ នូវក្ដីអំណត់ ៗ

អ្នកណាអាចស្គាល់ អាចដឹងអស់អាថ៌ ដាក់ដាច់ប្រាកដ

១–គ្រោះភ័យអាសន្ន ។

ធ្វើការសង្គ្រាម ព្យាយាមចំបុត ឮគេក្តីប្រាកដ ដូចព្រះភាមា ។

ស្តេចផ្តាញ់អសុរ អស់ឥតសំណល់ ដល់មួយឡើយណា

បើបានសណ្តាប់ ក្រមច្បាប់សាស្ត្រា ទុកអង្គអាត្មា(១)

ទីទៃគ្រប់ប្រាណ ។ ច្បាប់នេះណា បើអ្នកឯណា យក

ទុកឲ្យបាន ក្នុងអង្គអាត្មា ជាសណ្តាប់ប្រាណ អ្នកនោះនឹង

បាន ជាអង្គអ្នកប្រាជ្ញ ។

បើនរអ្នកណា បានមើលអក្ខរ(២) ថាឲ្យស្រួលស្រេច

ជួយជួសសេចក្តី អស់អាថ៌សេចគ្រប់ ឲ្យមានបន្តិច កុំសើច

ឡើយហោង ។ ជួយកែឲ្យត្រូវ តម្រង់តម្រូវ ដោយនូវគន្លង

ជាច្បាប់បុរាណ ពិតពីព្រេងហោង ឲ្យត្រូវបំណង ព្រេង

ព្រឹទ្ធបុរាណ ។ សេចក្តីនេះណា និទានអស់អាថ៌ ចប់បរិបូណ៌

បាន នេះហោងជាច្បាប់ សណ្តាប់គ្រប់ប្រាណ ឲ្យនៅទទាន

និដ្ឋិតចប់ហោង ។

ចប់

១-ខ...

២—មើលអក្សរ—គឺអានច្បាប់នេះ ។

វេយ្យាករណ៍ទំនើប និងវិធីសម្ពន្ធ

ដើម្បីងាយក្នុងកិច្ចការរៀនក្បួនច្បាប់ អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ មិត្តសិស្សានុសិស្ស មិនអាចភ្លេចខ្វះសៀវភៅថ្មីនៃបណ្ណាគារដដែលនេះ ដែលទើបចេញផ្សាយក្នុងពេលបន្តបន្ទាប់នេះគឺ

វេយ្យាករណ៍ទំនើប និងវិធីសម្ពន្ធ

ជាស្នាដៃរបស់ គឹម-សែត សរសេរយ៉ាងល្អិតល្អន់ ដើម្បីសិស្សានុសិស្សទាំងអស់គ្នា ។

ងាយរៀន-ងាយយល់-ងាយចាំ មិនងាយភ្លេច

រោងពុម្ពបញ្ញាសីលា

តម្លៃ ២៥ រុ០០